

Jon

Nəvsaoyen Huvə kape Yesu Kristo yame Jon rimirai Nəgkiarien kwəkwə kape nəkwəkwə e Jon

?Pa rimirai nəkwəkwə e? Kitawə kaseinein mə pa nhagin rimirai nəkwəkwə e, meinai yermamə yame rimirai nəkwəkwə e ripəh niniyen nhagin. Mərig rikitawə raməsik mə Aposol Jon rimirai. In naorahi Jemes, kini iriu kwajikovə mir kape Sebedi. In yermamə kirik ye narmamə twelef kape Yesu, kini Yesu rorkeikei p̄ik in. Kamni kimə in rimirai nəkwəkwə minə e: Nəvsaoyen Huvə kape Yesu Kristo yame Jon rimirai, mine 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, mine Revelesen.

?Rimirai ramvən kimi pa? Rimirai nəkwəkwə e ramvən kimi narmamə mə tukhani nəfrakisien ye Yesu Kristo. In rorkeikei mə tukrasitu irəriə mor nhatətəyen kapəriə tukriskai, meinai kapəriə nhatətəyen ripəh niskaiyen.

?Nimraghien rimnhawor pən iran mine ye nipig rimirai? Yesu rimamhə mamragh min, ai, newk fifti o sikisti ruauə muavən ta, Aposol Jon rimirai nəkwəkwə e. Jon in yemehuə kirik kape niməhuak, kini narmamə m-fam kape niməhuak kamhasiai in. In rorkeikei mə narmamə m-fam tukharkun huvə kafan nhajounien. Kini nipig nhajounien eikuə minə tukramuə, in rorkeikei mə narmamə tukharkun nhani-əhuyen.

? Rimirai nəkṵəkṵə e tuk naha? Rimirai nəkṵəkṵə e mamni-ərhav mə Yesu in Ji Kughen, kini in Kughen əfrakis. Kini narmamə m-fam yamə mine kashatətə iran tukhavəh nımraghien rerin. Kini Jon rorkeikei mə tukrini-ərhav nəvsaoyen kape Yesu yame nəkṵəkṵə kape Matiu mine Mak mine Luk kimirhipəh nırhiniyen. Kini in rorkeikei mə tukrini atuatur nətərigien tiksın yame narmamə kamhani ye Yesu.

Nəgkiarien kape Kughen rimauə mor yermamə kin, in e Yesu

¹ Apa kupan əgkap, ye nirikakunien, Nəgkiarien rımnamır ta.* Nəgkiarien e rımmamarə iriu Kughen. Kini Nəgkiarien e, in Kughen. ² Nıpig Kughen rıpəh hanə norien narımnar, in rınarə rerin ta iriu Kughen. ³ Kini Kughen rımnor narımnar fam ye nəgkiarien a, kini narımnar fam yame Kughen rımnor, nar kırık mın rıkək yame Nəgkiarien a rımıpəh norien. ⁴ In e, in Nuknei nımraghien, kini nımraghien e, in nıkakien yame raməsia-pen narmamə mıfam. ⁵ Nıkakien a raməsia-pen nəpıgnəpien, kini nəpıgnəpien to rıpəh napitayen.

⁶ Yermamə kırık yame Kughen rher-pə kin mə tukruə, nhagin e Jon Baptaes.† ⁷ In rımnərer-ərhav mə tukrini-ərhav-pən nıkakien a kimi narmamə, pəh iriə m-fam tukhani nəfrakisien iran. ⁸ Pəh

* **1:1:** Nhad pısın kırık, ramni Yesu Kristo, mə “Nəgkiarien.” Əm-ru Jen 1:1; 1 Jon 1:1; Jon 17:5; Rev 19:13. **1:3:** Kol 1:16; 1 Korin 8:6; Hıb 1:2 **1:4:** Jon 5:26; 11:25; 14:6 **1:5:** Jon 9:5; 12:46 † **1:6:** Aposol Jon in rimirai nəkṵəkṵə e. Ror pısın ye Jon Baptaes.

nien mə Jon in nıkakien, mərig in rımauə əmə mə tukrini-ərhav nıkakien a kimi narmamə m-fam. ⁹ [Nəgkiarien a rımauə ye tokrei tanə], kini in nıkakien əfrakis, yame raməsia-pen narmamə m-fam ye tokrei tanə.

¹⁰ Nar apnapig mə Kughen rımnor tokrei tanə ye Nəgkiarien a, kini rımnamarə ye tokrei tanə e, mərig narmamə kape tokrei tanə kimiseinein In. ¹¹ Rımauə ye tanə yame in kafan əmə tanə, mərig narmamə yame In rımirpen əriə‡

kimnhaukreikin-pən nımeitairiə kim In, mhapəh nisorkeikeiyen In. ¹² Mərig narmamə m-fam yamə mine kamhavəh In yerkiria, rikiria ragien tukun, mishatətə ye nhagin, kini In rameighan kin əriə mə tukhauə kwajikovə minə kape Kughen. ¹³ Pəh nien mə kwajikovə minə a kape Kughen kasarha-pə rəmhen kin yame kwajikovə minə kape tokrei tanə kasarha. Pəh nien mə nərigien kape yermamə, uə kape tatə, yame kasarha iran. Mərig kasarha wi min ye Kughen, ye kafan nəsaninien.

¹⁴ Nəgkiarien a rımauə yermamə mamarə kitawə min. Kimawə yimisəm kin nımrımawə nehuəyen kafan. In e, in nehuəyen kape Kwənkwan kirikianə Əmə, yame rımasi-pən ye Tatə Kughen. In rukwar kin nihuvəyen yame ramautə-pə kin kimi ətawə, kini rukwar min kin nəfrakisien.

¹⁵ Jon rımnərəer-ərhav mamokrən apomh mımə, “Yermamə e in e yame yımnamni mımə,

1:9: 1 Jon 2:8 ‡ **1:11:** Yesu rımauə pawk apa Isrel, mərig nəmə Isrel, yame Kughen rımirpen əriə apa kupan, khapəh nhaniyen nəfrakisien iran. **1:12:** Gal 3:16 **1:13:** Jon 3:5; 1 Pita 1:23

1:14: Fil 2:7; 1 Tim 3:16

‘Yo jakəkupən, kini kwən kirik mīn aikin yame tukripikwasig kin yo. Mərig In yerpīrig rapita yo. Meinai nīpig yimīpəh hanə narhayen, mərig In rinarə rerin ta.’”

¹⁶ Kini In rukwar kin nihuvəyen yame ramautə-pə kin kimi ətawə, kini nīpig m-fam In ravəhsi-pə nihuvəyen kafan kimi ətawə. ¹⁷ Ror məkneikin meinai Moses in swatuk kupan yame Kughen rīmivəhsi-pə loa kimi ətawə, mərig Yesu Kristo in swatuk yame Kughen ramautə-pə kin kafan nihuvəyen mīne nəfrakisien kimi ətawə.

¹⁸ Narmamə to khapəh nisəmien Kughen. Mərig Tini Kwənkwan Kirikianə Əmə, yame ramərer ye nīkar Kughen, in Kughen. In rīmnor əpu Kughen kimi ətawə kini kitawə kharkun In.

*Jon Baptaes ramni mə pəh nien mə in Kristo
(Mat 3:11-12; Mak 1:7-8; Luk 3:15-17)*

¹⁹ Kini nəmehuə mīnə tiksin ye kwənərəus kape Isrel yamə mīne kimnisarə Jerusalem, kisher-pən kin pris tiksin mīne Lifaet§ tiksin mə tukhavən misəm Jon Baptaes misaiyoh in mhamə, “Eh. ? Ik naha yermamə?” Ror məkneikin, Jon rīmīni-ərhav in. ²⁰ Nīpig kimisaiyoh in mə in pa, in rīpəh nerkwaigien kin, mərig rīmīni-pən atuatur əmə in tuk əriə mīmə, “Pəh nien mə yo Kristo yame Kughen rīmīni mə tukrher-pə kin.”

²¹ Kini iriə kimnhani mhamə, “?Tukmə pəh nien mə ik Kristo, kini ik pa? ?Ik Elaeja uə?”

Mərig Jon rīmə, “Nīkam. Pəh nien mə yo Elaeja.”

1:17: Rom 5:21

1:18: 2 Korin 4:6; Kol 1:19; 2:9; Rev 22:4

§ **1:19:** Lifaet in yamehuə kape nəhuakien kape nəmə Isrel. Əm-ru diksoneri. **1:21:** Mal 3:1; 4:5-6; Mat 11:14; 17:10-13

Kini iriə kimisaiyoh min in mhamə, “?Tukmə pəh nien mə ik Elaeja, kini ik pa? ?Ik profet kape Kughen yame kimini kupan mə tukruə uə?”

Mərig Jon rimə, “Nikam.”

²² Kini iriə kimmhahi mhamə, “Ik takaməkeikei mini-ərhav ik kimi əmawə, pəh kimawə jakhavən mhani-əsah-pən kimi narmamə yamə mine kimisher-pə kin əmawə.”

²³ Kini rini-pən tuk əriə mimə, “Yo e yermamə yame profet Aesea rimini-ərhav ta kupan mə, “Yermamə kirik tukrokrən apomh apa ye tipəvsik mamni mimə, “Kimiə taksor huvə swatuk kape Kughen Yermaru.” ’ ’ ” (Aes 40:3)

²⁴ Kini Farisi minə kimisher-pən kin narmamə tiksın min khauə apaikin, ²⁵ misaiyoh-pən Jon mhamə, “?Tukmə pəh nien mə Ik Kristo, kini pəh nien mə ik Elaeja, kini pəh nien mə ik profet a yame kimisəvsao kin kupan, kini rhawor e nakamor baptaes ye narmamə?”

²⁶ Kini Jon rhorpin nəgkiarien kapəriə mimə, “Yo yakamor baptaes ye narmamə ye nu, mərig yermamə kirik ramərer ye kwerkwān irəmiə yame nakseinein In. ²⁷ Yo yakaməkupan, kwən a tukrikwasig, mərig In yerpilig, kini yo yetanə əmə. Yakpəh nəmhenien tuk nirisin-tayen sandel kafan.”

²⁸ Narimnar a rimnor əfrakis apa yerkwānu kirik, kamni kimə Betani. In apa nikar nu Jodan pən-apa ikin Jon rimnor baptaes ye narmamə ikin.

Yesu In rəmhen kin kwaji sipsip kape Kughen

²⁹ Kəni rikwamer kın, Jon rımnəm Yesu raməriwək mamuə, kını rını-ərhav mımə, “! Ei! !Səm-ru! Kwən e in e in rəmhen kın kwaji sipsip kape Kughen, meinai in tukririsin ta narpınien kape norien has mınə kape narmamə ye tokrei tanə. ³⁰ Yermamə e in e yımnaməvsao kın kımı əmiə mımə, ‘Yo jakəkupən, kını kwən kırık mın aikın tukrıkwasig kın yo. Mərig In yerpırig rapita yo. Meinai nıpig yımıpəh hanə narhayen, In rınarə rerin ta.’ ³¹ Nıpig yo yımnaməvsao kın In, kını yo mın meinein mə In pa; mərig yımauə mor baptaes ye narmamə ye nü mə jakor əpu kwən a kımı kwənərəus mınə kape Isrel.”

³²⁻³³ Kını ai, Jon rımnərəer-ərhav mamni mın mımə, “Kughen rımnher-pə kın yo mə yo jakor baptaes ye narmamə kın nu, kını nıpig yımnaməvsao kın in, yo mın yımneinein mə kwən ai in a. Mərig Kughen rımini-pə tuk yo mımə, ‘Takəm Nanmın kafak tukreiwaiyu mərer-pən ye yermamə kırık. Kını kwən e In e In tukror baptaes ye narmamə kın Nanmın Rhakə.’ Kını ai, yımnəm Nanmın Kape Kughen rısi-faktə ye neiai [rəmhen kın mak] meiwaiyu məkwətə-pən ye yermamə kırık. ³⁴ Yımnəm atuatur nar a, kını mərer-ərhav mamni-ərhav mımə, ‘Kwən e in e, in Ji Kughen əfrakis.’ ”

Yesu rımirpen kafan tıksın narmamə

³⁵ Kəni rikwamer kın, Jon rımaşən mın apaikın irisır yermamə kıraru kafan. ³⁶ Kını məm Yesu raməriwək ye swatuk mamuə, kını rını-pən tuk

æriu mīmæ, “!Eh! !Wæm-ru! Kwæn e In e in Kwaji sipsip kape Kughen.”

³⁷ Kafan yermamæ mir kimiwærig nægkiarien a, mwærer, mirakwasig kin Yesu. ³⁸ Kini Yesu rarar mæm kwæræ mir a karakwasig kin In, kini In rimæ, “!Eh! Kwæræ mir. ?Nækawarha-kin naha?”

Kini iriu kræmæ, “Rabae. ?Nakamaræ hiæ?” (Nægkiarien e rabae, niþran ramni mæ “yhajoun”).

³⁹ Kini Yesu rimini-pæn tuk æriu mīmæ, “Pæh krhivæn, nakwæm-ru ikin yakamaræ ikin.” Kini iriu kimirakwasig kin, mirhuvæn, kini mwæm ikin ramaræ ikin. Ipakæ mirh rivæ, irisir min kimnarhæmir mirheriaji ræþignæp.

⁴⁰ Kwæræ mir a kirik rimnærig nægkiarien yame Jon rimini marar mamkwasig kin Yesu, nhagin e Andru, naorahi Saemon Pita. ⁴¹ Mækneikin, Andru rimavæn mæm piauni Saemon, rikir mirauæ, kini mini-pæn tukun mīmæ, “!Eh! Yaknæm ta Mesaea.” (Nægkiarien e Mesaea, niþran rimæ “Kristo,” yame Kughen rimirpen mæ tukrher-pæ kin). ⁴² Kini Andru rikir Saemon miravæn miwæm Yesu.

Kini Yesu ræm in, mīmæ, “Ik e Saemon, kwajikovæ kape Jon. Mærig taktakun ai, tukokræn kin ik kimæ ‘Kefas.’ ” (Nhag e Kefas, niþran ramni mæ kapier. Ye nægkiarien kape næmæ Gris kamni kimæ Pita).

Yesu rimirpen Filip mine Nataniel

⁴³ Kæni rikwamer kin, Yesu rikin ramæsik mæ tukrivæn apa Galili. Kini mæm kwæn kirik, nhagin e Filip, mini-pæn tukun mīmæ, “Yuæ mikwasig kin Yo.” ⁴⁴ Filip in yemæ Betsaeda, imei Andru mine Pita. ⁴⁵ Kini Filip rivæn mæm Nataniel mīmæ, “Kimawæ yakwæsæm kwæn apera, yame Moses

rimnaməvsao kin ye nəgkiarien kape loa, In yermamə yame profet minə kimisəvsao kin, kini In yemə Nasaret, ji Josef. Nhagin e Yesu.”

⁴⁶ Mərig əmə Nataniel rimə, “?Rhawor? Nar huvə kirik to rīpəh nisi-pəniēn a Nasaret.”

Mərig Filip rimə, “Ita. Yuə məm-ru.”

⁴⁷ Kini Yesu rimnam Nataniel raməriwək mamuə, kini rini-ərhav mimə, “Kwən e, in kwənərəus atuatur kape Isrel. In reinein neikuəyen.”

⁴⁸ Əmaikin, Nataniel raiyoh Yesu mimə, “?Rhawor nakirkun yo?”

Kini Yesu rini-pən tukun mimə, “Yimnam ik nakamkwətə ye tikimkimi nai*, kwasig ikin Filip rokrən kin ik.”

⁴⁹ Kini Nataniel rimə, “Yhajoun. !Ik Ji Kughen! !Ik King kape kwənərəus kape Isrel!”

⁵⁰ Kini Yesu rimini-pən tukun mimə, “?Nakamni nəfrakisien irak meinai yakməni əmə mə yaknam ta ik, nīpig nimnamkwətə ye tikimkimi nai? Ik takpiəm nar ehuə minə rapita yame.” ⁵¹ Kini mini min mimə, “Yakamni əfrakis tuk əmiə mə, takpisəm napuə tukrəkwag, kini agelo minə kape Kughen tukshaktə mhavən ye neiai, miseiwaiyu-pə tuk Yo, Ji Yermamə.”

2

Yesu rimukreikin nu ruə mor waen kin

¹ Kəni nahu kin, kimnor narkurəkien kirik apa Kena, yerkwanu kirik apa Galili. Kini mama kape

1:47: Jen 27:30-36; 31:26; 32:28 * **1:48:** Nəgkiarien kape Gris ramni “tikimkimi nai kirik kamni kimə fig;” kwənkwan rheikən.

1:51: Jen 28:12

Yesu rımavən ye narkurəkien a. ² Kını kımnochrən mın kın Yesu mıne kafan narmamə mınə mə tukhavən mın ye narkurəkien a. ³ Əmaikin, narmamə kımnhanı m fam waen, kını mama kape Yesu rımını-pən tukun mımə, “Nitawə waen ruikək.”

⁴ Mərig Yesu rımə, “Piahuaru apə. ? Rhawor nakamaiyoh-pə kın nar e kimi Yo? Rıpəh hanə norien nıpiğ kafak.”

⁵ Mərig kafan mama rımını-pən tuk yorwok mınə aikin mımə, “Takasor naha nhagin yame kwən e ramni.” ⁶ Kımnetu jag ehua sikis aikin, tukvi-pən nu iran, mə nəmə Isrel tuksərav ikin, mə tukhapəh nisəmkəmikien ye nımrı Kughen. Kımnor jag mınə a kın kapiet. Kırkun nıvi-pənien galon twenti faef ye kırıkianə kırıkianə.*

⁷ Kını Yesu rını-pən tuk yorwok mınə mə, “Havi-pən nu ye tikikwıpir mınə e.” Kımnhavən mhavi-pən nu irəriə kisokrig huvə. Kını rını-pən tuk əriə mımə, “Havi-ta nu tiksın, mhavəh, mhavən, mhavəhsi-pən kimi yemehuə kape nəviginien.”

⁸ Kını kımnhavən masor.

⁹ Kını yemehuə kape nəviginien rımını m əsigəvin, mərig nu rınor ta waen kın. Kını reinein mə kimivəhs hiə waen e. Mərig narmamə yamə mıne kımnhavi-ta nu a mhavəh mhavən, iriə əmə kharkun. Kını yemehuə kape nəviginien rımnochrən kın yermamə yame rımnochrək pə pə əmə, ¹⁰ mını-pən tukun mımə, “Tukmə nəviginien ehua kırık, narmamə kasəkupən mhavəhsi-ərhav waen yame rhuvə pik, kını narmamə kamhanım

* **2:6:** Nəgkiarien kape Gris ramni mə “Kırkun nıvi-pənien ‘metrete’ kırıru uə kisisər.”

ripsaah, misapis kin, kini ai, kipivəhsi-ərhav yame ripəh nihuvə-pikien. Mərig yakaməm mə ik nimmərəhu karin yame rhuvə rapita, raməmır meriaji nakpihavəhsi-ərhav ai taktakun.”

¹¹ Kini nımtətien yame Yesu rımnor apa Kena ye Galili in nımtətien yame In rımnəkupan mor rhajoun-pən nehuəyen kafan, kini kafan narmamə minə kimishatətə tımtım iran.

Yesu rımnəkəu ye rhav narmamə yamə mine kasor nar apnapig ye nimə ehuə kape Kughen
(*Mat 21:12-13; Mak 11:15-18; Luk 19:45-46*)

¹² Kini ai, Yesu rımneiwayiyu mivən ye taon a Kapaneam iriə kafan mama mine naorahini minə mine kafan narmamə minə. Misarə kape nıpig kwakwə əmə aikin.

¹³ Kini nıpig kape nəviginien kape nəmə Isrel e kamni kimə Pasova ruauə ipakə, kini Yesu rımnhaktə mivən Jerusalem. ¹⁴ Mamvən ye Nimə Ehuə kape Kughen, məm narmamə kasor salem kin kau minə, mine sipsip minə, mine mak ye tanə minə. Məm narmamə tiksın kasor jenis ye mane.

¹⁵ Əmaikin Yesu rımavən mirəh təvrə kirik, məər mamarkis kau mine sipsip minə kin, maməko ərhav narmamə ye Nimə Ehuə kape Kughen. Kini mahiə-ərhav kin mane kape narmamə yame kasor jenis ye mane kape kantri pisin pisin minə ruə ye mane kape Jerusalem, mei-əhu tebol minə kapəriə.

¹⁶ Kini mamhek narmamə yamə mine kasor salem kin mak ye tanə mımə, “Hapik narımnar minə e mhatərhav. Hapəh nisorien Nimə kape Rımik rəmhen kin nimə kape norien maket.”

17 Narmamə kape Yesu minə kimisəm nar a, rikiriə raməsik nəgkiarien kirik ye Nəkwəkwə kape Kughen yame ramni mə,

“Narmamə tuksəməkin Yo, meinai Yo yakorkeikei p̄ik kafam Nimə, kini mamarkut p̄ik mə narimnar m-fam aikin tukratuatuk.” (*Sam 69:9*)

18 Kini nəmehuə kape nəmə Isrel kasəkeikei kimin mhamə, “!Ah! Pa nhagin rimivəh-si-pre nehuəyen kimik mə takor narimnar minə e? Or-ru nimtətien kirik, pəh yaksəm-ru mə nəfrakisien kafam nəsaninien ramsi-pən ye rao ye neai.”

19 Mərig Yesu rimə, “Ita. Taksoriah Nimə Ehuə Kape Kughen, kini ye nipig yame ramor kisisər kin, jakherig min mərip.”

20 Kini nəmehuə kape nəmə Isrel khamə, “Kəsi. Narmamə kimnhavhirəkin nimə e mhavəh newk foti sikis. ?Takhawor pən iran mine mivhirəkin min ye nipig kisisər əmə?”

21 (Mərig nipig Yesu ramni Nimə Ehuə kape Kughen, In raməgkiar atuk əmə iran. 22 Kini kwasig ikin, nipig In rimamhə kini mamragh min, kafan narmamə minə rikiriə raməsik nəgkiarien e yame ramni ye Nimə Ehuə kape Kughen. Kini iriə kimnhani nəfrakisien ye Nəkwəkwə kape Kughen mine nəgkiarien yame Yesu rimini-ərhav).

Yesu ruirkun ta natərigien kape narmamə

23 Mərig nipig Yesu rimnamarə apa Jerusalem, ye nipig kape nəviginien kape Pasova, narmamə khapsaah kimisəm In rimnor nimtətien tiksın, kini khani nəfrakisien iran. 24 Mərig Yesu rimipəh

n̄niyen n̄əfrakisien irəriə, meinai In ruirkun n̄ərigien kapəriə. ²⁵ Yermamə k̄irik to r̄ipəh n̄inip̄anien n̄ərigien kafan tukun, m̄əriḡ In ruirkun ta narimnar fam yame ramswiin yerki narmamə.

3

Nikodimas r̄imavən m̄əm Yesu

¹ Kini Farisi k̄irik aikin, nhagin e Nikodimas. In yemehuə k̄irik ye kaonsel kape n̄əmə Isrel. ² Kini n̄ip̄ig k̄irik, yenp̄ig, in r̄imavən m̄ə tukr̄əḡkiar iriu Yesu, m̄imə, “Yhajoun. K̄imawə yakharkun m̄ə ik yhajoun k̄irik yame Kughen r̄imnher-pə k̄in ik nakuə, meinai Kughen r̄ipipəh n̄əm̄irien tuk Ik, nakpipəh norien n̄im̄t̄atien m̄inə e.”

³ Kini Yesu rhorp̄in n̄əḡkiarien kafan m̄imə, “Yakamni əfrakis tuk ik m̄ə, tukm̄ə yermamə r̄ipəh narhayen yame ror k̄iraru k̄in, to r̄ipəh narəyen ye narmaruyen kape Kughen.”

⁴ Nikodimas r̄inəriḡ n̄əḡkiarien a, rakur, maiyoh In m̄imə, “?Yermamə tukrhawor-p̄ən iran m̄ine marha yame ror k̄iraru k̄in? To r̄ipəh n̄irerig-p̄ənminien ye t̄ip̄ mama, marha m̄in.”

⁵ Kini Yesu r̄im̄ini-p̄ən tukun m̄imə, “Yakamni əfrakis tuk ik m̄ə tukm̄ə yermamə r̄ipəh narhayen ye nu m̄ine ye Nanm̄in kape Kughen, tukr̄ipəh n̄iv̄anien mamarə ye narmaruyen kape Kughen.

⁶ Yermamə rameimək əmə k̄in yermamə mor n̄ipran ramragh; m̄əriḡ Nanm̄in kape Kughen əmə r̄irkun norien nanm̄i yermamə ramragh. ⁷ Takpəh nakurien tuk n̄əḡkiarien kafak yame ȳim̄ini-pre

2:25: Jon 1:47; 6:61; 13:11
Jon 1:13; 1 Pita 1:23; Jem 1:18

3:1: Jon 7:50-51; 19:39-42
3:5: Esik 36:25-27; Efes 5:26; Taet 3:5

tuk ik mə, ‘Takaməkeikei marha wi min.’⁸ Rəmhen əmə kin nımətag. Nımətag ramavən, mamvən ikin yame rorkeikei mə tukrivən-pən ikin. Nakərig nımətag ramavən, nakeinein mə ramsipkaa, uə ramvən hiə. Kini ye norien kirikianə əmə min, narmamə khapəh nisəmien Nanmin kape Kughen, mərig kasəm əmə wok kafan ye nımraghien kape narmamə yamə mine kasarha wi min.”

⁹ Mərig Nikodimas rimini-pən tuk Yesu mimə, “Nar e nakamni rəutən pik. ?Tukrhawor pən iran mine mitərhav-pə?”

¹⁰ Kini Yesu rimə, “Ik yhajoun kirik kape nəmə Isrel. ?Rhawor nakeinein narimnar minə e?
¹¹ Yakamni əfrakis tuk ik mə kimawə kafak narmamə minə yakharkun narimnar minə mamhani-ərhav, misəvsao kin narimnar yamə yakwəsəm ta. Mərig kimiə nakhapəh nhaniyen nəfrakisien ye nəgkiarien kapəməwə. ¹² Yo yakamni pawk əmə narimnar kape tokrei tanə, mərig kimiə nakhapəh nhaniyen nəfrakisien ye kafak nəgkiarien. Tukmə ror məkneikin, to nakhapəh nhaniyen nəfrakisien ye kafak nəgkiarien ye nikarin kape narimnar kape rao ye neai. ¹³ Mərig yermamə kirik rikək yame ruavən ta apa ye rao ye neai. Mərig Yo pisin əmə, Ji Yermamə, yaksi-pən ye rao ye neai meiwaiyu-pə, mirkun nəvsaoyen kin.

¹⁴ “Apa kupan, Moses rimnamarə ye tipəvsik, miruk haktə nar yame rimnor misigovin snek kin,

miruk haktə ye nai.* Kɪni ye norien kɪrikianə əmə mɪn, tukruk haktə mɪn Yo, Ji Yermamə, 15 mə narmamə m-fam yamə mɪne kamhani nəfrakisien irak tukhavəh nımraghien rerin. 16 Ror məkneikɪn meinai Kughen rorkeikei narmamə m-fam ye tanımtanə mher-pə kɪn Yo, Tɪni kwənkwan kɪrikianə əmə, mə narmamə yamə mɪne kashatətə irak, tukhapəh nhamhəyen, mərig tukhavəh nımraghien rerin. 17 Pəh nien mə Kughen rımnhher-pə kɪn Yo Tɪni mə jakuə mivəhsi-pən narpɪnien kɪmi narmamə. Mərig rımnhher-pə kɪn mə Yo jakuə mor swatuk tuk nivəh-mıraghien narmamə ye tanımtanə.

18 “Narmamə yamə mɪne kishatətə irak, Kughen tukrıpəh nivəhsi-pənien narpɪnien kɪmi əriə; mərig narmamə yamə mɪne khapəh nishatətəyen irak, Kughen ruini ta narpɪnien kapəriə, meinai khapəh nhaniyen nəfrakisien irak, Ji Kughen Kwənkwan kɪrikianə əmə. 19 Kughen tukrivəhsi-pən narpɪnien kɪmi əriə meinai nıkakien ruauə ta ye tokrei tanə, mərig iriə khapəh nisorkeikeiyen nıkakien. Kasorkeikei əmə nəpignəpien, meinai nıpig m-fam, norien kapəriə ramahas. 20 Narmamə yamə mɪne

* **3:14:** In apa kupan Moses rımıkir ərhav nəmə Isrel ye kwermi nəmə Ijip, mərig nəmə Isrel kımnhani hah Moses mɪne Kughen. Kughen rher-pən kɪn snek yamə mɪne kasəkwəpah, kımısəs əriə. Kɪni narmamə yamə mɪne kısarha-pən masəm nar yame ramsıgovɪn snek, yame Moses rımıruk haktə, kamhamragh. Mərig yamə mɪne khapəh nisarha-pənien mısəm nanmi snek, kamhamhə. Əm-ru stori ye Nam 21:4-9. Ikɪn e Yesu ramni mə snek ramuh nuhpikɪnien kɪn nəmhəyen kape Yesu ye nai kamarkwao kɪn. Kımıruk haktə in, kɪni narmamə yamə mɪne kısarha-pən mısəm, kamhamragh. **3:14:** Nam 21:4-9; Jon 8:28; 12:32; 12:24 **3:16:** Esik 18:23,32; 37:9; 1 Tim 2:4; 4:10; 1 Jon 4:9-10

kasor norien has kasəməkīn nīkākien. To khapəh nhavəniēn aikīn rakhak ikīn, meinai khapəh nisorien mə nīkākien tukrəsia-pen norien kapəriā.

²¹ “Məriḡ narmamə yamə mine kisəri-pən swatuk kape nəfrakisien tukasərer aikīn rakhak ikīn, mə nīkākien a tukrəsia-pen norien kapəriā, mhajoun mə naha nhagin yame kasor, kasor ye nəsaninien əmə kape Kughen.”

Jon Baptaes raməḡkiar ye Yesu

²² Kini ai, Yesu mine kafan narmamə minə kīmnasəriwək misavən apa Judia, misarə iriə nəmə aikīn. Kini In rīmnor baptaes ye narmamə.

²³ Məriḡ ye nīpiḡ a, Jon rīmnor baptaes ye narmamə apa Aenon, ipakə əmə tuk taon a Salim. Rīmnor baptaes ye narmamə apaikīn meinai nu rehuə aikīn. Kini narmamə kīmnhauə pik mə Jon tukror baptaes irəriā. ²⁴ Ye nīpiḡ a, kīpəh hanə nīvəhsi-pəniēn Jon ye kalabus.

²⁵ Kini narmamə tīksīn kape Jon kīmasotgoh iriə yemə Isrel kīrik, ye nīkarīn kape nəravyen mə tukror narmamə khapəh nisəmkekīkīen ye nīmri Kughen. ²⁶ Kini kīmnhavən misəm Jon mhamə, “Yhajoun. Ik nakīrkun kwən a kupan kimiru min apa nīkar nu Jodan pən. Kini ik nīmnərer-ərhav mīni-ərhav pən In tuk narmamə. Taktakun ai, In ramor baptaes ye narmamə. Kini narmamə m-fam kamhavən masəm.”

²⁷ Kini Jon rīmīni-pən tuk əriə mīmə, “Narmamə kharkun əmə nisorien narīmnar yame Kughen ravəhsi-pən nəsaninien kīmi əriə tuk norien.

²⁸ Kīmīə e nakasərer tuk yo. Kīmīə nakharkun huvə mə yakməni mīmə, ‘Pəh nien mə Yo Kristo.’

Mərig Kughen rımnher-pə kın yo mə jakəkupən muə, kını Kristo tukrəpikwasig. ²⁹ Yakmə jakni-pre nuhpikinien kirik. Yermamə yame tukrarkurək ye piraovın kirik, piraovın a tukrəri-pən əmə in. Kını kwən a, in mınə tiksın kaseito kın in mə tukruə ye lafet kape narkurəkien, kını rikiriə ragien tukun, kasərer masarha-kın in mə tukruə ye swatuk. Kını nıpig tuksəm in ramuə, rikiriə tukragien. Kını yermamə yame tukrarkurək, yo e in kirik yame yakamərer mameito kın, mamarha-kın in mə jakravən ye nəviginien kape narkurəkien. Kını taktakun ai, yımnərig nəvsaoyen kın Kristo mə ruauə ta, kını rikik ragien pık. ³⁰ In tukraməkeikei muə mə In yerpırig rapita yo; kını yo jakaməkeikei meiwaiyu.

³¹ “Yermamə yame ramsi-pən ye Rao ye Neai In yerpırig rapita narmamə m-fam. Yermamə yame ramsi-pə əmə ye tokrei tanə, in yermamə kape tokrei tanə, kını rırkun əmə nıniyen narımnar kape tokrei tanə. Mərig yermamə yame ramsi-pən ye rao ye neai In yerpırig rapita narmamə m-fam. ³² In mamərer-ərhav tuk nını-ərhavyen narımnar yame rımnəm mınərig ta, mərig narmamə khapəh nhaniyen nəfrakisien iran. ³³ Kını mərig yermamə yame ravəh kafan nəgkiarien kını mamni nəfrakisien iran, in ramni-ərhav mə nəgkiarien yame Kughen ramni, in nəfrakisien. ³⁴ Ror məkneikın meinai yermamə yame Kughen rımnher-pə kın mə tukruə, In ramni-ərhav nəgkiarien kape Kughen. Kıtawə kharkun mə In ramni-ərhav əmə nəgkiarien kape Kughen meinai Nanmın kape Kughen rehuə pık iran. ³⁵ Tata Kughen In rorkeikei pık Tini, kını

mərəhu-pən narimnar fam əgkap ye kwermın.
³⁶ Narmamə yamə mine kamhani nəfrakisien
 ye Ji Kughen e, iriə tukhavəh nımraghien rerin.
 Mərig narmamə yamə mine kasəpəh In to khapəh
 nhavəhyen nımraghien rerin, meinai Kughen
 tukror niemhaa kimi əriə kape rerin.”

4

Yesu ruirkun ta norien kape pian Sameria kirik

¹ Farisi minə kimisərig nəgkiarieren mə Yesu ravi-
 pə narmamə khapsaah kamhauə tukun, kini In
 mamor baptaes irəriə khapsaah. Namba irəriə
 ripsaah rapita narmamə kape Jon minə. ² (Mərig
 nəfrakisien mə pəh nien mə Yesu rimnor baptaes
 irəriə, mərig narmamə kafan minə kimisor baptaes
 ye narmamə.) ³ Kini nıpiğ Yesu rimnərig mə Farisi
 minə kimisərig nəvsaoyen kin, rimitərhav Judia
 mirerig-pən apa Galili.

⁴ Rımə tukruvin apa Galili, mərig provins e
 Sameria ramərer əkupan. ⁵ Kini ritərhav-pə ye
 taon kirik ye Sameria, kamni kimə Saeka. Taon a,
 ipakə tuk tanə kirik yame Jakob rimivəhsi-pən kimi
 tini a Josef apa kupan. ⁶ İkin aikin a, huaru Jakob
 rimikir kwətig nu kirik kafan. Yesu rimnəriwək
 rapomh ikin minəpəu, kini muə məkwətə-pən ye
 nıkar kwətig nu a, mamapis, yerkwēiha.

⁷⁻⁸ Kini kafan narmamə minə kimnhavən apa
 taon, mə tukhavəh nımri nəviginien. Kini pian
 Sameria kirik ramuə mə tukrırük nu. Kini Yesu
 rini-pən tukun mimə, “Eh. Ruk nu mivəhsi-pə kimi
 Yo.”

⁹ Kini pian Sameria a rini-pən tukun mə, “!Eh! Ik yemə Isrel, kini yo pian Sameria. ?Rhawor e nakaməgkiar kimi yo?” Ramni məknakin meinai nəmə Isrel kapəriə kirik nar kirik rikək tuk nar Sameria.

¹⁰ Kini Yesu rini-pən tukun mə, “Ik nakeinein naha nhagin yame Kughen rorkeikei mə tukrivəhsi-pre kimik. Kini ik nakameinein min Yo. Yo e, yakamaiyoh-pre nu kimik. To nakpirkun, nakpiaiyoh-pə kin nu tuk Yo. Kini yakpivəhsi-pre nu miragh.”

¹¹ Kini pian a rini-pən tukun mimə, “Yemehuə. Ik kafam tikikwipir rikək, kini kwətig nu e rei-waiyu pik. ?Takhawor-pən iran mine miruk nu miragh e yame nakamni? ¹² Apa kupan, riptawə Jakob rimnamruk nu eikin e nin mine ni kafan kwajikovə minə, mine ni kau minə kafan, kini ai, meighan-pə kin kwətig nu e mə nitawə. ?Mərig rhawor? ?Nakmə ik nakehuə rapita riptawə Jakob, uə?”

¹³ Kini Yesu rimini-pən tukun mə, “Narmamə yamə mine kamhanim nu ye kwətigin e, tukasəkeikei misəkwakwə min. ¹⁴ Mərig narmamə yamə mine tukhanim nu miragh yame yakvəhsi-pən kimi əriə, to khapəh nisəkwakwə-min-ien tuk nipig kirik. Nu yame jakvəhsi-pən kimi əriə, in rəmhen kin nimri nu kirik yame ramkwor-kwor apa yerkin nipig m-fam mamaiyu, mivəh-si-pən nimraghien rerin kimin.”

¹⁵ Kini pian a rini-pən tukun mimə, “Yemehuə. Vəh-si-pə-ru nu en kimi yo, mə jakpəh nəkwakwə-

4:14: Sam 42:1-2; 63:1, Aes 12:3; 41:17-18; 44:3; 49:10; 55:1; Jer 2:13; 17:13; Jon 7:38

min-ien, pəh jakpəh nuə-minien ikin e miruk nu ye kwətiɡin e.”

16 Kini Yesu rini-pən tukun mimə, “Yuvən mokrən kin kafam huaru, mirauə.”

17 Kini pian a rini-pən tukun mə, “Ah. Kafak huaru rikək.”

Mərig Yesu rini-pən tukun mə, “Nakaməfrakis mə kafam huaru rikək. 18 Meinai ik, naknəri-pən ta narman kirkirip, kini yerman yame nakwarə kwis ai taktakun, pəh nien mə kafam atuatur yerman. Nakwəni mə kafam yerman rikək, nəfrakis.”

19 Kini pian a rini-pən tukun mə, “Yemehuə, yakwirkun mə ik profet kirik kape Kughen. 20 Riptawə minə kupan, iriə kimishaktə-pə ye tukwas e [kirau kawərer ikin,*] masəhuak kimi Kughen. Mərig kimiə nəmə Isrel nakamhani mə tukaməkeikei kavən əmə apa Jerusalem kaməhuak.”

21 Mərig Yesu rini-pən tukun mə, “Piahuaru. Ik takaməkeikei mini nəfrakisien ye kafak nəɡkiarien. Nipig aikin tukruə yame narmamə m-fam takhapəh nisəhuak-əmə-yen kimi Tatə Kughen ikin e ye tukwas e, mhapəh nisəhuak-əmə-yen apa Jerusalem. 22 Kimiə nəmə Sameria, naksəhuak pawk kimi Kughen, mərig nakseinein In. Mərig kimawə nəmə Isrel yakasəhuak kimi Kughen, mharkun In, meinai swatur yame Kughen tukrivəh miragh narmamə iran, ramsi-pə irəməwə. 23 Nipig ramuə - kini ruauə ta - yame Nanmin kape Kughen tukrasitu ye nəməhuak

4:15: Jon 6:34 * 4:20: Iriu kawərer apa tukwas kirik apa Samaria kamni kimə Gerasim. 4:22: Rom 3:1,2; 9:4,5; 15:8,9

əfrakis minə, mor əriə tukharkun huvə Kughen, mə in Kughen əfrakis, mamor əriə tuksəhuak kimin yerkiria mifam. Meinai Tatə Kughen In rorkeikei nəməhuak yamə mine kasəhuak əfrakis kimin. ²⁴ Kughen rīpəh norien rəmhen kin nīprai yermamə. In nanmin. Ror pən, narmamə yamə mine khamə tuksəhuak kimin tukasəkeikei masəhuak kimin yerkiria m-fam, ye norien yame Nanmin kape Kughen ramasitu irəriə, mə tukharkun mə In Kughen əfrakis.”

²⁵ Kini pian a rini-pən tukun mimə, “Yo yakwīrkun mə Mesaea tukraməkeikei muə. In e, kamokrən kin In kimə Kristo. Kini nīpīg yame In tukruə iran, In tukrhoprai fam nīprai nəgkiarien minə kimi ətawə.”

²⁶ Kini Yesu rīmini-pən tukun mə, “Yo e yakaməgkiar kimik, Yo e Kristo.”

²⁷ Məkneikin, narmamə kafan minə kīmnharerīg-pə min tukun. Masəm raməgkiar kimi piraovin kirik, kisakur. Məriğ khapəh nisaiyohyen Yesu mə rhawor maməgkiar kimi pian a, mə rorkeikei naha.

²⁸ Kini pian a, rəpəh kafan tikikwipir, marar mamvən apa ye taon. Maməvsao kin kimi narmamə mimə, ²⁹ “Eh. Havən-ru misəm kwən kirik aikin a, In ruirkun ta norien has minə fam yamə mine yimnamor ye nīmraghien kafak mamni-pə tuk yo. ?Tukmə ror in Kristo, uə?” ³⁰ Kini narmamə khatərhav ye taon, mhavən mə tuksəm Yesu.

Yesu rīmini nuhpikinien ye nəviginien

31 Ye nīpig a, narmamə kape Yesu minə kasəkeikei kimin mhamə, “Yhajoun, əvigin.”

32 Mərig In rini-pən tuk əriə mə, “Yo, nak aikin nəviginien yame kimiə nakseinein.”

33 Məkneikin, kafan narmamə minə kimisaiyoh əriə minə mhamə, “?Rhawor? ?Tukmə ror yermamə kirik rīvəhsi-pən nan kirik nəviginien uə?”

34 Mərig Yesu rini-pən tuk əriə mə, “Kughen rimnher-pə kin Yo yakuə, kini nəviginien nak ror məkneikin, mə jakamor narimnar fam yame Kughen rorkeikei. Kini yakamor fam wok yamə minə In rimnher-pə kin Yo mə jakor, mor naunin ye kafan wok.

35 “Sətərig-ru kin nīprai nuhpikinien yame jakni-pre tuk əmiə mə, ‘Makuə kuas tukruə mivən, ror nīpig kape nivəhyen nəsimien.’ Mərig Yo yakamni-pre tuk əmiə mə sarha-pən ru, misəm-ru nəsimien. Ruəmruə ta.

36 “Tukmə nakhavəh kafak nəgkiarien, jakvəhsi-pre nərokien kimi əmiə rəmhen kin yame yemehuə kape nəsimien tukrərok narmamə yamə mine kasor wok ye nəsimien kafan. Nīpig nakasor wok, naksasitu ye narmamə mə tukhavəh nīmraghien rerin. Yakamni-ərhav nəgkiarien kape Kughen rəmhen əmə kin yame yermamə ramsuv kweru nai. Kini kimiə naksasitu ye narmamə mə tukhavəh nəgkiarien kafak, rəmhen kin yame kavəh nəviginien ye nəsimien. Nīpig tukmə narmamə tukhavəh nəgkiarien kafak, kitawə kwis tuksagien. 37 Rəmhen kin nəgkiarien kirik kamni kimə, ‘Yermamə kirik ramsuv kweru

nai, kini yermamə pisin kirik ravəh kwənkwan.’
³⁸ Yakamher-pre kin əmiə mə taksasitu ye narmamə mə tukhavəh nəgkiarien kafak. Mərig pəh nien mə kimiə nimnhasuv kweru nai. Nəmə pisin kimisəkupən masəmnhakw tuk nisuvyen kweru nai. Kimiə takharhi kwənkwai nəviginien ye nəsimien yame iriə kimnhasuv.”

Nəmə Sameria khapsaah kamhani nəfrakisien ye Yesu

³⁹ Pian a rimini-ərhav mə Yesu ruirkun ta norien has minə fam yame ramor ye nimraghien kafan, kini nəmə Sameria khapsaah ye taon a kimisərig, mhani nəfrakisien ye Yesu. ⁴⁰ Kini nipig nəmə Sameria kimnhavən misəm In, masəkeikei kimin mə iriə min. Kini Yesu rivən iriə miriə misarə kape nipig kiraru. ⁴¹ Kini In raməgkiar kimi əriə, narmamə khapsaah khani nəfrakisien iran. ⁴² Mhani-pən tuk pian a mhamə, “Apa kupan, kimawə yimnhani nəfrakisien iran tuk nəvsaoyen yame ik nimini-əsah-pə tuk əmawə. Mərig taktakun ai, yakamhani nəfrakisien iran meinai yimisərig kafan nəgkiarien, kini mharkun əfrakis mə in Yermamə yame tukrivəh miragh narmamə ye tanimtanə.”

Yesu rimnor huvə kwajikovə kape yemehu kirik

⁴³ Yesu rimnamarə mivəh ta nipig kiraru, kini ai mitərhav mivən [iman ikin] apa provins Galili. ⁴⁴ (Mərig apa kupan in rimnamni mə, “Tukmə profet kirik kape Kughen, narmamə iman ikin tukhapəh nhasaiyen In.”) ⁴⁵ Kini nipig Yesu ritərhav-pə Galili, narmamə aikin kimnhani vi

vi In meiani in apa kupan iriə min kimnhavən Jerusalem masor lafet kape Pasova, kini misəm narimnar yame In rimnor aikin. ⁴⁶ Ror pən, rimavən min apa taon e Kena, ye provins Galili. Ikin a kupan, In rimnor nu rukreikin muə mor waen kin. Kini yemehuə kirik ramarə apa taon pisin kirik e Kapaneam, kafan kwajikovə ramhə. ⁴⁷ Kini yemehuə a rimnərig mə Yesu ruatərhav Judia mamuə e Galili, məkneikin rivən məm Yesu, maməkeikei kimin mə tukrivən apa Kapaneam mor huvə kafan kwajikovə. Meinai kafan kwajikovə, nimhəyen rineriaji.

⁴⁸ Kini Yesu rini-pən tuk kwən a mimə, “!Ah! ! To nakpihapəh nisəmien nimtətien, to nakpihapəh nhaniyen nəfrakisien irak!”

⁴⁹ Kini kwən a rimə, “Yemehuə. Pəh kwhai miren əmə miravən miwəm tamə rimhə.”

⁵⁰ Kini Yesu rini-pən tukun mimə, “Ita. Rerig-pən tukun. Kafam kwajikovə rinəsanin ta.”

Kini kwən a rimini nəfrakisien ye nəgkiarien kape Yesu, mirerig-pən tuk kafan kwajikovə.

⁵¹ Nipig raməriwək hanə ye swatuk, məm kafan yorwok minə, kini iriə khani-pən tukun mhamə, “Kafam kwajikovə rinəsanin.”

⁵² Kini in raiyoh-pən əriə mimə, “?Rimnəsanin ye naha nipig atuatur?”

Khani-pən tukun mhamə, “Nəpan-əpanien riemniwaiyu e niəv, ye wan klok, mirh rinəkəkin.”

⁵³ Kini kwən a ruirkun mə ye nipig atuatur a, Yesu rinamni-pən tukun mə, “Kafam kwajikovə rinəsanin.” In mine kafan narmamə minə kimnhani nəfrakisien ye Yesu. ⁵⁴ In e nimtətien

yame ror kīraru kīn yame Yesu rīmnor apa Galili, nīpīg rīmasi-pən apa Judia.

5

Yesu rīmnor huvə yermamə kīrik apa Betsata

¹ Kasarə mamhavən, Yesu rīmnhaktə mivən apa Jerusalem, meinai kasor lafet kīrik kape nəmə Isrel. ² Ipakə tuk kwəruə kīrik kape Jerusalem, kamni kīmə “Kwəruə kape Sipsip” nu ehua kīrik aikin, narmamə kasar aikin. Ye nəgkiarīen kape nəmə Isrel, kamhani mə Betsata. Nimə kīrik ramərer ipakə tuk nu a. Nimə a, nīpərin kīrkīrip iruə ikin narmamə kasəkwətə ikin. ³ Narmamə khapsaah yamə mine kamhamhə, kasəkwətə aikin. Tīksin, nīmririə rīpis. Tīksin, nihuriə rahas. Tīksin nīkariə rīmhə. Kasəkwətə aikin mamhawhin nu mə tukrikiu, ⁴ meinai nīpīg kīrik, agelo kape Kughen ramuə, meiwaiyu ye nu, mamor ramkiu. Ye nīpīg a, yermamə yame raməkupan mamar ye nu a, nar apnapīg mə ravəh naha nəmhəyen, mərig tukrəsanin.* ⁵ Kini kwən kīrik aikin, ramhə mivəh newk toti eit. ⁶ Kini Yesu rəm kwən a raməmīr, rīrkun mə kwən a rīmivəh ta nəmhəyen tu. Kini raiyoh in mīmə, “?Nakmə takəsanin?”

⁷ Kini kwən a yame ramhə rīni-pən tukun mīmə, “Yemehua. Yermamə kīrik rīkək yame tukrirah yo meiwaiyu ye nəkwai nu nīpīg tukramkiu-kiu. Nīpīg m-fam yakamarkut pīk mə jakəkupən mar

* **5:4:** Nəgkiarīen ye v. 4 rīkək ye kopi akwas tīksin kape Niutesteman. Keinein mə Jon rīmīrai əfrakis nəgkiarīen ikin e, ua nīkam.

ye nu, mærig narmamə tiksın kasəkupən kın yo, misar.”

⁸ Kini Yesu rini-pən tukun mimə, “! Erer! Mərpəvin-ərpəvin nımhakuə kafam mirəh mamvən.” ⁹ Kini taktakun əmə kwən ai ruahuvə mın. Mərpəvin-ərpəvin kafan nımhakuə mirəh mamvən.

Nar a kinnor ye Sabat. ¹⁰ Kini nəmehuə kape nəmə Isrel kimışek kwən a yame rımnəsanın, mhamə, “Ah. Sabat e towei; kini rıpəh natuatukien ye loa kapətawə mə takrəh kafam nımhakuə ye nıpig e taktakun.”

¹¹ Kini in rini-pən tuk əriə mə, “Mərig kwən a yame rımnor huvə yo rımini-pə mə jakarpəvin-ərpəvin nımhakuə kafak mameriwək mamvən.”

¹² Kini iriə kimisaiyoh in mhamə, “?Pa rımini-pre tuk ik mə takarpəvin-ərpəvin kafam nımhakuə mirəh mameriwək mamvən?”

¹³ Mərig kwən a rımnəinein nhag Yesu, meinai narmamə khapsaah aikın a, kini Yesu rımnar ta irəriə.

¹⁴ Kini kwasig ikın, Yesu rımnəm mın kwən a ramkwətə ye Nımə Ehuə kape Kughen, kini rini-pən tukun mə, “!Eh! !Əm-ru! Naknəsanın ta. Mərig takamərig ik mə takəpəh nor-mınien təvhagə has, tamə, nəmhəyen kirik tukruə tuk ik yame rahas rapita.”

¹⁵ Məkneikın kwən ai rınavən mını-əsahpən tuk nəmehuə kape nəmə Isrel mimə, “Kwən e yame rımnor huvə yo, nhagın e Yesu.”

¹⁶ Ror məkneikın, nəmə Isrel kimisor ahas pən kimi Yesu, meinai kimisəm mə In rımnor wok ye Sabat. ¹⁷ Mərig Yesu rini-pən tuk əriə mimə,

“Rimik Kughen ramor wok nipig m-fam, kini Yo min yakamor wok ye nipig m-fam.”

¹⁸ Yesu raməgkiar məkna, nəmehuə kape nəmə Isrel kimisarkut pik mə tukshopni In. Meinai kimisəm mə rimnakapir Sabat kini mor nar kirik min yame rahas rapita, in e, rimini mə Rimni atuatur e Kughen, kini In min Kughen.

Ji Kughen ravəhsi-pə nimraghien

¹⁹ Kini Yesu rimini-pən tuk əriə mə, “Yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə, Ji Kughen reinein norien nar kirik ye kafan atuk nətərigien. Rirkun əmə norien narimnar yamə mine Tatə Kughen ramor, meinai narimnar fam yame Tatə Kughen ramor, Tini min tukraməkeikei mamor. ²⁰ Meinai Tatə Kughen rorkeikei pik Tini, kini mamhajoun In kin narimnar fam yame In tukror. Kini tukripihajoun min narimnar yamə mine khahuvə misapita, taksəm naksakur. ²¹ Ror məkneikin meinai Tatə Kughen rirkun norien narmamə yamə mine kamhamhə khamragh min. Ye norien kirikianə əmə min, Tini rirkun nivəhsi-pəniyen nimraghien kimi narmamə yame rikin ragien mə tukrivəhsi-pən kimi əriə. ²² Meinai pəh nien mə Kughen tukrəkir narmamə; mərig Tatə Kughen rimivəh-si pən nehuəyen kimi Tini mə In tukrəkir narmamə, ²³ mə narmamə m-fam tukhasiai Tini, rəmhen əmə kin yame kamhasiai Tatə Kughen. Yermamə yame ripəh nisaiyen Tini, to ripəh nisaiyen Tatə Kughen e yame rimnher-pə kin Tini.

5:17: Jon 14:10 **5:18:** Jon 10:30,33; 19:7 **5:19:** Jon 14:10

5:21: Rom 4:17; Jon 11:25 **5:22:** Jon 5:26-27; 9:39; Wok 10:42

5:23: Luk 10:16; 1 Jon 2:23

24 “Yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə yermamə yame ramərig kafak nəgkiarinen, kini mamhatətə ye Kughen yame rimmher-pə kin Yo mə jakuə, in ruivəh ta nımraghien rerin. Nıpig tukrərer ye nımrik, jakpəh nivəhsi-pəniēn narpiniēn kimin. Rinap ta ye kwənmhaan kape nımhəyen muauə ime nımraghien. 25 Narmamə yamə mine kimisərwei kisəmhen kin narmamə yamə mine kwənhəmhə ta; mərig yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə nıpig ramuə - kini ruauə ta - yame iriə tuksərig nəgkiarinen kafak e Yo Ji Kughen; kini yamə mine kamhavəh nəgkiarinen kafak tukhavəh nımraghien rerin. 26 Tatə Kughen In nuknei nımraghien. Ye norien kirikianə əmə min, In ramor mə Yo Tini, Yo min nuknei nımraghien. 27 Kini In mərəhu-pən nəsaniniēn mine nehuəyen ye kwermik e Tini mə yo jakəkiri narmamə, meinai Yo Ji Yermamə.

28 “Yakaməgkiar məkneikin, naksərig, takhapəh nisakuriēn. Meinai nıpig yame ramuə, narmamə yamə mine kwənhəmhə ta tuksərig nəgkiarinen kafak e Yo Ji Kughen. 29 Kini iriə tukhatərhav-pə ye nəkwai nımiri minə kapəriə. Yamə mine kimisor norien yame ratuatuk tukasəkeikei misərer min mamhavəh nımraghien rerin. Mərig yamə mine kimisor norien has minə tukasəkeikei misərer min ye nımhəyen masərer ye nımrik e Ji Kughen, kini jakni-ərhav kapəriə narpiniēn.

30 “Mərig Yo to yakpəh norien nar kirik ye nəsaniniēn əmə kafak. Yo jakəkiri narmamə meinai yakamor əmə naha nhagin yame Tatə

5:24: Jon 3:18 5:26: Jen 2:7; Job 10:12; 33:4; Sam 36:9; 42:8; 66:9; Jon 1:1-4

ramni-pə tuk Yo mə jakor. Kini nīpīg jakaməkir norien mīnə kape narmamə, yakirkun mə jakor ye norien yame ratuatuk, meinai yakpəh narkutien mə jakor əmə ye kafak nəsaninien. Mərig Yo, jakaməkeikei mamor əmhen ye nətərigien kape Kughen yame rīmnher-pə kin Yo.”

Jon Baptaes mīne Nanmīn kape Kughen kīmīrəvəhsi-haktə Yesu; mərig narmamə khapəh nħaniyen nəfrakisien iran

³¹ Kini Yesu rīmə, “Tukmə Yo atuk əmə yakvəh-si haktə Yo, narmamə rīkiriə tukrəsik mə nəgkiarien kafak rīpəh norien nəfrakisien. ³² Mərig kwən mīn kīrik aikin yame ramərer-ərhav mamor əpu Yo. Kini yakirkun mə nəgkiarien yame ramni irak in nəfrakisien. ³³ Apa kupan, nīmīsher-pən narmamə tīksin khavən mīsəm Jon Baptaes misaiyoh-pən in mə Yo pa. Kini in rīmīni nəgkiarien əfrakis irak. ³⁴ Mərig yakpəh nətərigien kin nəgkiarien kape yermamə kīrik mə tukrini mə Yo pa. Mərig yakamor nīkwənemiə kin nəgkiarien kape Jon, mə takhani nəfrakisien iran pəh Kughen tukrivəh mīragh əmiə. ³⁵ Nhajounien kape Jon in rəmhen kin laet. Raməsiə makak huvə. Kini rīkimīə ragien tukun kape nīpīg kwakwə. ³⁶ Mərig kafak wok ror nīrkunien mə Yo e pa, rapita yame Jon rīmnor. Rīmīk rīmivəhsi-pə wok e kimi Yo, mə jakor infamien iran. Kini wok e kafak, ramni-ərhav Yo, mamor əpu Yo mə Rīmīk rīmnher-pə kin Yo. ³⁷ Kini Rīmīk yame rīmnher-pə kin Yo, In mīn ramni-ərhav Yo. Ramni-ərhav pawk Yo,

5:30: Jon 8:16 **5:31:** Dut 17:6; 19:15 **5:32:** Jon 8:17-18

5:33: Jon 1:19-28 **5:34:** 1 Jon 5:9 **5:36:** Jon 10:25; 14:11

naxhapəh hanə nisərigien nəkwən. Kini naxhapəh hanə nisəmien nimirin nipiğ kirik. ³⁸ Nəgkiarieren kafan rirkək yerkimia, meinai kimia naxhapəh nishatəyəyən irak - Yo e yemə Kughen rimmher-pə kin Yo.

³⁹ “Kimia nakasəvheikin pik nəgkiarieren minə ye Nəkwəkwə kape Kughen, mamhani nəfrakisien iran, meinai naksorkeikei mə tukrivəhsi-pre nimiraghien rerin kimi əmia. Mərig sərīg-ru, nəgkiarieren minə ye Nəkwəkwə kape Kughen kasəgkiar irak kini mamhani-ərhav Yo. ⁴⁰ Mərig kimia nakasəpəh nhauəyən tuk Yo, mə takhavəh nimiraghien rerin.

⁴¹ “Yakpəh nərigien mə narmamə kasəgnəgin Yo uə nikam. ⁴² Mərig Yo yakirkun huvə əmia. Kini yakirkun huvə mə norkeikeiyen kape Kughen rirkək yerkimia. ⁴³ Yakməvəh nehuəyən kape Rimik muə, mərig kimia naxhapəh nhavəhyen Yo yerkimia, kini rikimia rirəh nagienien tuk Yo. Mərig tukmə yermamə kirik ruə ye nəsaninien əmə kafan, takhavəh in, rikimia ragien tukun. ⁴⁴ Nipiğ m-fam əgkap kimia naksorkeikei mə narmamə tukamhani vi vi əmia, mərig naxhapəh nisarkutien tuk norien yamə mine Kughen, yame In pisin əmə In Kughen, tukrini vi vi əmia tukun. Tukmə nakasərig əmə nərigien kape narmamə, to naxhapəh nhaniyən nəfrakisien irak.

⁴⁵ “Mərig pəh rikimia tukripəh nəsikien mə yakamni hah əmia ye nimir Rimik Kughen. Nikam. Mərig Moses e naksərhəpən tim tim nərigien kapəmia iran, in e ramni hah əmia ye nimir Kughen, ⁴⁶ meinai to kimia nakpihani nəfrakisien

ye Moses, mipihani min nəfrakisien irak, meinai Moses rimnəvsao kin Yo. ⁴⁷ Mərig kimiə nakhapəh nhaniyen nəfrakisien ye nəgkiarien yame in rimirai; ror pən, ror neineinien tuk əmiə tuk nhaniyen nəfrakisien irak.”

6

Yesu rimivəh nəviginien rikəskəh, mor ripsaah, maməvigin narmamə khapsaah kin

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹ Kwasig ikin ye narimnar minə a, Yesu rimnəviəfugin ye nu apa Lugun Galili e kamni kimə Lugun Taebirias. ² Kini narmamə khapsaah kimnhakwasig kin, meinai kimisəm nimtətien ripsaah yamə mine In ramor tuk nor-huvəyen narmamə yamə mine kamhamhə. ³ Kini Yesu rimnhaktə fiak ye tukwas, misəkwətə iriə kafan narmamə minə. ⁴ Ye nipig a, lafet kirik kape nəmə Isrel, kamni kimə Pasova, ruauə pakə.

⁵ Kini Yesu rivaag pirə məm narmamə khapsaah kamhauə. Kini raiyoh Filip mimə, “?Tukhavəh hiə nimri bred rəmhen tuk narmamə minə a?” ⁶ Yesu raməgkiar məknakin mə tukrəm-ru nhatətəyen kape Filip, mərig ruirkun ta naha nhagin yame tukripior.

⁷ Kini Filip rini-pən tukun mə, “! Eh! To kisarakikin pawk tu hundred taosen vatu* ye bred, to ripəh nəmhen-hanəmə-yen kin narmamə.”

⁸ Kini yermamə kirik kape Yesu, naorahi Saemon Pita, nhagin e Andru, rini-pən tuk Yesu mə,

* **6:7:** Nəgkiarien kape Gris ramni mə “tu hundred denari.”

9 “Kwajikovə kirik e ravəh bred kirkirip kinnor kin bale, mine kəmam kiraru. Mərig to rīpəh nəmhen-əgkəp-ien kin narmamə minə e.”

10 Kini Yesu rīmə, “Hani-pən tuk narmamə kisəkwətə.” İkin aikin a, mənvhirik rīpsaah İkin, kini iriə kisəkwətə. Narman əmə aikin, ipakə tuk faef taosen. 11 Kini Yesu rīmivəh bred, mini vi vi Kughen tukun. Mivəh-si-pən kimi narmamə yamə mine kasəkwətə. Kini mor min nar kirikianə əmə ye kəmam, məhi-pən kimi narmamə. Kisən rəmhen kin yame iriə kisorkeikei mə tuksən.

12 Kimisəvigin ta, tupriə rəsiis, Yesu rini-pən tuk kafan narmamə mimə, “Havən mhavai-pən nīpərpər nəviginien yame rakwak, tamə rahas.”

13 Apa kupan, bred yame kinnor kin bale, iriə fam kirkirip, mərig kimnhapsaah. Narmamə kimisən misəpəh tiksın. Kini narmamə kape Yesu minə kimnhavən misəwhai nīpərpər nəviginien, mhavai-pən ye kəmeiru twelef rokrig huvə.

14 Narmamə kimisəm nımtətien yame Yesu rımnor, khani mhamə, “Nəfrakisien. Profet əfrakis e kape Kughen yame profet minə kimnhani kupan mə Kughen tukrher-pə kin ye tokrei tanə.”

15 Kini Yesu ruirkun mə narmamə minə a tukhauə misarkut kimin mə In tukror king kin kapəriə. Kini rap, mırerig-faktə min ye tukwas, maməmır In pisin əmə.

Yesu rameriwək haktə ye nımar mar nu

(Mat 14:22-27; Mak 6:45-52)

16 Nīpig mırh rivə, narmamə kafan minə kimnhavirə mhavən ye lugun. 17 Kini rinəpignəp,

mərig Yesu rikək. Məkneikin, kisat-pən ye bot kirik, misəsua mhavirə ye lugun, mhamə tuksəviəfugin-pən ye Kapaneam. ¹⁸ Kini nimətag ehuə kirik rərer mher-əpu nu, peao-peao rehuə. ¹⁹ Kasəsua mamhəvən raməhen kin kilometa faef uə sikis†, kini misarha-pən misəm Yesu raməriwək ye nimar-mar nu, mamuə ipakə tuk bot. Kini khagin pik. ²⁰ Mərig In rini-pən tuk əriə mimə, “Hapəh nhaginien. Yo əmə e.” ²¹ Kini rikiriə ragien mhamə tukrivən ye bot. Nipig Yesu rimnat-pən ye bot, kini kisakur əmə misəm kwənhavhiak apa ikin kimnhamə tukhavhiak ikin.

²² Kəni rikwamer kin, narmamə tiksın yamə mine kimnasəmır iriə Yesu ye nıkar lugun kwənharkun mə bot kirikianə əmə rimnamərer ifiak e niəv. Kini mharkun mə narmamə kape Yesu minə kimnhəvən ye bot a, mərig Yesu rimipəh nivənién iriə miriə. ²³ Kini narmamə tiksın kimnhasi-pən ye taon e Taebirias, misəsua ye bot minə tiksın, mhavhiak ikin Yesu Yermaru rimini vi vi Kughen tuk bred məhi-pən kimi narmamə ikin. ²⁴ Kini narmamə kimisəm mə Yesu mine kafan narmamə minə kwənharkək aikin. Məkneikin kisat-pən ye bot minə tiksın, mhəvən apa Kapaneam, mə tuksarha-kin Yesu.

Yesu in bred kape nimraghien

²⁵ Narmamə minə a kimisəviəfugin ye lugun, misəm Yesu, misaiyoh In mhamə, “Yhajoun. ? Nimnhawor-pən iran mine muə eikin e?”‡

† **6:19:** Gris ramni “stadia twenti faef uə toti.” **6:20:** Mat 14:26; Mak 6:49; Luk 24:37 ‡ **6:25:** Swatuk pisin kirik tuk nukreikinien nəgkiarinen ye v. 25 in e, “Yhajoun. ?Nimauə naghən?”

26 Mərig Yesu rimi-pən tuk əriə mīmə, “Yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə pəh nien mə nakasarha-kin Yo meinai Yo yakamor nımtətien, mərig naksarha-kin Yo meinai nımısən bred, tıpmiə rəsiis. 27 Mərig rıpəh nıhuvəyen mə kapəmiə nəsaninien tukrirkək tuk nıvəhyen bred yame pəh nien mə tuk tu tukrahas mırkək. Kımıə takasəkeikei masəmnhakw tuk nıvəhyen bred yame ramarə rerin. Bred e in e, Yo Ji Yermamə na-jakvəhsi-pre kımı əmiə. Yo e Ji Yermamə, Tatə Kughen, rımnhajoun mə rıkin ragien tuk Yo.”

28 Kını iriə kımısaiyoh In mhamə, “?Naha norien yamə mınə Kughen rorkeikei mə kımawə jaksor?”

29 Kını Yesu rini-pən tuk əriə mə, “Kımıə takasəkeikei mıshatətə irak, mə Kughen rımnher-pə kin Yo. Nar e in e Kughen rorkeikei.”

30 Kını iriə kımısaiyoh mın In mhamə, “?Mərig Ik takor naha nımtətien mə kımawə jaksəm kını yakshatətə iram tukun? ?Ik takor naha nhagin?”

31 Nıpig rıptawə mınə kupən kımıseriwək ye tıpəvsık, iriə kımısən ‘mana.’ Nəgkiarın kırık ye Nəkwəkwə kape Kughen ramni mımə,

“ ‘In rımıvəhsi-pən bred yame ramsi-pən ye rao ye neai mə iriə tukasən.’ *(Eks 16:4)*”

32 Mərig Yesu rimi-pən tuk əriə mımə, “Yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə, pəh nien mə Moses atuk e rımıvəhsi-pre nəvıgınen yame ramsi-pən ye rao ye neai, mə taksən. Kafak Tata

6:27: Aes 55:2; Jon 6:35, 48 6:29: Jon 6:35; 1 Tes 1:3; 1 Jon 3:23

6:31: Neham 9:15; Sam 78:24; Sam 105:40

e in e ravəhsi-pre nəviginien əfrakis yame ramsi-pən ye rao ye neai, mə kimiə takasən. ³³ Mərig in ai bred kape Kughen, in e yermamə yame ramsi-pən ye rao ye neai mameiwaiyu-pə ye tokrei tanə. Kini bred e in e ravəhsi-pən nımraghien kimi narmamə ye tanımtanə.”

³⁴ Kini iriə kimnhani-pən tukun mhamə, “Yemasur, vəh-sipəh bred e kimi əmawə kape nıpiğ m-fam.”

³⁵ Kini Yesu rımını-pən tuk əriə mımə, “Yo e, yo Bred yame ravəhsi-pən nımraghien. Narmamə yamə mine kamhauə tuk Yo, to khapəh mın nisəmkərvyen. Kini narmamə yamə mine kashatətə irak, to khapəh mın nisakwəkwəyen.

³⁶ Mərig Yo yımını-pre ta tuk əmiə mə nakasəm pawk Yo, mərig nakhapəh nıshatətəyen irak.

³⁷ Narmamə yamə mınə kafak Tatə ravəhsi-pə əriə kimi Yo, iriə tukhauə tuk Yo. Kini narmamə yamə mine tukhauə tuk Yo, to yakpəh nher-yerhav-yen kın əriə tuk nıpiğ kirik.

³⁸ “Meinai pəh nien mə Yo yımasi-pən ye Rao ye Neai meiwaiyu-pə ye tokrei tanə mə jakor əmə narımnar yame yo yakorkeikei. Mərig yımauə mə jakor narımnar mınə e yame kafak Tatə rımnher-pə kın Yo tukun. ³⁹ Kini In rıpəh norkeikeiyen mə jakəpkərhav ye narmamə yamə mınə In rımnəhi-pə əriə kimi Yo. In rorkeikei mə, ye Nıpiğ Kwasig, Yo jakor narmamə mınə e tukhamragh mın ye nımhəyen kapəriə. ⁴⁰ Mərig

6:33: Dut 8:3; Mat 4:4; Luk 4:4; Jon 3:13, 31 **6:34:** Mat 6:11; Jon 4:15 **6:35:** Jon 4:14; 7:37-39; 8:12; 10:7,11; 11:25; 14:6; 15:1
6:37: Jon 17:2 **6:39:** Jon 17:2,12; 18:9

in ai kafak Tatə In rorkeikei mə narmamə m-fam yame kamhavaag-pə tuk Yo e Tini, mishatətə irak, tukhavəh nimraghien rerin. Kini ye Nipig Kwasig, yo jakor narmamə minə e tukhamragh min ye nimhəyen.”

⁴¹ Nəmehuə kape Isrel kimisərig nəgkiarien yame Yesu ramni mə In Bred yame ramsi-pən ye rao ye neai, meiwaiyu-pə ye tokrei tanə, kini kamhani hah In tukun, ⁴² mhani-pən tuk əriə minə mhamə, “Ah. Kwən e in Yesu, ji Josef. Kitawə kharkun kafan tatə mine mamə. ? Rhawor e ramni məkneikin mə In rimasi-pən ye rao ye neai meiwaiyu-pə ye tokrei tanə?”

⁴³ Kini Yesu rimini-pən tuk əriə mə, “Rikimiə tukripəh nəsikien məknenkin. ⁴⁴ Tatə Kughen yame rimnher-pə kin Yo, to ripipəh nivipəyen yermamə kirik ramuə tuk Yo, yermamə to ripəh nuəyen tuk Yo. Yermamə to ripəh nuə-atukien tuk yo mə jakor in ramragh min ye nimhəyen, ye nipig kwasig. ⁴⁵ Nəgkiarien yame profet minə kimnharai kupan ye Nəkwəkwə kape Kughen ramni məkneikin mə,
“ ‘Kughen tukrhajoun narmamə m-fam.’ (Aes

54:13)

Yermamə yame ramətərig kin nhajounien kape Tatə Kughen, in tukramuə tuk Yo. ⁴⁶ Yermamə kirik rikək yame rimnəm Tatə Kughen kin nimrin. Yermamə kirikianə əmə rimnəm, Yermamə e in e rimasi-pən tuk Kughen. ⁴⁷ Yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə narmamə yamə mine kamhani nəfrakisien irak kwənhavəh ta nimraghien rerin.

6:44: Hos 11:4; Jon 6:65; 12:32
1:18; 5:37; 7:29

6:45: Jer 31:34

6:46: Jon

48 Yo e bred kape nimirghien rerin. 49 Nar apnapig mə rıpmiə minə kimişən bred e ‘mana’ ye tıpəvsik, mərig kwənhəmhə. 50 Mərig bred yame ramsi-pən ye rao ye neai mameiwaiyu-pə ai taktakun, in ror pişin. Bred e, rameiwaiyu-pə mə narmamə m-fam yamə mine kasən tukhapəh nhamhəyen. 51 Yo e, Yo bred mragh, yame ramsi-pən ye rao ye neiai mameiwaiyu-pə ye tokrei tanə. Yermamə yame tukrən bred e, in tukramragh rerin. Kini Bred e, yame jakvəhsi-pre kimi narmamə ye tokrei tanə, in e, nıprak.”

52 Nəgkiarinen a rımnor nəmehuə kape nəmə Isrel kasərer masotgoh kimi əriə minə mhamə, “? Rhawor? ?Tukrhawor pən iran mine mivəhsi-pə nıpran mə tuksən?”

53 Kini Yesu rini-pən tuk əriə mımə, “Yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə nakpihapəh nisənien nıprak e Ji Yermamə, mıpihapəh nhanımien nitawik, to nakpihapəh nhavəhyen nimirghien rerin. 54 Narmamə yamə mine tuksən nıprak, mhanım nitawik tukhavəh nimirghien rerin. Kini ye Nıpig kwasig, jakor əriə kamhamragh min ye nımhəyen. 55 Yakaməgkiar məkneikin meinai ratuatuk mə narmamə tukasəkeikei mişən nıprak mhanım nitawik. 56 Narmamə yamə mine tuksən nıprak, mhanım nitawik, tukharpin-pə ye nimirghien kafak. Kini Yo jakripin-pən min ye nimirghien kapəriə.

57 “Kafak Tatə rımnher-pə kin Yo yakuə, In nuknei nimirghien. Kini Yo yakvəh nimirghien tukun. Ye norien kirikianə əmə min, narmamə

yamə mine tuksən nīprak tukhavəh nīmraghien iran. ⁵⁸ Yo e bred əfrakis, yame ramsi-pən ye Rao ye Neai, mameiwaiyu-pə ye tokrei tanə. Bred e rīpəh nəmhenien kin bred kupan yame rīpmiə minə kīmisən [ye tīpəvsik]. Nar apnariḡ mə iriə kīmisən bred a, məriḡ kwənhāmhə ta. Məriḡ narmamə yamə mine kasən bred e, iriə tukhavəh nīmraghien rerin.” ⁵⁹ Yesu rīmini-ərhav nəḡkiarīen e nīpiḡ rīmnhajoun narmamə apa ye nīmə kape nofuginien apa Kapaneam.

Narmamə kape Yesu minə min khapəh nhaniyen nəfrakisien iran

⁶⁰ Narmamə khapsaah kape Yesu kīmisəriḡ nəḡkiarīen e yame Yesu rīmini, mhamə, “!E-he-o! Nəḡkiarīen e rīskai pik. ?Pa e to rīni nəfrakisien ye kafan nəḡkiarīen?”

⁶¹ Kafan narmamə minə kīsəsiwən-əsiwən, məriḡ In ruvirkun ta nəriḡien kapəriə, mini-pən tuk əriə mīmə, “?Rhawor? ?Nətəriḡien kapəriə rīmneiwaiyu tuk nhajounien e kafak uə? ⁶² ?Məriḡ tukmə naksəm Yo Ji Yermamə yakamrerīḡ faktə ye rao ye neai ikin yīmasi-pən ikin kupan, takhani nəfrakisien irak uə nīkam? ⁶³ Nanmin kape Kughen əmə rīrkun nīvəhsi-pənien nīmraghien rerin kimi narmamə. Yermamə to rīpəh nīvəhyen nīmraghien rerin ye nəsaninien əmə kafan. Nəḡkiarīen minə e yakamni-pre tuk əmiə, iriə nəḡkiarīen yamə mine kamhasi-pən ye Nanmin kape Kughen yame ravəhsi-pən nīmraghien kimi narmamə. ⁶⁴ Məriḡ kīmiə tiksīn eikin e, nakhapəh

6:58: Jon 6:41,51 **6:62:** Jon 3:31; 17:5 **6:63:** Jon 6:68; 2 Kor 3:6

nishatətəyən irak.” (Yesu ramni məkneikin meinai In ruirkun ta ye nirikakunien mə ni-pa mine khapəh nhaniyen nəfrakisien iran, muirkun mə iriə pa nhagin tukreighaan-pən kin In ye kwermi tikmir minə kafan). ⁶⁵ Kini Yesu rimə, “Tuk nar e in e, yakwəni-ta tuk əmiə mə Tatə Kughen to rīpipəh nivi-pəyən yermamə kirik ramuə tuk Yo, yermamə to rīpəh nuəyən tuk Yo.”

⁶⁶ Ye nīpig a, narmamə kape Yesu khapsaah kimisəpəh In, mhapəh nhakwasigien kin.

Pita ramni-ərhav mə in ramhatətə ye Yesu

⁶⁷ Kini Yesu rimnaiyoh kafan narmamə twelef mimə, “?Rhawor irəmiə? ?Kimiə min nimnhamə taksəpəh Yo uə?”

⁶⁸ Mərig Saemon Pita rimini-pən tukun mə, “Yer-marū. ?Tukmə yaksəpəh Ik, jakhavən tuk pa? Mə ik əmə. Kafam əmə nəgkiarien ravəhsi-pə nimraghien rerin. ⁶⁹ Kini kimawə yakshatətə iram, minharkun ta mə Ik Yemə Rhakə kape Kughen.”

⁷⁰ Kini Yesu rimini-pən tuk əriə mə, “Kimiə e narmamə twelef kafak. Yo e yimirpen əmiə. Mərig kimiə kirik in yarmhə.” ⁷¹ (In ramni Judas, ji Saemon Iskariot, meinai in min kirik ye narmamə twelef kape Yesu, mərig kwasig ikin, rimneighan-pən kin In ye kwermi tikmir minə kafan.)

7

Yesu rimnəgkiar kimi naorahini minə

6:64: Jon 2:25 **6:65:** Jon 3:27; 6:44; 14:6 **6:68:** Jon 6:63
6:69: Mak 1:24; 8:27-30; Luk 4:34 **6:70:** Jon 13:2,27 **6:71:**
Jon 17:12

¹ Kwasig ikin ye narimnar minə a, Yesu rīpəh norkeikeyen mə tukrivən yerkwanu minə ye Judia tuk norien kafan wok, meinai nəmehuə kape nəmə Isrel apaikin kamharai mhun apsapis tukun mə tukshopni. Kini rīrerig min mivən ye provins Galili. ² Mərig nīpig ruauə ipakə tuk norien lafet kīrik kape nəmə Isrel, kamni kimə “lafet kape nīvəhsi-haktəyen nimə tapolen minə.” ³ Kini naorahi Yesu minə kimnhani-pən tukun mhamə, “Rhuvə mə taktərhav eikin e mamvən apa Judia, pəh narmamə kafam minə apaikin tuksəm nīmtətien yamə mine Ik nakamor. ⁴ Yuvən apaikin meinai yermamə yame rorkeikei mə narmamə tukharkun In, to rīpəh nerkwaigien kin kafan wok. Mərig tukmə nakirkun norien nīmtətien minə, yuvən, mor əpu Ik ye nīmri narmamə khapsaah ye nīpig kape lafet, pəh narmamə ye tanīmtanə tuksəm.” ⁵ Kasəgkiar məknakin meinai nar apnapig mə iriə naorahini atuaturuk minə, mərig khapəh nhaniyen nəfrakisien iran.

⁶ Kini Yesu rīni-pən tuk əriə mə, “Rīpəh hanə norien nīpig kafak. Mərig kimiə nakharkun nīsorien nar ye nīpig apnapig əmə. ⁷ Narmamə kape tokrei tanə e, iriə to khapəh nīsəməkien əmiə. Mərig iriə tukasəkeikei masəməkin Yo, meinai Yo yakamni-ərhav mə kapəriə norien rīpəh natuaturukien. ⁸ Kimiə havən ye lafet, mərig Yo to yakpəh nīvənien, meinai rīpəh hanə norien nīpig kafak.” ⁹ Raməgkiar məknakin kini In maməmīr əmə apa Galili.

7:5: Sam 69:8; Mak 3:21 **7:6:** Mat 26:18; Jon 2:4; 7:30 **7:7:** Jon 3:19-20; 15:18-21 **7:8:** Jon 7:6

Yesu ramvən ye lafet e kamni kimə “Nivəhsi-haktəyen nimə tapolen minə”

¹⁰ Kini naorahi Yesu minə kimisəkupən mhavən ye lafet a, kwasig ikin, Yesu rīpivən. Mərig In rimnaiyu apisapis əmə, mə narmamə tukhapəh nisəmien. ¹¹ Kini nəmehuə kape nəmə Isrel khapsaah kimnhavən ye lafet a masarhakın In, misaiyoh apnapig əmə narmamə mhamə, “?Kwən e in pukaa?”

¹² Ikin a, narmamə khapsaah kisəsiwən-əsiwən mamhani In. Tiksin khamə, “In yemə huvə kirik;” mərig tiksin khamə, “Nikam. In rameikuə ye narmamə.” ¹³ Mərig iriə khapəh nisəvsao-ərhavyen kın Yesu, meinai kamhagin mə ta mə nəmehuə kape nəmə Isrel kisərig nəgkiarien yame kamhani.

¹⁴ Lafet a ramvən hanə, Yesu rīmavən apa ye Nimə Ehuə kape Kughen, maməvhag kimi narmamə. ¹⁵ Nəmehuə kape nəmə Isrel kimisərig nəgkiarien kafan, kisakur, mhamə, “? Kwən e rīmnhawor mīrkun narimnar minə e ye Nəkwəkwə kape Kughen? Yemehuə kirik kapətawə rīmipəh nhajounien In.”

¹⁶ Kini Yesu rīni-pən tuk əriə mə, “Nəgkiarien yame yakamhajoun narmamə kın, pəh nien mə kafak. Ramsi-pən tuk Tatə Kughen yame rīmnher-pə kın Yo. ¹⁷ Narmamə yamə mine nətərigien kapəriə ramskai mə tuksor narimnar yame Kughen rorkeikei, tukharkun mə nəgkiarien kafak ramsi-pən tuk Kughen; pəh nien mə kafak atuk əmə. ¹⁸ Narmamə yamə mine kasəgkiar atuk əmə ye kapəriə nehuəyen, iriə kasor əmə

mə narmamə tukhavəh-si haktə əriə. Mərig Yo yakorkeikei mə narmamə tukhavəh-si haktə nhag yermamə yame rimnher-pə kin Yo. Yo yermamə kape niniyen nəfrakisien. To yakəpəh neikuəyen.

¹⁹ “Moses rimivəhsi-pre loa kimi əmiə, mərig yermamə kirik rikək irəmiə raməri-pən fam loa minə e. ?Rhawor e kimiə naksarkut mə takshopni Yo?”

²⁰ Kini narmamə khapsaah kimnhani-pən tukun mhamə, “!Man! ?Tukmə ror nanmin has ramərer-pən iram uə, mamor Ik nakamni nəgkiarinen ətəwao uə? ?Pa e rimə tukrhopni Ik?”

²¹ Kini Yesu rimini-pən tuk əriə mimə, “Yo yimnor nımtətien kirikianə əmə ye Sabat, nımisəm, niemhaa ramhai əmiə fam tukun. ²² Mərig kimiə min nakasor wok ye Sabat, mamhavəh nao kimi kwajikovə minə, raməri-pən loa kape Moses. (Mərig nəfrakisien mə pəh nien mə Moses rimirikakun norien kape nivəhyen nao kimi narmamə, mərig kaha minə apa kupan kimnharikakun). ²³ ? Mərig tukmə nakharkun nivəhyen nao kimi kwajikovə minə ye Sabat, rəri-pən loa kape Moses, rhawor e niemha ramhai əmiə nıpig yakamor huvə nıprai yermamə kirik ye Sabat? ²⁴ Takhapəh nisəkirien wok yame yakamor ye nərigien əmə kapəmiə, mərig taksəkir kafak wok ye nərigien yame ratuatuk.”

Narmamə kasəgiar ye Kristo

²⁵ Kini ye nıpig a, nəmə Jerusalem kimisaiyoh əriə minə mhamə, “? Rhawor? ? Kwən e In e

7:18: Jon 5:41; 8:50,54 **7:21:** Jon 7:23; Jon 5:2-9 **7:22:** Jen 17:9-14; 21:4; Lev 12:3 **7:23:** Jon 5:2-9; Mak 3:5; Luk 13:12-14; Luk 14:4-6 **7:24:** Aes 11:1-3; Jon 8:15

nəmehuə minə kapətawə khamə tukshopni In uə?
²⁶ Mərig səm-ru. In ramni-ərhav nəgkiarjen ye
 nimri narmamə, mərig nəmehuə minə khapəh
 nhani-pəniən nar kirik tukun. ? Tukmə ror
 nəmehuə minə kwənharkun ta mə In Kristo, uə?
²⁷ Mərig kitawə kharkun rukwanu kwən e rīmasi-
 pən ikin. Mərig nīpig Kristo tukramuə, narmamə
 tukseinein mə risipkaa.”

²⁸ Ye nīpig a, Yesu rīnamərer ye Nimə Ehuə kape
 Kughen maməvhag kimi narmamə, kini mamokr-
 apomh mimə, “Kimiə nakharkun Yo, mharkun
 ikin yīmasi-pən ikin. Mərig nəfrakisien mə pəh
 nien mə yīmauə atuk əmə ye nərigien kafak.
 Mərig Kughen rīmnher-pə kin Yo. Kini Kughen
 In nəfrakisien. Kimiə nakseinein In, ²⁹ mərig Yo
 yakirkun In, meinai yīmasi-pən iran. Kini In
 rīmnher-pə kin Yo.”

³⁰ Yesu raməgkiar məknakin, khamə
 tukharaptərəkin In. Mərig yermamə kirik rīkək
 yame tukraptərəkin In, meinai rīpəh hanə norien
 nīpig kafan.

³¹ Mərig narmamə khapsaah kimnhani
 nəfrakisien iran mhamə, “Tukmə ror Yesu in
 Kristo yame Kughen rīmirpen mə tukrher-pə kin,
 meinai kimini mə nīpig Kristo tukramuə, tukror
 nīmtətien khapsaah. Kini yermamə rīkək yame
 rīrkun norien nīmtətien rīpsaah rapita In.”

*Mobael yamə mine kasarha tuk Nimə Ehuə kape
 Kughen kimnhauə mə tukharaptərəkin Yesu*

³² Kini Farisi minə kimisərig narmamə khapsaah
 kisəsiwən-əsiwən masəvsao kin Yesu. Kini Farisi

minə mine jif pris minə kimisher-pən kin mobael yamə mine kasarha tuk Nimə Ehuə kape Kughen mə tukharaptərək in Yesu. ³³ Kini Yesu rimə, “Yo jakamarə kitawə-mkimiə kape nipig kwakwə əmə. Kwasig ikin, jakrerig-pən min tuk Yermamə yame rimnher-pə kin Yo. ³⁴ Ye nipig a in a, taksarha-kin Yo mərīg to nakhapəh nisəmien Yo; meinai ikin yakamvən ikin, kimiə to nakhapəh nhavəniēn ikin.”

³⁵ Kini nəmə Isrel kimisaiyoh əriə minə mhamə, “? In rimə tukrivən hiə, mə to kitawə khapəh nisəmien In? ?Rimə tukrivən məm kwənərəus kape nəmə Isrel yamə mine kisarə iriə nəmə Gris apa tanə pisin pisin minə, mamhajoun min nəmə Gris uə? ³⁶ In rimini mə ye nipig a, kitawə tuksarha-kin In, mhapəh nisəmien In, meinai kwənmhan yame In tukrivən ikin, to kitawə khapəh nhavəniēn ikin. ?Nəgkiariēn e, nipran ramni mə naha?”

Nu yame ravəhsi-pə nimraghien rerin

³⁷ Lafet natukror infamien, kamor nəviginien yame in rehuə rapita nəviginien tiks in kape lafet. Kini ye nipig a, Yesu rimnərəer ye nimri narmamə mamokrən apomh mimə, “Yermamə yame rinəkwakwə, pəh in ruə tuk Yo, minim nu.

³⁸ Meinai Nəkwəkwə kape Kughen ramni mə, “‘Yermamə yame rhatətə irak, rəmhen kin nimri nu yame ravəhsi-pən nimraghien ramkwor-kwor mhaktə mokrig yerkin mamaiyu.’ *(Aes 44:3)*”

7:32: Jon 7:45-48 **7:37:** Aes 55:1; Jon 4:13-14; 6:35; Rev 22:17

7:38: Jer 2:13; 55:1; 58:11; Sek 14:8-9; Jon 4:10-14; 6:35; Rev 7:17

39 Yesu ramni nuhpikinien a, mamægkiar ye Nanmin kape Kughen yame kwasig ikin tukripivəhsi-pən kimi narmamə yamə mine kashatətə iran. Mərig ye nipig a, Nanmin kape Kughen ripəh hanə nuəyen tuk narmamə, meinai Yesu ripəh hanə nivəniyen ye nikakien kafan ye rao ye neai.

Narmamə kimisəwhai kwhen kapəriə tuk Yesu

40 Yesu ramægkiar məknakin, narmamə kimisərig, kini tiksın kamhani mhamə, “Kwən e in profet kape Kughen yame profet minə kimnhani mə tukruə.”*

41 Kini tiksın khamə, “Kwən e in Kristo.”

Mərig tiksın khamə, “Nikam. ?Nakhamə ta mə Kristo tukrisi-pən apa Galili uə? 42 Nəkwəkwə kape Kughen ramni mə Kristo tukraməkeikei misi-pən ye kwənərəus kape King Deved, ye taon e Betlehem, imei Deved kupan.” 43 Ror məkneikin, narmamə kimisəwhai kwhen kapəriə tuk Yesu. 44 Tiksın khamə tukharaptərəkin In; mərig yer-mamə kirik rikək yame tukriraptərəkin In.

Nəmehuə minə kape nəmə Isrel khapəh nhaniyen nəfrakisien ye Yesu

45 Kini mobael minə kimnhavən misəm jif pris minə mine Farisi minə. Kini nəmehuə minə a kimisaiyoh mobael minə mhamə, “? Rhawor e nimnhapəh nharaptərəkinien Yesu mhakir mhauə?”

7:39: Jon 1:33; 12:23; 13:31,32; Wok 2:17,33 * 7:40: Əm-ru Dut 18:15. Moses rimini mə profet kirik min tukruə ramhen kin in.

7:42: 2 Saml 7:16; Sam 89:3-4; Maeka 5:2; Jer 23:5; Mat 2:1,22-23; Luk 2:4-7

46 Kini mobael minə khani-pən tuk əriə mhamə, “Yimnapəh nharaptəəkini In meinai yermamə kirik rīpəh hanə nhajounien rəmhen kin In.”

47 Kini Farisi minə kimnhani-pən tuk əriə mhamə, “?Rhawor? ?In rimi vi əmiə kin nekuəyen kafan uə? 48 ?Kapəta wə kirik yemehuə rikək mine Farisi kirik yame ramni nəfrakisien iran. 49 Narmamə apnəpig əmə yamə mine kaseinein əgkap loa kape Moses kamhani nəfrakisien iran. Pəh iriə tukasarə ye narpinien kirik.”

50 Kini Nikodimas e, in Farisi kirik. Kini in a iriə min. Kwən a, apa kupan rimavən maməgkiar kimi Yesu. Kini rarar mini-pən tuk əriə mīmə, 51 “?Rhawor? Loa kapəta wə ramni mə kwasig ikin tukhani-əhrav narpinien kape yermamə kirik, tukasəkeikei misəkupan mhavən, misətərig kin nəgkiarien kafan, misəm atuatur naha nhagin yame rimnor.”

52 Kini khani-pən tukun mhamə, “?Rhawor? ? Ik min ik yemə Galili, uə? Yuvən-ru məvheikin Nəkwəkwə kape Kughen, məm atuatur mə profet a kape Kughen to rīpəh nisi-pəniyen ye Galili.”

53 Kini narmamə kimnharerig-pən yerkwanu minə kapəriə.†

8

1 Mərig Yesu rimnhaktə fiak ye tukwas e kamni kimə Olif.

7:50: Jon 3:1 † 7:53: Nəgkiarien ye Jon 7:53-8:11 rikək ye kopi akwas tiksın kape Niutesteman. Keinein mə Jon rimirai əfrakis, uə yermamə kirik rimnəsik-əpnis-pən ye nəgkiarien kape Jon.

Yesu rīpəh nəgkiar-skaiyen kimi piraovīn kīrik yame rakwasīg apnapīg kīn narman

² Kəni rīkwamer kīn, Yesu rīrerīg-pən mīn ye Nīmə Ehuə kape Kughen. Kīni narmamə khap-saah kīmnhauə, masərer ərkurao iran, kīni In rək-wətə maməvhag kimi əriə. ³ Kīni nəmhajoun mīnə kape loa, mīne Farisi mīnə khakīr piraovīn kīrik mhauə tukun, mīsəri-p-ərhav in ye nīmri narmamə. Narmamə kīmīsəm əpu mə pian a rīmnapīr iriu yerman pīsīn. ⁴ Kīni iriə kīmnhani-pən tuk Yesu mhamə, “Yhajoun. Narmamə kīmīsəm əpu mə pian e rīmnapīr iriu yerman pīsīn. ⁵ Moses rīmnərəhu loa kīrik ye loa kapətawə mamni mə tukmə piraovīn yame ramapīr-pən apnapīg tuk yerman, tukaməkeikei karkwhopni in. (*Lev. 20:10; Deut. 22:22-24*) ?Məriḡ ik nakmə rhawor?”

⁶ Iriə kīmīsaiyoh məknakin masor kiko-iko, mə Yesu tukrīni nəgkiarien kīrik yame rīpəh nəmhenien, pəh kīsəm-pən nar has kīrik iran, mhavəhsi-pən narpinien kīmin. Məriḡ Yesu rapnapīg əmə, məmrəmīr, mamrai-pən nar ye nīmoptanə kīn kwənk-wai kwermīn.*

⁷ Məriḡ iriə kasəkeikei mīsaiyoh In. Kīni In rərer, mīni-pən tuk əriə mə, “Nəmhen. Tukmə kīmīə kīrik e ikīn e kafan norien has rīkək, pəh in tukrəkupən markwhopni pian e.” ⁸ Kīni In məmrəmīr mīn mamrai-pən nar ye nīmoptanə.

⁹ Kīni iriə kīmīsəriḡ nəgkiarien kafan, mīsəriwək kīrikianə kīrikianə mīsap, rīrikakun ye nəwharu mīnə meriaji nītamaruə. Iriə kīmīsap, mhapəh əmə

* **8:6:** Rīkimīə tukraməsik mə Kughen rīmīrai-pən Natuakəmīen Ten ye kapiēr kīn kwermīn. Eks 31:18; Dut 9:10. **8:7:** Dut 17:7; Rom 2:1,22

Yesu minē pian ai kawəmir. ¹⁰ Kini Yesu rhəkimter min minī-pən tuk pian ai mīmə, “Pian əpə. ?Narmamə minə apa kwənhaukaa? ?Yermamə ruikək yame tukrini-ərhav kafam narpinien uə?”

¹¹ Kini pian a rīmini-pən tukun mīmə, “Yemehuə. Yermamə rikək yame to rīvəhsi-pə narpinien kimi yo.”

Kini Yesu rini-pən tukun mə, “Ror pən Yo min to yakpəh nivəhsi-preyen narpinien kimik. Mərig amvən, məpəh əmə norien yame minē rahas.”

Yesu In rəmhen kin nīkakien yame raməsia-pen narmamə m-fam ye tokrei tanə

¹² Kini Yesu rini-pən min tuk əriə mīmə, “Yo e, yo Nīkhakien kape narmamə m-fam ye tokrei tanə. Narmamə yamə minē kamhakwasig kin Yo to khapəh niseriwəkien ye nəpignəpien, mərig tukhavəh nīkakien yame ravəhsi-pən nīmraghien kimi əriə.”

¹³ Kini Farisi minə kimnhani-pən tukun mhamə, “Ik nakamni-əhrav məknakin Ik, mərig yermamə kirik rikək yame tukrərer-ərhav mamni əfrakis mə kafam nəgkiarien raməfrakis. To kafam nəgkiarien rīpəh nərerien.”

¹⁴ Kini Yesu rini mīmə, “Əwəh. Nəfrakisien mə Yo atuk əmə yakamni-ərhav Yo. Mərig nəgkiarien kafak in tukramərer tīmtim, meinai Yo yakirkun aikin yimasi-pən ikin. Kini mīrkun min aikin yakamvən ikin. Mərig kimiə nakseinein aikin yakamvən ikin minē ikin yimasi-pən ikin. ¹⁵ Kimiə

8:11: Jon 3:17; 5:14 **8:12:** Sam 27:1; 44:3; 119:105; Prov 6:23; Aes 49:6; 60:19-20; Esik 1:26-28; Mat 5:14; Jon 1:4-5; Hib 1:3; Rev 21:23-24 **8:13:** Jon 5:31 **8:14:** Jon 13:3; 16:28

e naksəkir norien kape narmamə ye nətərigien əmə kape yermamə. Mərig Yo yakpəh nəkirien norien kape narmamə məknakin. ¹⁶ Mərig tukmə yakəkir norien kape yermamə, yakamor ye norien yame ratuatuk. Mərig pəh nien mə yakaməkir ye nətərigien əmə kafak, mərig kimru Tatə Kughen yame rimmher-pə kin Yo, kapəmru nəkirien kirikianə əmə. ¹⁷ Kimirai ye loa kapəmiə kimə, “Tukmə yermamə kiraru karəni nar kirikianə əmə, pəh narmamə tukharkun mə nəgkiarien kapəriu raməfrakis.” *(Dut 19:15)*

¹⁸ Kini taktakun ai, Yo yakamni-ərhav Yo, mərig Rimik yame rimmher-pə kin Yo, ramor nəgkiarien kafak ramərer tımtim.”

¹⁹ Kini kimisaiyoh In mhamə, “?Mərig kafam hiə tatə?”

Kini In rimə, “Kimiə nakseinein Yo, miseinein min Tatə kafak. Nakpiharkun Yo, to nakpiharkun min kafak Tatə.”

²⁰ Yesu rimini nəgkiarien a nipig in rimmnamhajoun narmamə apa ikin kamərəhupən mane ikin ye Nimə Ehuə kape Kughen. Mərig kwən kirik rikək yame to rivən miraptərəkın In meinai ripəh hanə norien nipig kafan.

Yesu ramni mə In rimasi-pən ye rao ye neai

²¹ Kini Yesu rimini-pən min tuk əriə mimə, “Tuk nipig kirik, jakirkək, kini kimiə taksarha kin Yo. Mərig nipig takhamhə, narpinien kape təvhagə has kapəmiə tukraməmır irəmiə. Kimiə nakseinein nhavəniyen aikin yakamvən ikin.”

²² Nīpīg rīmīni məknaķin, mukreikin kapən kapə nəmehuə kape nəmə Isrel. Khamə, “? Rhawor e kitawə kaseinein nhavəniēn aikin ramvən iķin? ? Tukmə ror tukrhopni atuk In uə?”

²³ Mərig Yesu rīrpīn nəgkiariēn mīmə, “Kimiə, iməmiə eikin e. Mərig Yo yakmasi-pən apa ye rao ye neai meiwaiyu-pə. Tokrei tanə e pəh niēn mə imak iķin. ²⁴ Ror məkneikin, yakamni-pre tuk əmiə mə kimiə takhamhə, narpīniēn kape təvhagə has kapəmiə tukraməmīr irəmiə. Tukmə nakhapəh nhaniyēn nəfrakisēn mə yo e Kristo, nīpīg takhamhə, narpīniēn kape təvhagə has kapəmiə tukraməmīr irəmiə.”

²⁵ Kīni iriə kīmnhani-pən tukun mhamə, “!Eh! ? Ik pa en?”

Kīni In rīmīni-pən tuk əriə mə, “Yo e yakaməvsao ķin Yo ye nīpīg yame yimīrikakun nhajouniēn kafak meriaji-pə e taktakun. ²⁶ Yakīrkun nīniyēn narīmnar rehuə irəmiə, mivəhsi-pre narpīniēn ehua kimi əmiə. Mərig jakamni əmə nəgkiariēn yame Yermamə yame rīmnher-pə ķin Yo ramni-pə tuk Yo. Nəgkiariēn yame In ramni raməfrakis. Kīni yakamni-ərhav pən nəgkiariēn kīmi nar-mamə fam ye tokrei tanə yame In ramni-pə tuk Yo.”

²⁷ Mərig iriə khapəh nharkuniēn mə Yesu raməgkiar ye Rīmni Kughen. ²⁸ Ror pən, In rīni-pən tuk əriə mə, “Nīpīg kimiə takpiharuk haktə Yo, Ji Yermamə, mīpiharkun mə nəgkiariēn yame yakamni irak in raməfrakis. Kīni mīpiharkun mīn mə yakpəh noriēn nar ķirik ye nətərigiēn əmə kafak, mərig yakamni əmə nəgkiariēn yame Rīmīk

ramni-pə tuk Yo. ²⁹ Yermamə yame rimmher-pə kin Yo ramarə kimru min. In ripəh nəpəhyen Yo yakəriwək Yo pisin. Meinai nipig m-fam yakamor naha nhagin yame In rorkeikei.”

³⁰ Yesu ramni nəgkiarien e, narmamə khapsaah khani nəfrakisien iran.

Mikip Ebrahim əfrakis minə mine ji Setan minə

³¹ Kini Yesu rimməgkiar kimi nəmehuə kape nəmə Isrel yamə mine kimmhahi nəfrakisien iran mimə, “Tukmə nakharaptərəkin tim tim nəgkiarien yame yakamni-pre tuk əmiə, kimiə atuətuk e narmamə kafak minə. ³² Kini kimiə takharkun nəfrakisien. Kini nəfrakisien en tukririsin əmiə nakhapiəpiə.”

³³ Kini iriə kimmhahi-pən tukun mhamə, “! Ah! Kitawə e kwənərəus kape Ebrahim. Kitawə khapəh nisor-atuə-kinien kape yermamə kirik. ? Rhawor e nakamni mə nar kirik tukraməkeikei mirisin əmawə yakhapiəpiə?”

³⁴ Kini Yesu rini-pən tuk əriə mə, “Yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə narmamə yamə mine kasor norien has, norien has ramarmaru irəriə, mam-raptərəkin əriə mamor əriə kamhauə yorwok minə kafan. ³⁵ Kini nakharkun mə yorwok kirik, kafan yemehuə to ripəh neighanien kin in mə tukramarə ye nimə kafan. Mərig yemehuə rameighan əmə kin tini mə tukramarə ye nimə kape yamehuə

8:28: Jon 3:14; 12:32-33; 14:24 **8:29:** Jon 4:34; 5:30; 6:38; 16:32

8:31: 2 Jon 1:9 **8:32:** Rom 8:2; 2 Kor 3:17; Gal 5:1 **8:34:** Rom 6:12-23; 1 Jon 3:8-9

kape n̄ipig m-fam.† 36 Ror p̄ən, tukm̄ə Yo Ji Kughen yakam̄risin əmīə, jak̄risin əfrakis əmīə nakhapīəpīə. 37 Yak̄irkun m̄ə kimīə kw̄ənər̄əus kape Ebrahim. M̄ərig nakasarha-k̄in swatuk tuk nhopniyen Yo, meinai nakhap̄əh n̄isorkeikeiyen m̄ə taks̄ət̄ərig k̄in kafak n̄əgkiar̄ien. 38 Yo yakam̄ni nar̄imnar m̄in̄ə e yame ȳimn̄əm kafak Tat̄ə ramor. M̄ərig kimīə nakasor nar̄imnar yame kap̄əmīə tat̄ə m̄in̄ə k̄imnhani-pre tuk əmīə.”

39 K̄ini irīə k̄imnhani-p̄ən tukun m̄ham̄ə, “M̄ərig r̄im̄taw̄ə e Ebrahim.”

K̄ini Yesu r̄im̄ini-p̄ən tuk ərīə m̄im̄ə, “To r̄ipi m̄ə kimīə kw̄ənər̄əus atuatuk kape Ebrahim, to norien kap̄əmīə r̄ipīəmhen k̄in norien kape Ebrahim kupan. 40 Yo yakam̄ni-pre n̄əgkiar̄ien əfrakis tuk əmīə yame Kughen r̄im̄ini-p̄ə tuk Yo. M̄ərig kimīə nakham̄ə takshopni Yo. M̄ərig to Ebrahim r̄ip̄əh norien m̄əknenk̄in. 41 Kimīə nakasor əm̄ə norien kape tat̄ə atuatuk kap̄əmīə.”

K̄ini irīə k̄imnhani-p̄ən tukun m̄ham̄ə, “P̄əh nien m̄ə kimaw̄ə e kwajikov̄ə kape swatuk. Kughen p̄isin əm̄ə In r̄im̄imaw̄ə.”

42 K̄ini Yesu r̄ini-p̄ən tuk ərīə m̄im̄ə, “To r̄ipi m̄ə kap̄əmīə əfrakis e tat̄ə Kughen, to nakp̄isorkeikei Yo, meinai Yo ȳimasi-p̄ən iran, mūə eik̄in e. P̄əh nien m̄ə ȳimaūə ye kafak n̄ərigien. M̄ərig ȳimaūə meinai In r̄im̄nher-p̄ə k̄in Yo. 43 ?M̄ərig rhawor e

† **8:35:** Ye nuhp̄ik̄inien e, Yesu ram̄ni m̄ə n̄əm̄ə Isrel k̄is̄əmhen k̄in slef yame kasar̄ə irūə tuk promes m̄ine nim̄ə kape king. Nar ap̄nap̄ig Kughen r̄im̄irpen n̄əm̄ə Isrel m̄ə kafan narmam̄ə, m̄ərig in r̄iv̄əhsi-ta nehūəyen kap̄ərīə, k̄iseiwaiyu əgkap r̄əmhen k̄in slef yame kafan n̄ihuv̄əyen ūə naut̄ə r̄ik̄ək. **8:35:** Gal 4:30 **8:37:** Jer 9:25-26; 1 Jon 3:10 **8:39:** Rom 2:28-29; 9:7-9 **8:42:** 1 Jon 5:1

nakhapəh nharkunien nɪprai nəgkiarien kafak? Meinai nakhapəh nisorkeikeiyen mə taksərig nəgkiarien kafak. ⁴⁴ Kimiə, norien kapəmiə rəmhen əmə kin rimiimiə e Setan. Kini nɪpig m-fam naksorkeikei mə takasor nəkwən. Norien kafan yame in rimirikakun mamor, ramor hanə. In yermamə kape nhopniyen yermamə. In raməməkin nəfrakisien, meinai nəfrakisien rikək iran. In rameikuə məknakin meinai in a norien hanə kafan. In yeikuə, mine tatə kape neikuəyen. ⁴⁵ Mərig Yo yakamni-pre əmə nəgkiarien əfrakis tukəmiə. Ror pən, nakhapəh nhaniyen nəfrakisien ye kafak nəgkiarien. ⁴⁶ Yo yakpəh hanə norien norien has; ror pən kimiə kirik rɪpəh hanə nəm-pə-yen nar has kirik irak. Yakamni-pre nəgkiarien əfrakis tukəmiə. ?Rhawor e nakhapəh nhaniyen nəfrakisien irak? ⁴⁷ Narmamə kape Kughen kasor nəkwai Kughen; mərig pəh nien mə kimiə kwajikovə minə kape Kughen, nakhapəh nisorien nəkwən.”

Yesu In yerpirig rapita Ebrahim

⁴⁸ Kini nəmehuə kape nəmə Isrel kimishek In mamhani mhamə, “! Man! Yakwəsəm əpu ik, mharkun mə ik pa. Ik nakəmhen kin yemə Same-ria kirik yame nanmin has ramərer-pən iran.”

⁴⁹ Mərig Yesu rimə, “Nanmin has rikək irak. Mərig yakamsiai Rimik; kini kimiə nakhapəh nhasiayen Yo. ⁵⁰ Yo yakpəh narkutien mə nhagik tukrehuə; mərig yermamə kirik aikin yame ramarkut mə nhagin tukrehuə. Kini In tukripiəkir narmamə m-fam. ⁵¹ Yakamni-pre əfrakis tukəmiə

mə yermamə yame ramor kafak nəgkiarinen to rīpəh nīmhəyen tuk nīpīg kīrik.”

⁵² Kīni nāmehuə kape nāmə Isrel kīmnhani-pən tukun mhamə, “!Yakwənharkun ai taktakun mə nanmīn has ramərer-pre iram! Meinai Ebrahim rīmamhə, kīni profet mīnə kīmnhamhə mīn, mərig Ik nakamni mə yermamə yame ramor nəkwam to rīpəh nīmhəyen tuk nīpīg kīrik. ⁵³ ?Nakmə Ik nakehuə rapita Ebrahim e rīptawə yame ruamhə ta, mīne profet yamə mīne kwənhamhə ta? ? Nakmə ik e pa?”

⁵⁴ Kīni Yesu rīni-pən tuk əriə mīmə, “To yakvəhsi-haktə atuk Yo mamor nhagik ramehuə, kafak nəgkiarinen in ror nar apnapīg əmə kīn. Mərig kafak Tatə e yame kīmīə nakamhani mə In Kughen kapəmiə In ravəhsi-haktə Yo, mamor nhagik ramehuə. ⁵⁵ Kīmīə nakseinein pawk In; mərig Yo yakīrkun In. To yakpini mə yakeinein In, mīpiuə yeikuə rəmhen kīn yame kīmīə nāmēikuə mīnə. Mərig yakīrkun In mamor nəkwān. ⁵⁶ Rīpmīə e Ebrahim rīkin ramagien pīk mə tukrīpiəm nīpīg kafak yame tukrīpiuə. Kīni nīpīg in ruīrkun mə nīpīg kafak rīnamuə, kīni rīkin ramagien əmə tukun.”

⁵⁷ Kīni nāmehuə kape Isrel kīmnhani-pən tukun mhamə, “!Man! Ik tamaruə əmə kīrik, kafam newk rīpəh hanə neriaji-pənien fifti. ?Rhawor e nakamni mə nīmnam yemə tu e Ebrahim?”

⁵⁸ Kīni Yesu rīmə, “Yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə Ebrahim rīpəh hanə narhəyen, Yo yaknarə ta.‡”

8:51: Jon 11:26 **8:53:** Jon 4:12 ‡ **8:58:** Əm-ru Jon 1:1; 17:5; 17:24.

⁵⁹ Mækneikîn khapîk kapier asur minə mə tuk-sarkwhopni In kîn. Mərig Yesu rimmerkwaig, map ta irəriə ye Nimə Ehuə kape Kughen mamvən.

9

Yesu rimmor huvə nimrîn pis kirik

¹ Nîpig kirik, Yesu rinaməriwək mamavən, kini məm kwən kirik nîmrîn rimapis hanə. ² Kini narmamə kape Yesu khauə mhani-pən tukun mhamə, “Yhajoun. Kwən kirik e rimmnarha, nîmrîn ruapis ta. Takni-ru mə rhawor ror məknaikîn. ?Ravəh narpinien ye norien has kape tatə uə mamə kafan, uə ravəh narpinien ye norien has kirik kafan yame rimmor?”

³ Mərig Yesu rimə, “Nîmri kwən e ramahas, mərig pəh nien mə ravəh narpinien ye norien has kirik kafan, uə kape tatə uə mamə. Mərig nîmrîn ramapis mækneikîn mə Kughen tukrhajoun kafan wok ye nîmraghien kafan. ⁴ Kitawə kasarə ye nîpig kape nîkakien, tukasəkeikei masor wok kape Yermamə yame rimmher-pə kîn Yo. Mərig nîpig kape nəpignəpien tukruə, tukseinein nisorien wok ye nîpig a. ⁵ Nîpig yakamarə ye tokrei tanə e, Yo nîkakien kape narmamə m-fam ye tokrei tanə.”

⁶ Yesu rini-ta nəgkiarien a, mivəh nîmoptanə mərig-əvhin, rəptig, mərəhu-pən ye nîmri yermamə a. ⁷ Mîni-pən tukun mîmə, “Takvən mar ye nu apa Saeloam.” (Nhag e Saeloam, nîpran ramni mə, “Kher-pən kîn.”) Kini ai rimavən, mar ye nu, kini marha maməm nar, mîrerig-pən iman

yerkwanu. ⁸ Kini nāmə iman ikin, mine narmamə yamə mine kharkun in, mə in yermamə kirik yame nipig m-fam ramaiyoh-pən kin mane, kimisəm in, kisakur. Misaiyoh-pən əriə minə mhamə, “! Eh! ? Kwən e in e yermamə yame nipig m-fam in ramkwətə mamaiyoh-pən kin mane kimi narmamə, uə nīkam?”

⁹ Kini tiksın khamə, “Ǝwəh. Mə in.”

Mərig tiksın khamə, “Nīkam. To nakəm, nakmə in. Mərig pəh nien mə in.”

Mərig kwən a rīmə, “!Mə yo e!”

¹⁰ Kini iriə kasəkeikei kimin mə tukrini mə rīmnhawor nīmrin rhuvə.

¹¹ Kini in rīmə, “Kwən e, nhagin e Yesu, in rīmivəh nīmoptanə mərig-əvhin rəptig, mərəhu-pən ye nīmrik mir, mīni-pə tuk yo mə jakvən ye nu apa Saeloam, mar. Kini yakvən mar. Məkneikin məm nar.”

¹² Kini iriə kisaiyoh-pən min in mhamə, “?Mərig kwən en ramarə hiə?”

Kini in rīmə, “?Hei? Yakeinein.”

¹³ Kini khakir in mhauə kimi Farisi minə.

¹⁴ Nipig Yesu rīmivəh nīmoptanə mərig əvhin rəptig mərəhu-pən ye nīmrin mir, nipig a ye Sabat.

¹⁵ Ror pən, Farisi minə min kisaiyoh-pən kwən a mhamə, “?Rhawor nīmrim rhuvə?”

Kini kwən a rini-pən tuk əriə mīmə, “Yesu rīmnor-pən nīmtagēi ye nīmrik, kini yimavən mar, kini nīmrik rhuvə.”

¹⁶ Kini Farisi minə kimisəwhai kwhen kiraru kapəriə tuk nəgkiarīen a. Tiksın kīmnhani mhamə, “Tukmə ror məkneikin, Yesu rīpəh nīsi-pənien ye Kughen, meinai In rīmnakapir Sabat.” Mərig

tiksın khamə, “Nıkam. Ramsi-pən ye Kughen. Meinai yor təvhagə has to rıpəh norien nımtətien mınə məknakın.”

¹⁷ Kini iriə kısıyoh mın kwən a nımrın ramapıs kupan, mhamə, “?Kwən a rımnor huvə nımrım, nakmə In naha yermamə? ?Kini rikim ramhaw-əsik?”

Kini in rını-pən tuk əriə mımə, “In profet kirik.”

¹⁸ Mərig nəmehuə mınə kape nəmə Isrel khapəh nhaniyen nəfrakisien iran mə in apa kupan kwən a nımrın rımapıs, mərig taktakun ai raməm nar. Ror pən, kısıkrən kın rımnı mıne nisini kırıuə. ¹⁹ Kısıyoh-pən əriu mhamə, “?Rhawor? ?Kapəmıru e kwajikovə uə? ?Rımnarha nımrın rıpıs uə nıkam? ?Rımnhawor nımrın rhuvə?”

²⁰ Kini rımnı mıne nisini krəmə, “Yakrarkun mə kapəmıru e kwajikovə. Nıpıg rımnarha, nımrın rıpıs. ²¹ Mərig yakweinein mə rımnhawor nımrın rhuvə. Maweinein mə pa nhagın rımnor huvə nımrın. Saiyoh in. Mə rikin rınarə ta. In rırkun nəvsaoyen kın in.” ²² Karəni məknakın meinai krəgın kın nəmehuə mınə kape nəmə Isrel, meinai nəmə Isrel kımnhani əutən mə tukmə yermamə kirik ramni-ərhav mə Yesu in Kristo, tukhapəh nıseighanien kın rauru-pən ye nımə kape nofuginien. ²³ Ror pən, rımnı mıne nisini kırıni mırəmə, “Saiyoh in. Mə rikin rınarə ta.”

²⁴ Kini kısıkrən mın kın kwən a yame kupan nımrın rımapıs, mə tukruə mərer ye nımririə. Kini kashek in mhamə, “Ni əfrakis əmə, mıvəhsi-haktə

nhag Kughen.* Kitawə kharkun mə Yesu In yor təvhagə has əmə.”

²⁵ Mərig kwən ai rımə, “Yo yakeinein mə kwən a in yor təvhagə has uə nıkam. Nar kirikianə əmə yame yo yakırkun. Apa kupan, nımrık rımapıs. Mərig taktakun ai, yaknaməm nar.”

²⁶ Kini kısıyoh-pən mın in mhamə, “? Rımnhawor ik? ?Rımnhawor mor huvə nımrım?”

²⁷ Mərig in rımə, “Yakwəni-pre ta tuk əmiə, mərig kimiə nakhapəh nisətərigien kın yo. ? Rhawor nakhamə jakəvsao mın kın? ?Kimiə mın nakhamə takhauə narmamə kape Yesu mınə, uə?”

²⁸ Kini iriə kashek in, mamhani hah in, mhamə, “!Ah! !Ik e kafan kirik yermamə! Mərig kimawə narmamə kape Moses. ²⁹ Kimawə yakharkun huvə mə Kughen rımnəgkiar kimi Moses; mərig kimawə yakseinein mə kwən en rımasıpkaa.”

³⁰ Kini kwən ai rımə, “! Nəfrakisien! Kwən a rımnor huvə nımrık, mərig kimiə nakseinein mə rımasıpkaa. ³¹ Kitawə kharkun mə Kughen rıpəh nətərigien kın yor təvhagə mınə. Mərig yermamə yame ramsiai Kughen, mamor nəkwən, kını Kughen ramətərig kın! ³² Yermamə kirik rıkək yame rırkun nor-huvəyen yermamə rımnarha əmə nımrın rıpis. ³³ To Yesu rıpipəh nısi-pənien ye Kughen, to rıpipəh norien nar kirik.”

³⁴ Kini iriə kımışek mın in mhamə, “!Kəsi! Ik yermamə kape norien has nıpig mıfam, rırikakun

* **9:24:** Nəmehuə mınə kımnhani-pən tuk kwən a “Vəh si haktə nhag Kughen” nıpran ramni mə khamhə Yesu tukrıvəh kwəsü ye nhag Kughen. Əm-ru Jos 7:19. **9:28:** Jon 5:45 **9:31:** Sam 66:16-20; Prov 15:29; Aes 1:15; 59:2 **9:33:** Jon 3:2

ye nipiḡ yame nimnarha-pə, muə meriaji-pə ai tak-takun. ?Rhawor e nakmə takhajoun əmawə?” Kini kisher-ye-rhav kin In ye nimə kape nofuginien.

Yermamə yame reinein Yesu, in rəmhen kin nimirin piš

³⁵ Kini Yesu rimnərig nəvsaoyen kin, mə kimnher-ye-rhav kin kwən ai ye nimə kape nofuginien. Kini rivən mivaag-pən kin, maiyoh-pən in mimə, “? Ik nakamni nəfrakisien ye Ji Yermamə?”

³⁶ Kini kwən a rimə, “Yemehua. ?Ji Yermamə e pa? Ni-pə huvə tuk yo, pəh jakni nəfrakisien iran.”

³⁷ Kini Yesu rini-pən tukun mimə, “Ik naknəm ta In. Yo e yakaməḡkiar kimik ai taktakun.”

³⁸ Kini kwən ai rimə, “Yermaru. Yo yakamhatətə iram.” Kini in mənimkur maməhuak kimin.

³⁹ Kini Yesu rini-pən tukun mimə, “Yo yimauə ye tokrei tanə mə jakəkir narmamə. Mor narmamə yamə mine khapəh nisəm-huvəyen nar, kisəm huvə nar. Mamor narmamə yamə mine kasəm huvə nar, iriə tukhapəh nisəmien nar.”

⁴⁰ Kini Farisi minə tiksın kimisərig nəḡkiarieren kafan mhamə, “?Rhawor? ?Nakmə nimirimawə ripsis min uə?”

⁴¹ Kini Yesu rini-pən tuk əriə mimə, “To nakpihani-ərhav mə nakhapəh nisəm-huvəyen nar, to nakpihapəh nhavəhyen narpinien tuk təvhagə has kapəmiə. Mərig kimiə nakhamə ta mə naksəm huvə nar, kini narpinien kape təvhagə has kapəmiə raməmīr hanə irəmiə.”

9:34: Jon 9:2; Aes 66:5 **9:36:** Rom 10:14 **9:37:** Jon 4:26

9:38: Mat 28:9 **9:39:** Aes 6:10; Mak 4:12; Luk 4:18 **9:40:**

Rom 2:19 **9:41:** Jon 15:22,24; Hib 10:28-31

10

Yesu ramni nuhpikinien ye yermamə yame ramarha tuk sipsip

¹ Kini Yesu rimə, “Yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə tukmə yəkrəh kirik rimə tukrivən məkrəh kin sipsip, to ripəh nukuraoyen ye kwəruə; mərig tukrivəro kin kəupə. ² Mərig yermamə yame ramarha tuk sipsip in tukrukuraopən ye kwəruə. ³ Yermamə yame ramarha tuk kwəruə, nipig m-fam in raməhitə ye kwəruə tuk kwən a, kini sipsip minə kharkun rikin. Nipig m-fam in ramokrən kin nhagriə kirikianə kirikianə, kini kamhatərhav. ⁴ Mokrən fam kin sipsip minə kafan, maməkupən; sipsip minə kafan kamhakwasig kin, meinai kharkun rikin. ⁵ Mərig to khapəh nhakwasigien kin yermamə apnapig. Nīkam. Tukmə yermamə apnapig, kisapta iran, meinai kaseinein rikin.”

⁶ Yesu ramni nuhpikinien, mərig narmamə kaseinein nīprai nəgkiarien kafan. ⁷ Kini əmə ai, Yesu rini-pən tuk əriə mīmə, “Yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə Yo e, yo kwəruə yame sipsip minə tukhakuraopən ikin. ⁸ Narmamə yamə mine kimisəkupən irak, iriə yeməkrəh minə. Sipsip minə khapəh nisətərigien kin əriə. ⁹ Yo e yo kwəruə. Narmamə yamə mine tukhakuraopə yakamərer ikin, Kughen tukrivəh mīragh əriə. Tukhauə imə masəriwək misavən masən mənvhirik yame rhuvə. ¹⁰ Mərig yəkrəh ramuə imə tuk nar kirikianə əmə. Ramuə tuk nəkrəhyen, mine tuk nhopniyen,

mine tuk noriahyen nar. Mərig Yo yakamuə mə takhavəh nımraghien. Kını nımraghien e in rukwar kin nıhuvəyen mınə fam.

¹¹ “Yo e Yermamə huvə kape narha-huvəyen tuk sipsip mınə. Yermamə huvə kape narha-huvəyen tuk sipsip mınə, in rameighan kin kafan nımraghien mə tukrivəh mıragh əriə. ¹² Mərig yorwok yame ramor əmə wok tuk nərok, sipsip mınə pəh nien mə kafan. Kını nıpig tukmə rəm kuri aparı mınə kamhauə, in rap, mıpəh sipsip mınə. Kını kuri aparı mınə tukhauə misəs sipsip mınə, misəko rik rik əriə. ¹³ Yorwok a tukrap meinai in ramor əmə wok tuk nərok. Rıpəh nərig-pikien sipsip mınə.

¹⁴⁻¹⁵ “Yo e, Yo Yermamə huvə kape narha-huvəyen tuk sipsip mınə. Tata Kughen rırkun Yo, kını yakırkun In. Ye norien kırıkianə əmə mın, Yo yakırkun kafak sipsip mınə, kını iriə kharkun mın Yo, kını yakeighaan kin nımraghien kafak tuk nivəh-mıraghien əriə. ¹⁶ Kını kafak mın tiksın aikin sipsip, yamə mine khapəh nisəmırien ye kəupə e. Iriə mın, tuksərig rırik. Kını iriə fam tukhauə kırıkianə. Yo pısın əmə jakamarha huvə tuk əriə. ¹⁷ Kafak Tatə In rorkeikei pik Yo meinai yakeighaan kin kafan nımraghien tuk nivəh-mıraghien sipsip mınə kafak. Kını kwasig ikin jakamragh mın. ¹⁸ Yermamə kırık rıkək yame to rivəhsi-ta nımraghien kafak. Yo pısın

10:10: Jon 1:4; 3:15-16; 5:40; 20:31 **10:11:** Sam 23:1; Aes 40:11; Esik 34; Maeka 5:2,4; Mat 2:6; Mak 6:34; 1 Pita 2:25; 5:2-4; Heb 13:20; Rev 7:17; Jon 15:13; 1 Jon 3:16 **10:14-15:** Mat 11:27 **10:16:** Aes 56:8; Jon 11:52; Wok 10:34,35; Rom 1:16; Efes 3:6 **10:17:** Aes 53:12

əmə yakavəh nehuəyen tuk nɪvəhsi-pən-ien kafak nɪmraghien, mɪne tuk nɪmragh-mɪnien. Kafak Tatə rɪmɪni-pə tuk Yo mə jakor məknakin.”

19 Kɪni nəmehuə kape nəmə Isrel mɪnə kɪmɪsəwhai mɪn kwhen kapəriə tuk nəgkiarien a.* 20 Iriə khapsaah kɪmnhani mhamə, “Kwən a, nanmɪn has kɪrik ramərer-pən iran. Kapən kapə rətəwao. ?Nakshawor masətərig kɪn In?”

21 Mərig tɪksɪn khani mhamə, “Nəgkiarien a pəh nien mə nəgkiarien kape yermamə yame nanmɪn has yame ramərer-pən iran. ?Rɪkɪmɪə raməsɪk mə ta mə nanmɪn has rɪrkun nor-huvəyen nɪmrɪn pɪs rarha mɪn, uə?”

Narmamə kasəməkin Yesu meinai In ramni mə In Ji Kughen

22 Ruauə ye nɪpɪg yame nəmə Isrel kasor lafet kɪrik kamni kɪmə “Dedekesen” apa Jerusalem. Nɪpɪg a, nɪpɪg kape nokieiyen. 23 Kɪni Yesu rɪnaməriwək ye nɪkar Nɪmə Ehuə kape Kughen, ye kwənghan kɪrik kamni kɪmə “Vranda Kape King Solomon.” 24 Kɪni nəmehuə kape nəmə Isrel tɪksɪn kɪmnhauə mɪsarkurao iran. Mɪsaiyoh In mhamə, “?Rhawor nakpəh norien Ik ror nɪrkunien ye nərigien kapəmawə mə Ik pa? Tukmə Ik Kristo, nɪ-pə huvə tuk əmawə.”

25 Kɪni Yesu rɪni-pən tuk əriə mə, “Yo yakwəni-pre ta tuk əmɪə, mərig nakhapəh nɪshatətəyen irak. Nɪmtətien yamə mɪne yakamor ye nhag Tatə kafak, iriə kasor kafak nəgkiarien mə in raməfrakis. 26 Mərig kɪmɪə nakhapəh nɪshatətəyen

10:18: Mat 26:53-54; Fil 2:8; Hib 5:8 * 10:19: Əm-ru Jon 9:16.

10:21: Eks 4:11 10:24: Luk 22:67-71 10:25: Jon 5:36; 8:58; 14:11

irak, meinai kimiə pəh nien mə kafak sipsip minə.
²⁷ Kafak sipsip minə kasərig rikik mharkun Yo. Kini yakirkun huvə əriə. Kini iriə kamhakwasig kin Yo. ²⁸ Kini Yo yakvəhsi-pən nimirghien rerin kimi əriə. To iriə kharəh nhamhəyen tuk nipiḡ kirik. Kini yermamə kirik rikək yame to rivəhsi-ta əriə ye kwermik. ²⁹ Kafak Tatə yame ravəhsi-pə əriə kimi Yo, In yerpiriḡ rapita narimnar fam. Kini yermamə kirik rikək yame to rivəhsi-ta əriə ye kwermiḡ. ³⁰ Kimru kafak Tatə, kimru kirikianə əmə.”

³¹ Raməḡkiar məknakin, nəmehuə kape nəmə Isrel kimnhapik kapier apig mhamə tuksarkwhopni In. ³² Mərig Yesu rimiḡni-pən tuk əriə mə, “Kafak Tatə rimiḡvəhsi-pə nəsaninien kimi Yo, yakamor nimitətien huvə minə ripsaah ye nimirimiə. ? Yimnor naha nimitətien rahas nakhamə taksarkwhopni Yo tukun?”

³³ Kini iriə khamə, “Pa rimeə yakhamə jaksarkhwopni Ik tuk nimitətien kirik yame Ik nimir. Mərig yakhamə jaksarkhwopni Ik meinai nəḡkiarien kafam ramni hah Kughen. Ik yermamə apnapig əmə kirik, mərig nakamni mə Ik Kughen.”

³⁴ Kini Yesu rimiḡni-pən tuk əriə mə, “In apa kupan, kimirai-pən ye loa kapəmiə mə Kughen rimiḡni-pən tuk əriə mə, ‘Kimiə naksəmhen kin kughen minə. (Sam 82:6)’

³⁵ Kini kitawə kharkun huvə mə Nəkwəkwə kape Kughen to rirəh nukreikinien. ?Tukmə Kughen rimiḡni-pən tuk narmamə tiksin apa kupan mə iriə kisəmhen kin Kughen, ³⁶ rhawor e nakashek

Yo mamhani mə yakamni hah Kughen meinai yakamni mımə Yo Kwajikovə kafan? Tatə Kughen rımnərəhu karın Yo mə Yo pısın əmə e Kafan, mher-pə kın Yo ye tokrei tanə. ³⁷ To yakpipəh norien nımtətien yamə mine Kafak Tatə ramni-pə tuk Yo, to nakhapəh nhaniyen nəfrakisien irak. ³⁸ Mərig nar apnərig nakhapəh nhaniyen nəfrakisien ye nəgkiarien kafak, mərig takhani nəfrakisien irak meinai yakamor nımtətien mınə kını nımtətien mınə a kasor əpu Yo, mə takharkun mə nımrəghien kape Tatə Kughen raməmır irak, nımrəghien kafak raməmır ye Tatə.”

³⁹ Yesu raməgkiar məknakin, khamə tukharaptərəkın In. Mərig In rapta irəriə.

⁴⁰ Kını mivən məviəfugin ye nu apa Jodan, mamvən ikın Jon rımnor baptaes ye narmamə ikın kupan. Kını mamarə apaikın. ⁴¹ Kını narmamə khapsaah kımnhavən mısəm In, mhani-pən tuk əriə mınə mhamə, “!Man! Jon rıpəh nor-pawk-əyen nımtətien kırık, mərig nəgkiarien yame in rımnamni ye kwən e ruauə minor nəfrakisien kın.” ⁴² Kını narmamə khapsaah aikın a kımnhani nəfrakisien ye Yesu.

11

Lasaros rımamhə

¹⁻³ Kını yemə Betani kırık, nhagin e Lasaros. Betani e yerkwanu imei Meri mine Mata. Meri a in a kwasig ikın rəvit-pən senta ye nihu Yesu Yer-maru kapətawə, mırəh nıkwənen mamrai nihun kın. Kını Lasaros ramhə, məkneikın, nowini mir

kwher-pən nægkiarien tuk Yesu mə, “Yermaru, ik kirik yame nakorkeikei p̄ik, in ramhə.”

⁴ Yesu r̄imnərig nægkiarien a, m̄imə, “Lasaros ramhə, mərig n̄imhəyen tukrip̄əh n̄ivəhyen in. Nəmhəyen a kafan tukror n̄imtətien ye nəsaninien kape Kughen. Kini nəmhəyen kafan in swatuk tuk Kughen tuk n̄ivəhsi-haktəyen Yo e kafan kwa-jikovə.” ⁵ Yesu rorkeikei p̄ik Mata mine naorahini, mine kapəriu kakə Lasaros. ⁶ Mərig n̄ip̄ig r̄imnərig pawk mə Lasaros r̄imamhə, In r̄imnarə Jodan m̄ivəh n̄ip̄ig k̄iraru m̄in. ⁷ Kini m̄ini-pən tuk kafan narmamə m̄inə mə, “Pəh kharerig-pən m̄in [ime Lasaros] ye provins Judia.”

⁸ Mərig kafan narmamə m̄inə k̄imnhani-pən tukun mhamə, “Yhajoun. Taktakun əmə kwuse, nəmehuə kape nəmə Isrel apa Judia k̄imnhamə tuksarkwhopni Ik k̄in kapier ap̄ig. ? Mərig Ik nakmə tukharerig-pən m̄in aik̄in?”

⁹ Kini Yesu r̄imini-pən nuhp̄ikinien k̄irik k̄imi əriə m̄imə, “K̄imiə nakharkun mə n̄ip̄ig rarə kape niraanien rəmhen tuk norien wok k̄irik. To yermamə k̄irik raməriwək yeraan, to r̄ip̄əh nhapitətərien, meinai rhakak. ¹⁰ Mərig tukmə raməriwək yenp̄ig, in m̄irkun nhapitətərien. Meinai r̄əp̄ignəp.”

¹¹ Yesu r̄imini-ta nuhp̄ikinien mamni-pən tuk kafan narmamə m̄inə mə, “Kitawə k̄irik e Lasaros rinap̄ir yeru ta. Mərig yakmə jakvən m̄isig in pəh rarha.”

¹² Kini kafan narmamə m̄inə khani-pən tukun mhamə, “Yermaru. To r̄imə in ramap̄ir əmə,

11:1-3: Luk 10:38-42

11:1-3: Jon 12:3

11:1-3: Jon 11:5,36

11:9: Jon 8:12; 9:5

tukripiəsanin min.” ¹³ Mərig nəgkiarien kape Yesu, ni pran ramni mə Lasaros ruamhə ta. Mərig kafan narmamə minə, rikiriə raməsik mə Lasaros ramapir əmə.

¹⁴ Kini Yesu rimini-pən huvə mimə, “Lasaros ruamhə ta. ¹⁵ Kini rikik ragien mə yakpəh ni wəmir-kwis-ien kimru min. Meinai nar e yame jakor tukrasitu irəmiə takshatətə irak. Nəmhen, pəh khavən misəm in.”

¹⁶ Kini Tomas e kamni kimə Didimas*, rini-pən tuk narmamə minə tiksın kape Yesu mimə, “Rhuvə. Pəh kitawə mifam khavən apa Judia. Pəh tikmir minə tukhauh ətawə, pəh kitawə tukhamhə kwis kitawə min.”

Yesu In rirkun nor-huvəyen yermamə yame ruamhə rarə mamragh min

¹⁷ Kini Yesu rimatərhav-pən Betani, kini mərig mə kimnerkwaig ta kin ni prai Lasaros, rivəh ni pig kuas. ¹⁸ Rukwanu a Betani in ipakə əmə tuk Jerusalem. Ripəh norien isok rapita kilometa kisisər.† ¹⁹ Kini nəmə Isrel khapsaah kimnhasi-pən Jerusalem mhauə misəm Mata mine Meri mhavəh-si haktə nərigien kapəriu, meinai kapəriu kakə ruamhə.

²⁰ Kini Mata rimnərig mə Yesu ramuə, kini rərar, mivən məm. Mərig Meri, in ramkwətə əmə apa imə.

²¹ Kini Mata rimini-pən tuk Yesu mə, “Yermaru. To kitawə kipisarə, to kafak kakə ripipəh nimhəyen.

²² Mərig yo yakirkun mə tukmə nakaiyoh Kughen

* **11:16:** Tomas mine Didimas, ni pran ramni mə, “Mir Mir.”

† **11:18:** Gris ramin “stadia fiftin” rəmhen kin tri kilometa.

11:20: Luk 10:38-42

kīn naha nhagin, kīni In tukraməkeikei mivəhsi-pre kimik.”

²³ Kīni Yesu rīmini-pən tukun mə, “Kafam kakə tukripiamragh mīn.”

²⁴ Kīni Mata rīmə, “Yakirkun mə Lasaros tukramragh mīn ye Nīpig Kwasig, ye nīpig yame narmamə mi-fam tukhamragh mīn iran.”

²⁵ Kīni Yesu rīmini-pən tukun mə, “Yo e, yo nuknei nīmragh-mīnien ye nīmhayen. Kīni Yo e, yo nuknei nīmraghien. Narmamə yamə mīne kashatətə irak, nar apnapig tukmə khamhə, mərig tukasəkeikei mhamragh mīn. ²⁶ Kīni narmamə yamə mīne kamhani nəfrakisien irak kīni masarə hanə, tukhapəh nhamhə-əgkəpien tuk nīpig kīrik. ? Nakamni nəfrakisien ye kafak nəgkiarien uə nīkam?”

²⁷ Kīni Mata rīni-pən tukun mīmə, “Əwəh, Yer-maru. Yakamni nəfrakisien iram mə Ik Kristo, Ji Kughen. Ik e, yermamə yame profet mīnə kīnnamhani kupan mə takuə ye tokrei tanə.”

Yesu rīmnasək tuk Lasaros

²⁸ Mata rīmini-ta nəgkiarien ai, mivən mokrən kīn naorahini Meri rikir ta mīravən iriu pīsīn, mīni-pən tukun mīmə, “Meri, Yhajoun ruauə, morkeikei mə tukrəm ik.” ²⁹ Meri rərig, mərəer aihuaa əmə, mivən mə tukrəm Yesu. ³⁰⁻³¹ Kīni nīpig nəmə Isrel yamə mīne kīmnasək wətə ime Meri, mhavəh-si haktə nərigien kafan, kīmīsəm Meri ramərəer aihuaa əmə imə mamtərhav, khakwasig

11:24: Dan 12:2; Jon 5:28,29; 6:39,40; Wok 24:15 **11:26:** Mat 25:46; Jon 3:15 **11:28:** Jon 13:13

kin. Rikiriə raməsik mə ramvən apa suranə mə tukrasək.

Yesu rīpəh hanə nīvənien ye rukwanu a; In raməmīr hanə aikin Mata rīmavən məm In ikin. ³² Kini Meri rītərhav mīvən məm Yesu, meiwaiyu mənīmkur-pən ye nihun, mīmə, “Yermaru. To nakpiamarə kītasir, to kafak kakə rīpīpəh nīmḥəyen.”

³³ Yesu rəm pian a mine narmamə yamə mine kīsarə iriə min mīsasək, rīkin rəmḥə pīk. ³⁴ Kini raiyoh-pən əriə mə, “?Nīmnhanīm hiə kwən en?” ³⁵ Məkneikin mamasək.

³⁶ Kini nəmə Isrel tīksin khamə, “Səm-ru. Kwən e rīmnorkeikei pīk kwən a kupan.”

³⁷ Mərig tīksin kīmnhani mhamə, “Kwən e In e kupan rīmnor huvə yīmrin pīs kīrik. ?Rhawor e rīpəh nīni-əhuyen Lasaros mə tukrīpəh nīmḥəyen?”

Yesu rīmivəh mīragh Lasaros

³⁸ Yesu rīmnərig rahas pīk tuk Lasaros. Kini mīvən apa ye suranə. Kwənmhan yame kīmīrəhu ikin ye nīpəg kapiēr, yame kīmīsisigin kin kapiēr. ³⁹ Kini Yesu rīmə, “Səsua-ta ru kin kapiēr.”

Mərig Mata e nowin Lasaros rīmīni-pən tukun mīmə, “Yermaru. In rīnapien ta. Kīmīserkwaig ta kin rīvəh nīpīg kuas.”

⁴⁰ Mərig Yesu rīmīni-pən tukun mīmə, “?Rhawor? ?Naknərukīn ta mə yakmāni-pre tuk ik mə tukmə nakhatətə irak, takəm nəsanīnien ehuə kape Kughen, uə?” ⁴¹ Məkneikin, kīsəsua ta kin kapiēr. Kini Yesu rīvaag faktə mīmə, “Tata. Yakamni vi vi ik meinai nīmnərig kafak

nəhuakien. ⁴² Kini yakirkun mə nipiḡ m-fam, nakaməriḡ Yo. Məriḡ yakaməḡkiar məkneikin mə narmamə yamə mine kasərer rarkurao irak tukhani nəfrakisien mə nimnher-pə kin Yo.”

⁴³ Yesu rini-ta nəḡkiarien a, mokrən apomh mīmə, “!Lasaros! Ērer mītərhav-pə.” ⁴⁴ Kini yermamə mhə ai rimmhekimter, mipik neipən yame kimnhatuapis kapən kapə kin, meriaji nipran mine yamə mine kimnərkis nihun kin, məriwək mītərhav-pə.

Kini Yesu rini-pən tuk əriə mə, “Havəhsi-ta neipən kape yermamə mhə, pəh ramvən yerkwanu.”

Nəmə Isrel kasarhakın swatuk tuk nhopniyen Yesu

(Mat 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ Nəmə Isrel khapsaah yamə mine kimnisarə iriə Meri masəm nar yame Yesu rimmnor kini kişhatətə iran. ⁴⁶ Məriḡ iriə tiksın kimnhavən misəm Farisi minə, mhani-ərhav-pən fam narimmnar yame Yesu rimmnor kimi əriə.

⁴⁷ Məkneikin, Farisi minə mine jif pris minə kimisofuḡin ye kaonsel kapəriə. Mhamə, “? Tukshawor iran mine kwən e? Rinamor nimtətien ripsaah. ⁴⁸ To khapəh əmə ramor əmə məknakin, kini narmamə m-fam tukshatətə iran. Kini nəmə Rom tukhauə misoriah kapətawə nimə e Nimə Ehuə kape Kughen, mhavəhsi-ta kwənmhaan kapətawə tuk ətawə.”

⁴⁹ Kini iriə kirik, nhagin e Kaeafas, in ramor wok kape hae pris ye newk a. Rimini mīmə, “! Nakseinein əḡkap nar! ⁵⁰ Rhuvə əmə tuk əmiə mə

yermamə kwənkwan kirikianə əmə tukrimhə tuk narmamə. Nar a rhuvə rapita yame narmamə ye kantri piəpiə tukhamhə.”

⁵¹ (Ramni nəgkiarien a, mərig pəh nien mə nərigien kafan. Mərig in ramni-ərhav nəgkiarien yame Kughen rimivəhsi-pən kimin, meinai in ramor wok kape hae pris ye newk a. Kini in ramni mə Yesu tukrimhə tuk nivəh-miraghien nəmə Isrel. ⁵² Mərig pa rimə tukrimhə əmə tuk nəmə Isrel mərig tukrimhə tuk ji Kughen yamə mine kisərə rarkurao ye tanımtanə, mamor əriə kamhauə kirikianə.) ⁵³ Ror məkneikin, ye nipig a, nəmehuə kape nəmə Isrel kimnharai mhun mhamə tukshopni In. ⁵⁴ Ror məkneikin, ririkakun ye nipig a, Yesu ripəh nəriwəkien ye nimri nəmə Isrel. Map aikin a, mivən ye taon kirik, nhagin e Efrem. Taon a in ipakə əmə tuk tipəvsik. Kini In mamarə aikin iriə kafan narmamə minə.

Narmamə kape Yesu kimisor apnəpeinə ye lafet kape Pasova

⁵⁵ Rinamuə ipakə tuk nipig kape lafet kape nəmə Isrel kamni kimə Pasova. Kini narmamə khapsaah khasi-pən ikin pisin pisin minə mhauə Jerusalem mhamə taksor narimnar minə pəh mishawən ye nimri Kughen, mipihavən ye lafet. ⁵⁶ Kini narmamə minə a kimisarha-kin Yesu. Misofugin ye Nimə Ehuə kape Kughen, misaiyoh əriə minə mhamə, “?Keinein mə Yesu tukruə ye lafet e uə nikam?”

⁵⁷ Mərig ye nipig a, jif pris minə mine Farisi minə kimnhani nəgkiarien kirik mə tukmə yermamə

kirik rirkun ikin Yesu ramarə ikin, tukraməkeikei muə mini-əsah pən tuk əriə, pəh mobael minə tukhavən mharaptərəkin.

12

*Meri rimməvit-pən senta ye nihu Yesu
(Mat 26:6-13; Mak 14:3-9)*

¹ Nipig sikis əmə raməmır ai tukpisor lafet kape Pasova. Kini Yesu rirerig-pən min Betani a imei Lasaros e yame Yesu rimmor ramragh min ye nimhəyen. ² Kini nəmə ikin a kimisor nəviginien kirik tuk nivəhsi-pəniyen nisaiyen kimi Yesu. Kini Mata rimivəh nəviginien muə. Kini Lasaros min raməmır aikin iriə Yesu mine, kasəkwətə ye tebol masəvigin. ³ Kini Meri rivəh botel ehua kirik* rukwar kin senta e kamni kimə nad; nimir rhaktə pik. Kini məvit-pən ye nihu Yesu, mivəh nimar nikwənen, mamrai-ta kin. Nəmiəv senta rimmapien huvə ye nəkwai nimə minə fam.

⁴ Mərig yermamə kirik kape Yesu, nhagin e Judas Iskariot, kwasig ikin ripieighaan-pən kin Yesu ye kwermi tikmir minə kafan, rimini-əhu, mamni mima, ⁵ “Rhuvə pik mə to in ror salem əmə kin; mirkun nivəhyen mane ehua kin tuk nivəhsi-pəniyen kimi yavən has minə. Senta e nimir rəmhen kin tri hundred taosen vatu.”† ⁶ In ramni məknakin, mərig pa rimə rikin rehua tuk yavən has minə. Mərig ramni əmə meinai in yəkrəh. In ramərət tuk nitip kapəriə, kini nipig kirik in raməkrəh kin.

12:2: Luk 10:38-42 * **12:3:** Nəgkiarien kpae Gris ramni “lepta,” rəmhen kin haf lita. **12:3:** Mak 14:3 † **12:5:** Nəgkiarien kape Gris ramni tri hundred dinari.

⁷ Mərig Yesu rımə, “!Ei! Hapəh pian en. Piraovın e ravi-təgpən senta ye nıprak mamor apnəpenə ye nıprak mə tukrihuvə ye nıpiğ yame tuknim Yo. ⁸ Yavən has minə tukasəmır kimiə miriə nıpiğ fam. Mərig Yo jakpəh nəmirien kitawə-m kimiə nıpiğ fam.”

Jif pris minə kasarha kin swatuk tuk nhopniyen Lasaros

⁹ Ye nıpiğ a, nəmə Isrel khapsaah kimisərig mə Yesu ramarə Betani, kini kinəmhavən tukun. Mərig pa rımə kimnhavən mə tuksəm əmə Yesu, mərig kimnhavən min mə tuksəm-ru Lasaros e yame rımamhə mərig Yesu rımnor in ramragh min. ¹⁰ Məkneikin, jif pris minə kimnharai mhun mə tukshopni min Lasaros, ¹¹ meinai nəmə Isrel khapsaah kimisəm Lasaros ramragh min, kimishatətə ye Yesu, mhaukreikin-pən nimeitairiə kimi jif pris minə.

*Yesu rımavən Jerusalem mor əpu mə in king
(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)*

¹² Kəni rikwamer kin, narmamə khapsaah kimnhauə Jerusalem mhamə tuksor lafet kape Pasova. Kini misərig mə Yesu raməriwək mamuə ipakə tuk taon. ¹³ Məkneikin iriə khatərhav ye taon a, mhapik nımar nəmir mhavən mə tuksəm Yesu. Masokrən apomh mhamə, “!Səgnəgin Kughen!”‡

12:8: Dut 15:11 **12:9:** Jon 11:43,44 ‡ **12:13:** Nəgkiarinen kape Gris ramni mə, “Hosana.” Nıpran ramni mə, “Vəh mırəgh əmawə,” uə, “Səgnəgin Kughen.”

“!Pəh kivəhsi-haktə Kwən en ramuə ye nhag Yer-
maru!” (Sam
118:26)

“!Pəh kivəhsi-haktə king kape nəmə Isrel!”

¹⁴ Kini Yesu rimməm kwaji dongki kirik, məkwətə-pən iran mamvən. Nar e raməri-pən profesi kirik yame ramni mə,

¹⁵ “Nipian Saeon. § Hapəh nhaginien.

Səm-ru kapəmiə king ruauə tuk əmiə, maməsuə ye dongki.

Maməsuə ye ji dongki mamuə.” (Sef 3:14; Sek 9:9)

¹⁶ Ye nipig a, narmamə kape Yesu minə kimiseinein niprai nar a. Mərig kwasig ikin, nipig Yesu rimmragh min ye nimhəyen, kini Kughen rimmnor əpu nehuəyen kape Yesu, kini rikiriə ripiəsik mə Nəkwəkwə kape Kughen rimmnəvsao kin narimmnar yame tukripitərhav-pə ye nimraghien kape Yesu. Kini narmamə kimisor narimmnar minə a, ror nəgkiarien kape Kughen ruauə minor nəfrakisien kin.

¹⁷ Kupan, nipig Yesu rimmokrən kin Lasaros, kini Lasaros rhekimter ye nəpəg kapiet mitərhav-pə ye nimri narmamə khapsaah. Kini ai, iriə kimnhatərhav misərer-ərhav mamhani-ərhav nar a yame Yesu rimmnor. ¹⁸ Əmə məkneikin, narmamə khapsaah kimisərig nəgkiarien mə In rimmnor nimtətien a, kini khauə masəm Yesu aikin a. ¹⁹ Kini Farisi minə kimnhani-pən tuk əriə minə mhamə, “Səm-ru. Kitawə kiseinein nhani-əhuyen kwən

12:13: Jon 1:49 **§ 12:15:** Nipian Saeon uə ji nəmə Saeon, nipran ramni nipiraovin yamə mine kisarə apa Jerusalem.

a. !Taktakun ai, narmamə m-fam ye tanimtanə kinamhakwasig kin In!”

Nəmə Gris tiksın kimisorkeikei mə tuksəm-ru Yesu

²⁰ Kini nipig narmamə kimnhavən Jerusalem mə tuksəhuak ye nipig kape lafet e, kini nəmə Gris tiksın kimnhavən min mə tuksəhuak. ²¹ Mhavən misəm Filip e yemə Betsaeda, yerkwanu kirik apa Galili. Mhani-pən tukun mhamə, “Yemehuə. Yaksorkeikei mə jaksəm Yesu.” ²² Kini Filip rərer mivən, mini-əsaah-pən tuk Andru, kini iriu kimiravən mirəni-əsaah-pən tuk Yesu.

²³ Kini Yesu rini-pən tuk əriə mimə, “Taktakun ai, Yo, Ji Yermamə, kafak nipig ruauə ta, mə Kughen tukror əpu kafak nehuəyen. ²⁴ Yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə tukaməkeikei kinim-pən kweru nai ye nimoptanə. To kipipəh ninim-pənien ye nimoptanə, to ripipəh nurəyen mhaktə mamor kwənkwan khapsaah. Mərig tukmə kinim-pən ye nimoptanə, tukraməkeikei murə mamor kwənkwan ripsaah. ²⁵ Yermamə yame ramətərig pik tuk kafan nimraghien kape tokrei tanə, in tukraməkeikei məpkərhav iran. Mərig yermamə yame rikin ripəh nəsik-pikien kafan nimraghien kape tokrei tanə, in tukraməkeikei mamraptəəkın huvə nimraghien kafan kape rerin. ²⁶ Yermamə yame rorkeikei mə tukror wok kafak, in tukraməkeikei mikwasig kin Yo. Ikin pukaa yakamvən ikin, kimru min. Kini Rimik Kughen tukrisiai yor wok kafak minə.”

12:24: 1 Korin 15:36 **12:25:** Mat 10:39; 16:25; Mak 8:34-38; Luk 14:26; 17:33; 2 Korin 5:14-15 **12:26:** Mat 10:38; Luk 14:27; Jon 14:3; 17:24

Yesu raməgkiar ye nımhəyen kafan

²⁷ Kini Yesu rimi-pən tuk əriə mımə, “Taktakun ai, rikik rəmhə pik. ?Mərig jakhawor pən iran mine? To yakpəh nini-pənien tuk kafak Tatə mımə, ‘Takvəhsi-ta nəmhəyen yame ramuə tuk Yo.’ Nıkam, to yakpəh niniyen məknakin meinai narimnar minə a, yakmauə tukun.” ²⁸ Kini In maməhuak mımə, “Tatə, vəh-si haktə atuk nhagim.”

Məkneikin nəgkiarien kirik risi-pən ye rao ye neai mamni mımə, “Yo yakwərəhsi-haktə ta nhagik, kini taktakun ai, jakrəh-si haktə min.”

²⁹ Kini narmamə yamə mine kimnasərer ipakə tukun kimisərig nəgkiarien a, kini iriə tiksın khamə, “!Eh! ?Naha e? ?Karuəruə kirik, uə?”

Mərig tiksın khamə, “Nıkam. Agelo kirik raməgkiar kimin.”

³⁰ Mərig Yesu rini-pən tuk əriə mımə, “Nəgkiarien ramsi-pən ye rao ye neai pəh nien mə kafak; mərig kapəmiə, tukrasitu irəmiə. ³¹ Taktakun ai rimnor nıpig yame Kughen tukrəkir narmamə ye tanımtanə. Kini taktakun ai, in tukrivəh-si-əhu əgkap nəsaninien kape Setan e yame ramarmaru ye tokrei tanə. ³² Nıpig tukaməsik haktə Yo, kini yakvi-pə narmamə m-fam tukhauə tuk Yo.” ³³ In raməgkiar məknakin kimi əriə mamhajoun mə tukshawor-pən iran mine mishopni In.

³⁴ Kini narmamə khani-pən tukun mhamə, “Kimawə yakwəsərig ta ye loa kapətawə mə

12:27: Mat 26:38,39; Jon 11:33,38; 13:21 **12:30:** Eks 19:9; Jon 11:42 **12:31:** Mat 4:8-9; Jon 14:30; 16:11; 2 Korin 4:4; Efes 2:2, 6:12 **12:32:** Jon 3:14; 6:44; 8:28 **12:33:** Fil 2:8-9; 1 Tim 3:16; Hib 1:3

Kristo tukraməkeikei mamarə kitawə min kape rerin. ?Mərig rhawor e nakamni mə narmamə tukasəkeikei misəsik haktə Ji Yermamə? ? Nəgkiarien e ‘Ji Yermamə,’ nıpran ramni mə naha?”

³⁵ Kini Yesu rini-pən tuk əriə mə, “Nikakien e, ramarə tuk əmiə kape nıpig kwakwə əmə. Kini nıpig nikakien tukraməmır tuk əmiə, taksəriwək iran. Tamə, nəpignəpien ruvrig əpis əmiə. Kini narmamə yamə mine kasəriwək ye nəpignəpien, kaseinein ikin kamhavən ikin. ³⁶ Nıpig nikakien tukraməmır tuk əmiə, kimiə taksəkeikei mishatətə ye nikakien, mə kimiə takharkun nhauəyen kwa-jikovə minə kape nikakien.”

Nəmə Isrel khapəh nhaniyen nəfrakisien ye Yesu

Yesu rımini-ta nəgkiarien a, kini map-ta irəriə, mivən merkwaig. ³⁷ Nar apnapig mə In rımnor ta nımtətien rıpsaah ye nımrı nəmə Isrel, mərig khapəh nhaniyen nəfrakisien iran. ³⁸ Nar a ritərhav-pə ror Nəgkiarien kape profet Aesaea kupan ruauə minor nəfrakisien kin, yame ramni mımə,

“Ah. Yermaru. Narmamə kwatıksın əmə kamhani nəfrakisien ye nəgkiarien kapəmawə.

Nar apnapig mə nakamor nımtətien ye nəsaninien kafam, mərig to khapəh nhaniyen nəfrakisien iram.” *(Aes 53:1)*

³⁹ Kini iriə to khapəh nhaniyen nəfrakisien iran rəri-pən nəgkiarien yame Aesea ruini-ta kupan mımə,

⁴⁰ “Kughen rımnor əriə mə nımririə tukrıpıs.

To nımıririə rıpipəh nıpisien, to iriə kıpısəm, mıpiharkun.

Kini In rımmor rıkiria rıpəh narəyen.

To rıkiria rıpiarə, to kıpısarar ye narıgien kapəriə, kini mıshatətə iran, kini rıpior nımraghien kapəriə rıpihuvə mın.” (Aes 6:10)

⁴¹ Profet Aesea kupan rımmaməgkiar mamni məknakin meinai in rımməm nəsaninien kape Yesu, maməvsao kın.

⁴² Kini mərig, ye nıpig a, nəmehuə mınə rıpsaah kwənmopin, iriə mın kimıshatətə ye Yesu. Mərig iriə kimnhapəh nhani-ərhavıyen mə kwəshatətə iran, meinai kimnhagin kın Farisi mınə, mə tamə kisher ye rhav kın əriə ye nımə kape nofuginien, ⁴³ meinai nəmehuə mınə a kimisorkeikei pik mə narmamə tukhavəh-si haktə əriə, rapita yame kisorseikei mə Kughen rıkin tukragien tuk əriə.

Nıpig Kwasig tukruə, Kughen tukrıvəhsi-pən narpınien kimi narmamə yamə mine khapəh nhaniyen nəfrakisien ye Yesu

⁴⁴ Kini Yesu rokr-apomh mımə, “Narmamə yamə mine kishatətə irak, pəh nien mə kishatətə pisin əmə irak, mərig kishatətə mın ye Kughen yame rımmher-pə kın Yo. ⁴⁵ Kini narmamə yamə mine kasəm Yo, pəh nien mə kasəm əmə Yo, mərig kasəm mın Kughen yame rımmher-pə kın Yo. ⁴⁶ Yo e nıkakien. Yakmauə ye tokrei tanə e mə narmamə yamə mine kishatətə irak tukhapəh nisarəyen ye nəpıgnəpien. ⁴⁷ Narmamə yamə mine kasərig kafak nəgkiarien, mhapəh nisorien, to

yakpəh nini-ərhavyen kapəriə narpinien, meinai pəh nien mə yakmauə ye tokrei tanə e mə jakni-ərhav narpinien kape narmamə. Mərig yakmauə mə jakvəh miragh əriə. ⁴⁸ Mərig Yermamə kirik aikin yame tukrivəhsi-pən narpinien kimi narmamə yamə mine kamhaukreikin-pən nimeitairiə kimi Yo, mhapəh nhavəhyen kafak nəgkiarieren. Tuk nipig yame Kughen tukrəkir narmamə iran, Kughen tukrivəhsi-pən narpinien kimi əriə, meinai kimisəpəh nəgkiarieren yame yimini-pən tuk əriə. ⁴⁹ Meinai nəgkiarieren yame yakamni, pəh nien mə kafak pisin əmə, mərig Tata Kughen yame rimnher-pə kimi Yo, In rimini-pə tuk Yo mə jakaməkeikei mini məknakin. ⁵⁰ Kini Yo yakwarkun ta mə nəgkiarieren kafan rirkun nivi-pənien narmamə ye nimirghien rerin. Ror pən, nəgkiarieren yamə mine yakamni, Tata Kughen ravəhsi-pə kimi Yo, kini yakamni.”

13

Yesu rimneiwaiyu rəmhen kin yor wok kirik, məkwi nihu narmamə kafan minə kin nu

¹ Rinor nipig atuatur kape nəmə Isrel tuk norien lafet kape Pasova. Kini Yesu ruirkun mə kafan nipig ruauə ta mə tukrəpəh kafan nimirghien ye tokrei tanə mivən mamarə iriu Rimni Kughen. Nipig m-fam In rorkeikei pik kafan narmamə yamə mine kisərə ye tokrei tanə, kini mərig tak-takun ai in ramhajoun norkeikeiyen minə fam kafan kimi əriə. ² Rinamenaiyu, kini Yesu mine

kafan narmamə minə kinasəvigin. Kini Setan rimivəhsi-pən vəh-si-pən ta kimi Judas ji Saemon Iskariot, mə tukreighaan-pən kin Yesu ye kwermi tikmir minə kafan. ³ Yesu rimirkun mə Tata Kughen rimnərəhu-pən ta narimnar fam ye kwermi, kini muirkun min mə In rimasi-pən ye Kughen, kini tukripirerig-pən min tuk Kughen. ⁴ Məkneikin, rhekimter, mirəhsi-ta kafan kot, kini mətəut kin neipən kirik. ⁵ Kini mirəh besin kirik, miruk-pən nu iran. Kini mivən mokwi nihu kafan kin narmamə minə. Məspir nihuriə kin neipən yame rimnətəut kin.

⁶ Mor məknakin, mivən meriaji-pən Saemon Pita, kini Pita rini-pən tukun mimə, “Yermaru. ? Rhawor? Ripəh nəmhenien mə Ik takəkwi nihuk kin nu.”

⁷ Mərig Yesu rini-pən tukun mimə, “Ik nakpəh nirkunien niprai nar e yakamor ai taktakun. Mərig tuk nipig kirik, takpirkun nipran.”

⁸ Kini Pita ramni-əhu In mimə, “Nikam. To nakpəh nəkwi-əfrakisien nihuk tuk nipig kirik.”

Mərig Yesu rimə, “To yakpipəh nəkwiyen nihum, ik nakpəh nuəyen kafak yermamə.”

⁹ Kini Saemon Pita rini-pən tukun mimə, “Yermaru. Tukmə ror məkneikin, kini takpəh nəkwi-əməyen nihuk, mərig əkwi min kapək kapə mine kwermik.”

¹⁰ Mərig Yesu rini-pən tukun mimə, “Nikam. Narmamə yamə mine kwəsar ta, kwəshawən. To khapəh nisar-min-ien. Mərig Yo jakaməkeikei məkwi əmə nihum. Kimiə nakwəshawən ta. Mərig pəh nien mə kimiə fam. ¹¹ Yesu ruirkun mə iriə pa

nhagin tukreighaan-pən kin in ye kwermi tikmir minə kafan. Ror pən, In rimini mimə, “Pəh nien mə kimiə fam nakwəshawən.”

¹² Kini Yesu rimnəkwi fam əriə, mivən mivəh-sipən kafan kot, mivən məkwətə-pən ye kwənmhaan yame rinamkwətə-pən ikin. Mamaiyoh əriə mimə, “?Kimiə nakharkun nīprai nar e yimnor irəmiə ai taktakun uə? ¹³ Kimiə naksokrən kin Yo mə Yhajoun mine Yermaru, kini ratuatuk. Meinai nəfrakisien mə Yo Yhajoun kapəmiə mine kapəmiə Yermaru. ¹⁴ Meinai nar apnapig Yo e kapəmiə Yermaru mine Yhajoun kapəmiə, mərig yimnəkwi nihumiə, kini ye norien kirikianə əmə min, kimiə min takasəkeikei masəkwi nihumiə minə. ¹⁵ Yo yimnor mhajoun əmiə kin, mə takasor əmə norien kirikianə əmə irəmiə minə. ¹⁶ Yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə yorwok kirik to ripəh nehuəyen rapita kafan yemehuə; kini yermamə yame ravəh nəgkiarien mameriwək to ripəh napitayen yermamə yame ravəhsi-pən nəgkiarien kimin. ¹⁷ Taktakun ai, kimiə nakwənharkun huvə nar e. Ror pən, tukmə nakasor məkneikin irəmiə minə, Kughen tukrivəhsi-pre nihuvəyen kimi əmiə.

¹⁸ “Mərig pa rimə yakamni əmiə m-fam. Yakirkun əmiə mə ni-pa minə e yakmirpen əriə. Mərig nəgkiarien e kape Nəkwəkwə kape Kughen tukraməkeikei muə mor nəfrakisien kin yame ramni mə,

“Yermamə yame jakwən kwis bred kimru min,
in tukrukrein-pə nimeitaan kimi Yo, muə
tikmir kafak.’ *(Sam 41:9)*

19 Yakamni-pre tuk əmiə, mə narımnar mınə e rıpəh hanə nıtərhav-pəyen; mərig nıpiğ tukmə khatərhav-pə, takhani nəfrakisien irak, mə Yo e Kristo.

20 “Yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə tukmə yakher-pən kın yermamə kirik tuk nəvsaoyen kın kafak nəgkiarien kimi narmamə, kını narmamə rikiriə ragien tukun, rəmhen əmə kın yame rikiriə ramagien tuk Yo. Kını tukmə narmamə rikiriə ragien tuk Yo, rəmhen əmə kın yame rikiriə ragien tuk Yermamə yame rımher-pə kın Yo.”

Yesu rımını-ərhav mə Judas tukreighaan-pən kın in ye kwermi tikmir mınə kafan

(Mat 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)

21 Nıpiğ Yesu rımını nəgkiarien a, rikin rəmhe, kını In mımə, “Yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə kimiə kirik irətawə tukreighaan-pən kın Yo ye kwermi tikmir mınə kafak.”

22 Kını kafan narmamə mınə kisarha-pən misəm əriə mınə. Rikiriə raməsik mə, “?Ramni pa?” 23 Kını iriə kirik, yame Yesu rorkeikei pik, ramkwətə ipakə əmə tukun. 24 Kını Saemon Pita rəsiwən-apsapıs-pən kımın mımə, “Aiyoh-pən-ru In mə pa nhagin e ramni.”

25 Kını kwən a rımneiwaiyu-pən ipakə tuk Yesu maiyoh In mımə, “Yermaru. ?Pa e nhagin?”

26 Kını Yesu rımə, “Kwən a in e yame jakakapır bred meires ye sup mivəh-si-pən kımın.” Məkneikin In rəkapır bred, meires ye sup, mivəh-si-pən kimi Judas, ji Saemon Iskariot. 27 Kını Judas rıvəh bred ai. Məkneikin Setan rıvən yerkin.

Kini Yesu rimi-pən tukun mīmā, “Nar e nakmā takor, yuvən aihuua əmə mor.” ²⁸ Mərig nar-mamə minə kape Yesu kisəkwətə rarkurao ye tebol masəvigin, kimnhapəh nharkunien nīprai nəgkiarien kape Yesu. ²⁹ Judas, in ramərer tuk nītip kapəriə, kini iriə tiksīn, rikiriə rəsik mə Yesu rimi-pən tukun mə tukrivən mivəh nīmri nəviginien kirik nəriə kape lafet, uə mə tukrivən mivəh-si-pən mane tiksīn kimi yavən has minə. ³⁰ Rinəpignəp ta. Kini nīpig Judas rivəh bred, kini mərər, mītərhav.

Yesu rimi nəgkiarien vi kirik mə tuksor

³¹ Judas ruatərhav, kini Yesu rīmā, “Taktakun ai, Kughen tukrivəhsi-haktə nhagik e Ji Yermamə. Kini Yo, Ji Yermamə, yakvəhsi-haktə nhag Kughen. ³² Mərig nīpig Yo, Ji Yermamə, jakor əpu nehuəyen kape Kughen, kini Kughen pīsīn əmə tukror əpu atuk nehuəyen kafak. Kini In tukror aihuua əmə.

³³ “Kafak kwajikovə minə, kitawə to khapəh nisəmīr kwisīen ror tu. Kini kimiə takpisarha-kīn Yo. Mərig Yo yakamni-pre nəgkiarien kirikianə əmə kimi əmiə yame yakwəni-pən ta tuk nəmehuə kape nəmə Isrel, mīmā, ‘Ikīn yakamvən ikīn, kimiə to nakhapəh nhavəniēn ikīn.’

³⁴ “Yakamərhə-pre natuakəmīen vi kirik kimi əmiə mə takasəkeikei misorkeikei əmiə minə. Yimnorkeikei əmiə, kini ye norien kirikianə əmə mīn, kimiə takasəkeikei misorkeikei əmiə minə. ³⁵ Kini tukmə naksorkeikei məknakīn əmiə

13:29: Jon 12:5-6 **13:30:** Luk 22:53 **13:31:** Jon 12:23

13:32: Jon 17:1-5 **13:33:** Jon 7:33-34 **13:34:** Lev 19:18; Jon 15:12; 1 Tes 4:9; 1 Pita 1:22; 1 Jon 2:7-11; 3:11

minə, narmamə mifam tuxharkun mə kimia kafak narmamə minə.”

Yesu rimini-ərhav mə Pita tukripini mə in reinein Yesu

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Kini Saemon Pita rimnaiyoh In mimə, “Yermaru. ?Nakmə takvən hiə?”

Kini Yesu rini-pən tukun mə, “Ik to nakpəh nikwasigien kin Yo ai taktakun, kiravən ikin yakamvən ikin. Mərig tuk nipig kirik, nakpivən.”

³⁷ Kini Pita raiyoh-pən mimə, “Yermaru. ?Jakpəh nikwasigien kin ik tuk naha? Yakmə jakikwasig kin Ik nar apnapig tukmə kimə tukhopni Ik, tukhopni kwis ərau.”

³⁸ Mərig Yesu rimini-pən tukun mimə, “? Ik nakmə takikwasig kin Yo nar apnapig tukmə kimə tukhopni kwis ərau? Yakamni-pre əfrakis tuk ik mə, man tukripəh nəkakə-hanəyen, ik takni mkisisər mə nakeinein Yo.”

14

Yesu In swatuk tuk nivəniein tuk Tatə Kughen

¹ Kini Yesu rini-pən tuk əriə mə, “Rikimia tukripəh nəmhəyen. Shatətə ye Kughen, mishatətə min irak. ² Ye nimə kape Tatə kafak, kwənmhaan ripsaah. To rīpipəh norien məknakin, to yawəni-əsaah pre ta iran tuk əmia. Taktakun ai, yakamvən aikin tuk nor-əpnəpənəyen ye kwənmhaan kapəmia. ³ Meinai jakvən mor apnəpeinə ta ye kwənmhaan kapəmia, kini mirerig-pə min mikir əmia, khavən misarə kitawə-m kimia, mə

13:35: 1 Jon 3:14; 4:20 **13:36:** Jon 14:2 **13:38:** Jon 18:27

14:1: Sam 4:5 **14:2:** Hib 11:16

kimiə takasarə aikin yakamarə ikin. ⁴ Ikin a yakamvən ikin, kimiə nakwənharkun ta swatuk yame ramvən ikin.”

⁵ Mərig Tomas rini-pən tukun mə, “Yermaru, kimawə yakseinein aikin nakamvən ikin. ? Jakshawor-pən iran mine mharkun swatuk yame ramvən apaikin?”

⁶ Kini Yesu rini-pən tukun mimə, “Yo e, yo swatuk. Kini Yo e, nuknei nəfrakisien, kini Yo e nuknei nımraghien. Yermamə yame ripəh nuəyen tuk Yo to ripəh nivəniyen tuk Rimik. ⁷ Tukmə nakharkun Yo, nakharkun min Rimik. Ror pən, ririkakun ai taktakun, nakwənharkun ta In, misəm ta In.”

⁸ Kini Filip rini-pən tukun mimə, “Yermaru. Hajoun-ru Tata Kughen kimi əmawə. In əmə a kimawə yaksorkeikei.”

⁹ Kini Yesu rini-pən tukun mə, “Filip, Yo yimnarə pawk kitawə-m kimiə rapomh. ?Mərig ik nakeinein hanə Yo uə? Yermamə yame raməm Yo, raməm min Tatə Kughen. ?Rhawor e ik nakamni mə jakhajoun Tata Kughen kimi əmiə? ¹⁰ ? Nakamni nəfrakisien irak mə nımraghien kafak, ramarə iriu Tatə Kughen, kini nımraghien kafan ramarə irak? Nəgkiarien e yakamni, pəh nien mə kafak əmə. Nipig m-fam, Tatə Kughen ramarə irak, mamor wok ye nımraghien kafak. ¹¹ Hani nəfrakisien irak mə nımraghien kafak raməmır ye

14:3: Jon 12:26; 1 Tes 4:16-17; 2 Korin 5:8, Fil 1:23 **14:6:** Jon 1:4; 6:35; 10:9; Wok 4:12; Hib 10:20 **14:7:** Jon 1:18; 1 Jon 2:23
14:8: Eks 33:18 **14:9:** Aes 9:6; Jon 1:14,18; 10:30; 12:44-45; 13:20; 2 Korin 4:4; Fil 2:6; Kol 1:15; Hib 1:3 **14:10:** Jon 14:20; 10:38; 17:21

Tatə Kughen, kini nımraghien kafan raməmir irak. Məriğ tukmə nakhapəh nishatətəyen irak məknenkin, takhani nəfrakisien irak tuk nımtətien yamə mine yakamor. ¹² Yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə narmamə yamə mine kamhani nəfrakisien irak, iriə tukasor narımnar yamə mine Yo yakamor. Nəfrakisien mə iriə tuksor nımtətien rıpsaah rapita yame Yo yakamor, meinai Yo yaknəpəh tokrei tanə e, mınamrerıg-pən tuk Tatə Kughen. ¹³ Yo Ji Kughen, kini tukmə naksaiyoh Kughen kin naha nhagın ye nhagık, Yo jakaməkeikei mor, mə wok e kafak - Yo kwajikovə kape Kughen - tukrıvəhsi-haktə nhag Tatə Kughen. ¹⁴ Kini tukmə naksaiyoh Yo kin nar kirik ye nhagık, jakaməkeikei mor.”

Yesu ruini ta mə Nanmın kape Kughen tukreiwaiyu-pə

¹⁵ Kini Yesu rımnəgkiar mırpın nəgkiarrien kafan mımə, “Tukmə kimiə naksorkeikei Yo, takasəkeikei masor nəgkiarrien kafak. ¹⁶ Kini Yo, jakaiyoh Tatə Kughen mə In tukrher-pre kin Yasitu mın kirik rurə tuk əmiə. Kini In tukramarə rerin kimiə min. ¹⁷ Yasitu a in Nanmın kape Nəfrakisien. Narmamə kape tokrei tanə tukhapəh nhavəhyen In yerkiria, meinai iriə khapəh nisəmien In, maseinein In. Məriğ kimiə nakwənharkun ta In, meinai In ramarə kimiə min. Kini In tukraməmir yerkimia kape nıpig m-fam.

14:12: Luk 10:17 **14:13:** Mat 7:7 **14:15:** Dut 11:13; Jon 13:34, 1 Jon 2:3-5,24; 5:3; 2 Jon 6 **14:16:** Jon 14:26; 15:26; 16:7
14:17: Jon 15:26; 16:13; 1 Korin 2:14; 1 Jon 4:6; 5:6

18 “Nipig Yo jaktərhav, to yakpəh nəpəhyen əmiə naksarə pişin əmə, rəmhen kin kwajikovə yame khamhə tan kin. Yo jakpirerig-pə min tuk əmiə. 19 Pəh nien mə tuktu, narmamə kape tokrei tanə tukhapəh nisəm-minien Yo. Mərig kimiə takasəm Yo kape nipig m-fam. Yo jakamragh min ye nimhəyen kafak, kini kimiə min takhamragh min ye nimhəyen kapəmiə. 20 Ye nipig kape narimnar minə e, kimiə takharkun mə nimraghien kafak raməmır ye Tatə Kughen. Kini nimraghien kapəmiə raməmır irak, kini nimraghien kafak raməmır irəmiə.

21 “Yermamə yame ravəhs-huvə nəgkiarien kafak, kini mamor, norien a ramhajoun pən mə in rorkeikei Yo. Kini yermamə yame rorkeikei Yo, Tatə Kughen rorkeikei min in. Kini Yo min jakorkeikei in. Mor əpu yo kimi, mə in tukrirkun huvə Yo.”

22 Məkneikin, Judas e (pəh nien mə Judas Iskar-iot, mərig nifnagni kirik), rimnaiyoh In mimə, “Yermaru. ?Nakhawor mor əpu əmə Ik kimi əmawə, kini miyəh nor-əpu-yen Ik kimi narmamə m-fam ye tokrei tanə?”

23 Mərig Yesu rini-pən tukun mimə, “Yermamə yame rorkeikei Yo, in tukraməkeikei mamor kafak nəgkiarien. Kini Kafak Tatə tukrorkeikei in. Kini kimru kafak Tatə, jakrauə mwarə kimasir min. 24 Yermamə yame riyəh norkeikeiyen Yo, in to riyəh norien nəgkiarien kafak. Nəgkiarien yamə mine nimisərig yakamni, pəh nien mə

14:19: Jon 6:57; 16:16 14:20: Jon 10:38; 17:21 14:21: Jon 16:27; 1 Jon 2:5 14:22: Wok 10:41 14:23: Esik 37:27-28; Sek 2:10; Efes 3:17; 1 Jon 4:12,16; Rev 21:3

yakamni atuk əmə. Mərig yimivəh nəgkiarieren minə a tuk kafak Tatə yame rimmher-pə kin Yo yakuə. ²⁵ Yo yakamni-ərhav-pre nəgkiarieren mine kimi əmiə ye nipiğ kitawə-m kimiə. ²⁶ Mərig Nanmın kape Kughen yame in Yasitu, yame Tatə Kughen tukrher-pre kin ye nhagik, In tukrhajoun əmiə kin narımnar minə fam. Kini mor əmiə mə rikimiə tukraməsik narımnar yame yakamni-pre tuk əmiə, mə takhapəh nisərukinien. ²⁷ Pəh nien mə tuktu, yakəpəh əmiə, kini mərəhu-pre nəmərinuyen kafak ramarə tuk əmiə. Kini nəmərinuyen e yame jakvəhsipre kimi əmiə, ror pisin ye nəmərinuyen yame narmamə kape tokrei tanə kasərəhu. Rikimiə tukripəh nəpouyen, mhapəh nhaginien. ²⁸ Kimiə nakwəsərig ta nəgkiarieren kafak yame yimini-pre tuk əmiə mımə, ‘Yo jakpiəpəh əmiə, kwasig ikin, mpirerig-pə mın tuk əmiə.’ Tukmə naksorkeikei əfrakis Yo, rikimiə tukragien əmə mə taksəm Yo yakamvən tuk kafak Tatə, meinai In yerpriğ rapita Yo. ²⁹ Yo yakwəni-pre ta narımnar minə e tuk əmiə ai taktakun, yamə mine tukpihatərhavpə, mə nipiğ tukhauə misor nəfrakisien kin, kimiə takhani nəfrakisien irak. ³⁰ To yakpəh nəgkiar-pikien kitawə-m kimiə, meinai Setan e yermaru kape tokrei tanə rinamuə. Nəsaninien kafan rikək tuk napitayen Yo, ³¹ mərig yakamor atuatuk əmə nəgkiarieren kape Tatə Kughen, mə narmamə kape tokrei tanə tukharkun mə Yo yakorkeikei In.”

14:24: Jon 5:19; 7:16; 8:28; 12:49-50 **14:26:** Jon 15:26; 16:7,13;
 1 Jon 2:27 **14:27:** Aes 9:6-7; Luk 2:14; 24:36; Jon 16:33; Rom 5:1;
 Fil 4:7 **14:30:** Jon 12:31 **14:31:** Jon 10:18; 12:49

Kini Yesu rimə, “Ita. Pəh kisərer misap eikin e.”

15

Yesu ramni nuhpikinien kin In, mə In rəmhen kin nukne nai

¹ Kini Yesu rimini mimə, “Yo e nuknei nai əfrakis. Rimik In yəsim. ² Kini kwermi nai minə fam yamə mine khapəh nhakuəyen, In tukrəru ta əriə. Kini kwermi nai minə fam yamə mine kamhakuə, In tukrəspir əriə mə tukhakuə kin kwənkwaيريا ripsaah. ³ Kini kimiə naksəmhen kin kwermi nai. Yakaməspir huvə əmiə kin nəgkiarien yame yakamni-pre tuk əmiə. ⁴ Səpit-pə irak, kini jakəpit-pre irəmiə. To kwermi nai rəpəh nəpit-pəniyen ye nıpran, to rəpəh nikuəyen. Ye norien kirikianə əmə min, tukmə nakhapəh nisəpit-pəyen irak, to nımraghien kapəmiə rəpəh norien kwənkwan.

⁵ “Yo e nuknei nai. Kini kimiə rəgrəgin minə. Yermamə yame rəpit-pə irak, kini jakəpit-pən iran, nımraghien kafan tukror kwənkwan ripsaah. Mərig tukmə naksəpəh Yo, to nakhapəh nisorien nar kirik. ⁶ Yermamə yame rəpəh nəpit-pəyen irak in rəmhen kin kwermi nai yame kərəru, kamarakikin, ramswiin mimsiə. Kwermi nai yamə mine kisor məknakin, kampik, kamarakikin-pən ye nap, kavaan əru. ⁷ Tukmə naksəpit-pə tuk Yo, kini nəgkiarien kafak raməmir irəmiə, naha nhagin yame kimiə naksorkeikei misaiyoh kin, Kughen tukrivəhsi-pre kimi əmiə. ⁸ Nımraghien

15:1: Aes 5:1-7; Jon 6:35 **15:2:** Mat 7:20; Gal 5:22-23; Efes 5:8-9; Fil 1:11; Hib 12:5-11 **15:3:** Jon 1:29; 13:10; Efes 5:26 **15:4:** Jon 6:56 **15:5:** Fil 4:13 **15:6:** Mat 3:10 **15:7:** Mat 7:7

kapəmiə tukror kwənkwan ripsaah; nar a tukravəh-si haktə nhag Tatə, kini mamhajoun mə kimiə kafak minə narmamə.

⁹ “Tatə Kughen In rorkeikei pik Yo. Kini ye norien kirikianə əmə min, Yo yakorkeikei əmiə. Haraptərəkin tim tim kafak norkeikeiyen.

¹⁰ Tukmə nakasor kafak nəgkiarien, takamharəh tim tim kafak norkeikeiyen, rəmhen əmə kin yame yakamor nəgkiarien kape Tatə Kughen, mam-raptərəkin tim tim norkeikeiyen kafan. ¹¹ Yo yimnamni-ərhav-pre nəgkiarien e tuk əmiə mə rikimiə tukragien, rəmhen kin yame Yo, rikik ramagien. Kini rikimiə tukragien magien pik.

¹² Yakamərəhu-pre natuakəmien kirik kimi əmiə mə takasəkeikei misorkeikei əmiə minə, rəmhen kin yame Yo yakorkeikei əmiə. ¹³ Yermamə yame rameighan-pən kin kafan nımraghien mə tukrivəh mıragh in minə tiksın, norkeikeiyen kafan rehuə rapita norkeikeiyen kape narmamə minə tiksın.

¹⁴ Tukmə nakasor kafak nəgkiarien, ramhajoun-pən mə kimiə kafak tiksın fren minə. ¹⁵ To yakpəh nokrən-minien kin əmiə mə yorwok minə kafak, meinai yorwok ramor əmə wok meinein nərigien kape yamehuə kafan. Mərig taktakun ai, yakamokrən kin əmiə mə kafak minə fren, meinai yakamni-ərhav-pre fam nəgkiarien yame Tatə Kughen ramni-pə tuk Yo. ¹⁶ Pəh nien mə kimiə nımnharpen Yo; mərig Yo yimirpen əmiə. Kini Yo yakamirpen əmə mə takhavən masor wok, kini pəh wok kapəmiə tukror kwənkwan. Kini

15:8: Jon 8:31; Gal 5:22-23 **15:10:** Jon 14:15 **15:11:** 1 Jon 1:4 **15:12:** Jon 13:34 **15:13:** Jon 10:11; Rom 5:7,8; 1 Jon 3:16
15:15: Jon 8:26

kwənkwai wok kapəmiə tukraməmir kape rerin. Kini ai, tukmə naksaiyoh kin naha nhagin kimi Tatə Kughen ye nhagik, kini In tukrivəhsi-pre kimi əmiə. ¹⁷ Yakamərəhu-pre natuakəmien kirik kimi əmiə mə takasəkeikei misorkeikei əmiə minə.”

Narmamə kape tokrei tanə kasəməkin narmamə kape Yesu minə

¹⁸ Kini Yesu rini-pən min tuk əriə mimə, “Tukmə narmamə kape tokrei tanə kasəməkin əmiə, rikimiə tukraməkeikei maməsik mə apa kupan, iriə kimisəməkin məkneikin Yo. ¹⁹ To ripi mə kimiə narmamə kape tokrei tanə, to narmamə kape tokrei tanə kisorkeikei əmiə; mərīg pəh nien mə kimiə narmamə kape tokrei tanə e. Yo yakwīrpen ta əmiə, kini mivəh-si ta əmiə tuk narmamə kape tokrei tanə. Ror pən, narmamə kape tokrei tanə kasəməkin əmiə. ²⁰ Rikimiə tukraməkeikei məsik nəgkiarien yame yakwəni-pre ta tuk əmiə mə, ‘Yorwok kirik to rīpəh nehuəyen rapita kafan yemehuə.’* Kini tukmə narmamə kape tokrei tanə kasor ahas pə pik kimi Yo, ye norien kirikianə əmə min, iriə tukasəkeikei masor ahas pre tuk əmiə. To iriə kipisor nəgkiarien kafak, to kipisor min nəgkiarien kapəmiə. ²¹ Iriə tuksor məknakin irəmiə, meinai kimiə kafak minə narmamə, kini iriə kaseinein Kughen yame rimnher-pə kin Yo.

15:16: Jon 13:18; 15:5 **15:17:** Jon 15:12 **15:18:** Aes 66:5;
 1 Jon 3:13 **15:19:** Jon 13:16; 17:14 * **15:20:** Yesu rimini məkneikin ye Jon 13:16. **15:20:** Jon 3:16; 2 Tim 3:12 **15:21:**
 Aes 66:5; Mat 5:10-12; 10:22; Luk 6:22-23; Jon 16:1-3; Wok 5:41; 1
 Pita 4:14; Rev 2:3

22 “To yakpipəh nuəyen məgkiar kimi əriə, to kīpəh nəm-pəniən nar kīrik irəriə. Mərig taktakun ai, yakwauə ta; to khapəh niserkwaigien kīn təvhagə has kapəriə. 23 Yermamə yame raməməkin Yo, In raməməkin mīn Rīmīk. 24 Yīmauə mor nīmətīen mīnə e ye nīmririə, yame to yermamə pişin kīrik rīpəh norien. Ror pən, iriə kharkun mə Yo e pa. Kharkun pawk Yo, mərig kasəməkin Yo, masəməkin mīn Rīmīk. Kīni taktakun ai, tuksəmpən nar has irəriə. 25 Mərig narīmnar mīnə e tukasəkeikei mīsor məknakin, mor mə nəgkiarien yame kīmnharai ta ye nəkwəkwə kape Loa kapəriə tukruə mor nəfrakisien kīn, yame ramni mə, “Yīmipəh nor-pawk-əyen nar has kīrik irəriə, mərig iriə kasəməkin Yo.’ (Sam 35:19, 69:4)

26 “Mərig nīpiğ Yasitu tukruə, in tukrīni-ərhav Yo. Nanmīn kape Nəfrakisien tukrīsi-pən tuk Tatə Kughen. Kīni Yo jakher-pre kīn rurə tuk əmiə. 27 Kīni kīmiə mīn, takasəkeikei mhani-ərhav Yo, meinai kitawə-m kīmiə kīmnīsarə kwis ye nīrikakunien ye wok kafak muə meriaji-pə ai taktakun.

16

1 “Yo yakamni-ərhav-pre narīmnar mīnə e tuk əmiə mə kapəmiə nhatətəyen tukrīpəh nīmriēn. 2 Iriə tukpīsher ta kīn əmiə ye nīmə kape nofuginien kapəriə; kīni nəfrakisien əgkap mə nīpiğ yame ramuə, tukshopni əmiə, mhamə ta mə nar yame kasor, riki Kughen ramagien tukun.

15:22: Jon 9:41; Rom 1:20; 2:1; Luk 11:31-32 15:24: Jon 5:36; Mat 11:20-24 15:26: Jon 14:26 15:27: Luk 24:48; Jon 21:24; 1 Jon 1:2; 4:14 16:2: Aes 66:5; Jon 9:22; 12:42; Wok 26:9-10

³ Iriə kasor narimnar minə a meinai iriə kaseinein Tatə Kughen maseinein min Yo. ⁴ Mərig Yo yakaməkupan mamni-ərhav-pre narimnar minə e tuk əmiə. Kini nipiğ tukmə nakwəsəm narimnar minə a kinamor irəmiə, rikimiə tukraməsik mə Yo yakwəni-ta narimnar minə a tuk əmiə.

Wok yame Nanmin kape Kughen tukror

Kini Yesu rimə, “Mərig Yo yimnapəh niniərhav-pre-yen narimnar minə e tuk əmiə apa kupan, meinai kitawə-m kimiə kimnasəmir, [nahasien minə a ramuə əmə tuk Yo]. ⁵ Mərig taktakun ai, jakrerig-pən tuk Yermamə yame rimnher-pə kin Yo. Kini kimiə kirik rimnapəh naiyohyen Yo mə yakamvən hiə. ⁶ Yakamni-ərhav-pre narimnar yamə mine tukripitərhav-pə tuk əmiə, rikimiə rəpou. ⁷ Mərig yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə rhuvə pik tuk əmiə mə jakəpəh əmiə. Meinai to yakpipəh nəpəhyen əmiə, to Yasitu ripipəh nəmirien tuk əmiə. Mərig tukmə yakəpəh əmiə mamvən, kini jakher-pre kin Yasitu tukruə marə kimiə min. ⁸ Kini nipiğ In tukruə, mhajoun narmamə kape tokrei tanə mə iriə yor təvhagə has minə, kini nətərigien kapəriə ripəh nəmhenien mə iriə taksor nar ratuatuk ye nimir Kughen. Kini nətərigien kapəriə ripəh nəmhenien tuk nəkirien norien kape narmamə. ⁹ Nanmin e tukrhajoun əriə mə iriə yor təvhagə has minə meinai khapəh nhaniyen nəfrakisien irak. ¹⁰ Kini tukrhajoun əriə mə nətərigien kapəriə ripəh nəmhenien mə taksor nar yame ratuatuk ye nimir Kughen, meinai jakrerig-pən tuk kafak Tatə, kini

16:3: Jon 15:21; 1 Jon 3:1
15:22

16:7: Jon 7:39; 14:6

16:9: Jon

iriə tukhapəh nisəm-minien Yo. ¹¹ Kini tukrhajoun əriə mə nətərigien kapəriə ripəh nəmhenien tuk nəkirien norien kape narmamə, meinai Kughen in rinəkir ta yermaru kape tokrei tanə e Setan mīmə tukrivəh-si-pən narpinien kimin.

¹² “Yakmə jakni-pre narimnar ripsaah min tuk əmiə. Mərig to nakhapəh nhapik-famien əriə, meinai iriə khaskai pik tuk əmiə. ¹³ Mərig nipiğ Nanmin kape Nəfrakisien tukruə, In tukrikir əmiə, mor əmiə takharkun nəfrakisien minə fam. In to ripəh nini-atuk-əməyen kafan nəgkiarien. Mərig In tukramni-ərhav əmə narimnar yamə mine In ravəh tuk Tatə Kughen. Kini mamni-ərhav-pre tuk əmiə narimnar fam yame tuk nipiğ kirik kipiəuə.

¹⁴ In tukrivəh nəgkiarien əfrakis tuk Yo mini-ərhav-pre tuk əmiə. Tukror norien a, mivəh-si haktə Yo. ¹⁵ Narimnar fam kape Tatə Kughen, kafak. Ror məkneikin, Yo yakamni mə Nanmin e tukrivəh nəgkiarien əfrakis tuk Yo, mamhoprai-pre kimi əmiə.”

Yesu tukrimhə, marə mhəkimter min, kafan narmamə taksəm min In

¹⁶ Kini Yesu rimini-pən tuk əriə mīmə, “Pəh nien mə tuktu, takhapəh nisəm-minien Yo; kwasig ikin, taksəm min Yo.”

¹⁷ Kini narmamə tiksın kafan kisaiyoh əriə minə mhamə, “? Nəgkiarien e nıpran rimə naha? In ramni-pə tuk ətawə mīmə, ‘Pəh nien mə tuktu, takhapəh nisəm-minien Yo; kwasig ikin, taksəm

16:10: Aes 64:5; Mat 5:20; Rom 1:17; 3:21,22; 10:3; Fil 3:6-9; Taet 3:5; 1 Pita 3:18 **16:11:** Jon 12:31 **16:12:** Mak 4:33 **16:13:** Jon 14:17 **16:15:** Jon 17:10 **16:16:** Jon 14:18

mɪn Yo, 'kɪni In rɪmɪni mɪn mɪmə, 'Yakamvən jakəm Tatə Kughen.' ¹⁸ ?Nəgkiarien e rɪmɪni mə, 'pəh nien mə tuktu' nɪpran ramni mə naha? Kitawə kɪseinein nəgkiarien e In ramni."

¹⁹ Kɪni Yesu ruirkun ta mə iriə kasorkeikei mə tucksaiyoh In kɪn nɪprai nəgkiarien kafan, kɪni In rɪmɪni-pən tuk əriə mə, "?Rhawor? Yo yakamni mə, 'Pəh nien mə tuktu, takhapəh nisəm-minien Yo; kwasig ikin, taksəm mɪn Yo.' ?Kɪni taktakun ai naksaiyoh əmiə mɪnə mə takharkun nɪprai nəgkiarien e uə? ²⁰ Yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə rikimiə tukrəmhə, taksasək pɪk. Mərig narmamə kape tokrei tanə, rikiriə tukragien. Kimiə taksərig rahas pɪk, mərig nəmhəyen kapəmiə tukrukreikin muə nagienien. ²¹ Tukmə ruauə ipakə mə piraovɪn kirik tukreimək kɪn kwajikovə kafan, tukraməkeikei mərig rahas; meinai rɪnor nɪpig kafan mə tukreimək. Mərig kwasig ikin, tukmə tɪni rarha, rikin tukripəh nəsik-minien nəmhəyen kafan. Rikin tukragien əmə meinai tɪni rɪmnarha-pə ye tokrei tanə. ²² Ye norien kirikianə əmə mɪn, naksərig rahas pawk ai tak-takun, mərig kwasig ikin, jakəm mɪn əmiə, kɪni rikimiə tukragien pɪk; to yermamə kirik ripəh nor-minien əmiə naksərig rahas. ²³ Ye nɪpig a, to nakhapəh nisaiyoh-minien Yo kɪn nɪprai nəgkiarien kirik.

"Yakamni-pre əfrakis tuk əmiə mə tukmə naksaiyoh Tatə Kughen kɪn nar kirik ye nhagik, kɪni In tukrivəh-si pre kimi əmiə. ²⁴ Nakhapəh nisaiyoh-hanəyen kɪn nar kirik ye nhagik. Mərig saiyoh kɪn,

mhavəh, pəh rikimiə tukragien pik.”

Yesu rimnapita nasaninien kape tokrei tanə

²⁵ Kini Yesu rəgkiar mamni mimə, “Yo yimini-pre nuhpikinien ye narimnar minə e tuk əmiə. Mərig nipig ramuə yame jakpəh nini-pre-əmə-yen nuhpikinien minə tuk əmiə, mərig jakəgkiar atuaturuk kin Tatə Kughen kimi əmiə, mə takharkun huvə In. ²⁶ Ye nipig a, to yakpəh nəgkiar-aturukinien kapəmiə, mərig taksəgkiar atuaturuk kimiə Tatə Kughen misaiyoh In kin narimnar ye nhagik. ²⁷ Meinai Tatə Kughen In rorkeikei pik əmiə, meinai kimiə naksorkeikei Yo, mamhani nəfrakisien irak mə yimasi-pən ye Kughen. ²⁸ Yimasi-pən ye Tatə Kughen muə ye tokrei tanə. Kini pəh nien mə tuktu, jaktərhav min ye tokrei tanə, mirerig-pən min tuk Tatə Kughen.”

²⁹ Kini narmamə kafan minə kimnhani mhamə, “! In en! Taktakun ai ik nakpəh nini-əməyen nuhpikinien, mərig nakamhoprai atuaturuk əmə nəgkiarien. ³⁰ Taktakun ai yakwənharkun ta mə to yermamə kirik ripəh hanə nini-pre-yen nəgkiarien kirik, kini ik nakwarkun ta nərigien kafan. !Nar e ramhajoun-pən mə Ik nimasi-pən ye Kughen!”

³¹ Kini Yesu rini-pən tuk əriə mə, “Nakamhani nəfrakisien irak ai taktakun. ³² Mərig sətərig-ru. Nipig ramuə, kini nəfrakisien mə ruauə ta- yame narmamə tuksəko ye rhav əmiə taksaiyu rik rik, mamhavən iməmiə minə ikin, misəpəh pisin əmə Yo yakaməmır. Mərig Yo yakpəh nəmirien Yo pisin, meinai nipig m-fam Kafak Tatə raməmır kimru

16:24: Jon 15:7-8 **16:25:** Mat 13:34; Mak 4:33,34; Jon 10:6

16:30: Mak 2:8; Jon 1:48; 2:24-25; 6:64; 21:17 **16:31:** Jon 4:23

min. ³³ Yo yakwəni-ərahv-pre ta narimnar minə e tuk əmiə, mə takhapəh nisətərig-pikien tukun, misarə ye nəmərinyen meinai nimraghien kapəmiə raməmīr irak. Nipig tukmə naksarə ye tokrei tanə e, takasəkeikei misarə ye nəmhəyen. Mərig takhapəh nhaginien, masərer tim tim, meinai Yo yimnapita nəsaninien kape tokrei tanə.”

17

Yesu rimnəhuak tuk kafan nimraghien

¹ Yesu rinamni narimnar minə a, mivaag haktə ye neai, mamni mimə,

“Kafak Tatə. Nipig ruauə ta. Vəh-si haktə nhagik pəh rehuə, mə Yo min jakvəh-si haktə nhagim pəh rehuə, ² meinai Ik nimivəhsi-pə nəsaninien mine nehuəyen kimi Yo e kafam Kwajikovə; mə jakamarmaru ye narmamə minə fam, kini mīrkun min nivəhsi-pəniēn nimraghien rerin kimi narmamə yamə mine nimivəhsi-pə əriə kimi Yo. ³ Kini nimraghien rerin e, nipran e mə narmamə tukharkun Ik, yame Ik pisin əmə Ik Kughen əfrakis, mharkun Yo, Yesu Kristo, yame Ik nimnher-pə kin Yo. ⁴ Yo yimnavəh-si haktə nhagim ye tokrei tanə e, kini minor ta infamien ye wok yame Ik nimivəhsi-pə kimi Yo mə jakor. ⁵ Tatə, taktakun ai, takvəh Yo yakurə mamarə kirau mik. Vəh-si haktə Yo

16:32: Sek 13:7; Mat 26:56; Mak 14:27; Jon 8:29 **16:33:** Mak 13:9; Jon 14:27; Rom 8:37; 1 Jon 4:4; 5:4; Rev 2:7,11,17,26; 3:5,12,21; 21:7 **17:1:** Jon 12:23; 13:31,32 **17:2:** Dan 7:14; Mat 28:18; Jon 6:37,39; 1 Korin 15:27-28 **17:3:** Jon 17:25,26; Fil 3:8 **17:4:** Jon 13:31; 19:30

mivəhsi-pə nehuəyen kimi Yo, rəmhen əmə kin yame yakwəvəh ta kupan nipig tokrei tanə e rimnamrikək hanə.

Yesu raməhuak tuk aposol minə kafan

⁶ “Narmamə yamə mine Ik nimivəh-si ta əriə ye tokrei tanə mivəh-si pə kimi Yo, Yo yakamhəjoun əriə kin Ik. Kupan, iriə kafam narmamə minə; mərig taktakun ai, Ik nakamərhupən əriə ye kwermik, mə iriə kafak minə narmamə. Iriə kasəri-pən kafam nəgkiarinen, ⁷ kini taktakun ai, iriə kharkun mə narimnar yame nimivəhsi-pə kimi Yo, ramsi-pre əmə tuk Ik. ⁸ Iriə kharkun narimnar minə e meinai Ik nakwənipə ta nəgkiarinen iran kimi Yo, kini Yo yakməniərhav-pən tuk əriə, kini iriə kamhavəh yerkiria, mharkun mə nəfrakisien əgkap mə Yo yimasipre tuk Ik, mamhani nəfrakisien mə Ik nimnherpə kin Yo.

⁹ “Yo yakaməhuak tuk əriə. Yakpəh nəhuakien tuk narmamə kape tokrei tanə. Yakaməhuak əmə tuk narmamə yamə mine Ik nimivəh-si-pə əriə kimi Yo, meinai iriə kafam narmamə minə. ¹⁰ Narmamə minə e yimipik əriə, iriə fam mine e, iriə kafam narmamə minə. Kini narmamə mifam e nimipik əriə, kafak minə fam. Kini Ik nimnor narmamə minə e mə nimraghien kapəriə ravəh-si haktə nhagik. ¹¹ Taktakun ai, yaknauvrə tuk Ik, kini pəh nien mə tuktu, jakpəh narə-minien ye tokrei tanə e. Mərig narmamə minə e kasarə hanə ye tokrei tanə e.

Tatə, Ik nakatuatuk əgkap. Takəpkətərəkīn narmamə mīnə e pəh tukasarə huvə ye nəsanīnien kafam, yame Ik nīmivəh-si pə kimi Yo, mə iriə tukasarə kirikianə əmə, rəmhen kīn yame kīrau kwarə kirikianə. ¹² Nīpīg yīmnamarə kīmawə miriə, kīni yīmnarha huvə tuk əriə ye nəsanīnien kafam yame Ik nīmivəh-si-pə kimi Yo. Yīmnaməm huvə əriə, mīpəh nəpəhyen kīrik. Iriə kirikianə əmə rīmnerwei, yermamə e in e yame tukraməkeikei mīvəh narpīnien. Nar a rīmatərhav-pə mor nəgkiarīen ye Nəkwəkwə Imərhakə ruə mor nəfrakīsien kīn.

¹³ “Taktakun ai, yaknavruə tuk Ik, mərig yakamarə hanə ye tokrei tanə mamni nəgkiarīen mīnə e, mə narmamə mīnə e tukhavəh fam nagīnien e raməmīr yerkiik.

¹⁴ Yo yīmīni-ərhav-pən kafam nəgkiarīen kīmi əriə. Kīni ror məkneikīn, narmamə kape tokrei tanə kasəməkīn əriə, meinai iriə pəh nien mə narmamə kape tokrei tanə, rəmhen kīn yame pəh nien mə Yo yermamə kape tokrei tanə. ¹⁵ Pəh nien mə yakamaiyoh Ik mə takvəh-si ta əriə ye tokrei tanə. Mərig yakorkeikei mə Ik takərer əswasīg kīn yemə has e Setan, mə in tukrīpəh nuəyen moriah əriə. Ik takamarha huvə tuk əriə.

¹⁶ Pəh nien mə Yo yermamə kape tokrei tanə. Ror pən, iriə mīn, pəh nien mə narmamə kape tokrei tanə. ¹⁷ Kafam nəgkiarīen raməfrakīs. Ik takor kafam nəgkiarīen pəh ramor wok ye nīmraghīen kapəriə mə iriə tukhauə narmamə

17:11: Jon 17:21-23; Sam 133:1; Jon 10:30 **17:12:** Jon 6:39,70-71

17:14: Jon 8:23; 15:19; 1 Pita 2:11 **17:15:** Mat 24:24; Jon 8:44;

1 Pita 5:8

əfrakis minə kafam, misəmərhakə misatuatuk.
¹⁸ Ik nimmher-pə kin Yo yakuə ye tokrei tanə e;
 kini ye norien kirikianə əmə min, Yo yakamher-
 ərhav kin əriə mə tuksarkurao ye tanimtanə.
¹⁹ Kini Yo yakvəh-si pre atuk Yo mə jakamərhakə,
 mə jakasitu ye narmamə minə e, mə iriə min
 tuksəmərhakə misatuatuk, mə iriə tukhauə
 narmamə əfrakis kafam.

*Yesu raməhuak tuk narmamə yamə mine
 kamhani nəfrakisien iran*

²⁰ “Pəh nien mə yakaməhuak əmə tuk
 narmamə kafak minə, mərig yakaməhuak
 min tuk narmamə tiksın min yamə mine
 kafak narmamə minə tukhani-ərhav pən kafak
 nəgkiarien kimi əriə, pəh iriə tukshatətə irak.
²¹ Tatə, yakaməhuak tuk əriə, mə iriə m-fam
 tukhauə kirikianə əmə, rəmhen əmə kin yame
 kirau kwarə kirikianə əmə. Kafak nımraghien
 raməmır iram, kini kafam nımraghien raməmır
 irak. Yakaməhuak tuk əriə mə tukhauə kirikianə
 kitawə mik, mə narmamə kape tokrei tanə
 tukhani nəfrakisien irak mə nimmher-pə kin Yo.
²² Ik nakwəvəh-si-pə ta nehuəyen kimi Yo, kini
 Yo yakamautə-pən kin kafak nehuəyen kimi əriə,
 mə iriə tuksarə kirikianə rəmhen kin yame kirau
 kwarə kirikianə. ²³ Kafak nımraghien raməmır
 yerkirie; kini kafam nımraghien raməmır irak.
 Ror pən, yakaməhuak mə iriə tukhauə kirikianə
 ye narimnar fam, mə narmamə kape tokrei tanə

17:17: Lev 11:44-45; Jon 15:3; 1 Pita 1:16 **17:18:** Jon 3:17;
 20:21; Mat 28:18-20 **17:19:** Dut 15:19,21; Mak 14:24; Luk 22:19;
 Jon 6:51; 1 Kor 11:24; Taetas 2:14; Hib 9:14; 10:10 **17:21:** Jon
 3:17 **17:22:** Jon 1:14; 14:20

tuksəm əriə, kharkun mə Ik nimmher-pə kin Yo, mharkun mə Ik nakorkeikei kafam narmamə minə rəmhen əmə kin yame Ik nakorkeikei Yo.

²⁴ “Tatə. Ik nimmərəhu-pə əriə ye kwermik mə iriə kafak narmamə minə. Kini Yo yakorkeikei mə iriə tukharkun nivəniən aikin Yo yakamvən ikin, mə iriə tuksəm nehuəyen kafak yame jakpivəh. Nehuəyen e, Ik nimivəhsi-pə kimi Yo, meinai Ik nimmnorkeikei Yo məkupan, nipiğ tokrei tanə rimmamrikək hanə.

²⁵ “Tatə. Ik nakatuatuk pik. Narmamə kape tokrei tanə, iriə kiseinein Ik, məriğ Yo yakirkun Ik. Kini narmamə kafak minə, iriə kharkun mə Ik nimmher-pə kin Yo. ²⁶ Yo e yimmnor əpu Ik kimi əriə, mə iriə tukharkun huvə Ik, kini Yo, jakaməkeikei mamor əpu Ik mamripin, mə norkeikeiyen kafam tukramarə yerkiria, mə Yo min jakamarə yerkiria.”

18

Tikmir minə kape Yesu kimnhauə mharaptərəkkin

In

(Mat 26:7-56; Mak 14:43-50; Luk 21:47-53)

¹ Yesu rimməhuak ta, mitərhav ye taon a, mukurao-pən ye kwenimrhe tukwas mir, ye nikwətanə kirik kamni kimə Kedron, mhaktə ye tukwas, mivən aikin kaməsim ikin. Kini Yesu mine kafan narmamə minə kimnhavən yerki nai minə a.

² Kini Judas e kwasig ikin rimmneighan-pən kin Yesu kimi tikmir minə kafan, in ruirkun ta

17:23: Jon 16:27 **17:24:** Jon 1:1-3,14; 12:26; 1 Pita 1:20

17:25: Sam 119:137; Jon 15:21; 16:3; Rom 3:26 **17:26:** Jon 15:9; 17:6; Rom 5:5

kwənmhaan a, meinai nīpīg kirik, Yesu mīne kafan narmamə mīnə iriə kasofugin əriə mīnə aikin. ³ Kini jif pris mīnə mīne Farisi mīnə kimisher-pən kin mobael mīnə tiksīn kape nəmə Rom mīne mobael mīnə tiksīn yamə mīne kasarha tuk Nimə Ehuə kape Kughen, khauə misəm Judas. Kini Judas rikir əriə mhavən yerki nəsīmien a. Iriə kimnhapik kwensia, mīne laet, mīne narimnar kape narowaginien.

⁴ Kini Yesu ruirkun ta naha nhagin yame tukor iran. Mərig rimnəriwək, mivən tuk əriə, maiyoh əriə mīmə, “?Nakasarha-kin pa?”

⁵ Kini iriə khani-pən tukun mhamə, “Yakasarha-kin yemə Nasaret kirik, nhagin e Yesu.”

Kini In rini-pən tuk əriə mə, “Yo e.” (Kini Judas e yame rimnheighan-pən kin Yesu ye kwermiriə, in ramərer iriə mīn).

⁶ Kini nīpīg Yesu rīmīni mīmə, “Yo e,” iriə kimisəriwək kin nimeitairiə mharerīg, miseiwaiyu, mhamir.*

⁷ Kini Yesu rarə maiyoh mīn əriə mīmə, “?Kimiə nakasarha-kin pa en?”

Kini iriə khamə, “Yemə Nasaret kirik, nhagin e Yesu.”

⁸ Kini Yesu rīmə, “Yakwəni-pre ta tuk əmiə mə ‘Yo e.’ Tukmə nakasarha-kin əmə Yo, sətə ye narmamə mīnə en pəh kamhavən.” ⁹ In rīmīni məknakin mə

18:2: Luk 21:37; 22:39 **18:3:** Wok 1:16 **18:5:** Jon 6:20; 8:24,28,58; 13:19; 8:6,8 * **18:6:** Tukmə ror nīpīg Yesu rīmīni mə “Yo e” iriə kimiseiwaiyu mamhamir meinai nəgkiarien e “Yo e” ye nəgkiarien kapə nəmə Gris rəmhen əmə kin nhag Kughen yame ramərhaktə, to kipəh nīnien. **18:6:** Rev 1:17 **18:8:** Jon 6:20; 8:24,28,58; 13:19; 8:6,8

nəgkiarien yame ruini ta tukruə mor nəfrakisien kin, yame rimini mimə, “Tatə, narmamə yame nimnərhəhu-pən əriə ye kwermik, yimnamarha huvə tuk əriə, mipəh nəpəhyen kirik.”†

¹⁰ Kini Saemon Pita, kafan kirik aikin nao nisə. Məkneikin rirəhsi-ərhav, mərəru ta nimətərgi slef kirik matuk kape hae pris. (Nhag slef e Malkas).

¹¹ Mərig Yesu rimini-pən tuk Pita mə, “!Vai-pən nao nisə kafam ye tamhekin! Ik takaməkeikei mirkun mə Yo yakaməkeikei mamarə ye nəmhəyen yame Tatə Kughen ravəhsi-pə kimi Yo.”

*Kimnharəh Yesu mhavən ramərer ye nimri mirh
(Mat 26:57-58; Mak 14:53-54; Luk 22:54)*

¹² Kini mobael minə kape nəmə Rom mine yemehuə kapəriə, mine mobael yamə mine kasarha tuk Nimə Ehuə kape Kughen kimnharəh Yesu misarkis ətəəkən. ¹³ Kimisəkupən mharəh In ramərer ye nimri Anas. Anas e mirei Kaefas. Kini Kaefas a ramor wok kape hae pris ye newk a. ¹⁴ In apa kupan rimini-pən tuk nəmehuə kape nəmə Isrel mə, “Rhuvə əmə tuk əmiə mə yermamə kwənkwan kirikianə əmə tukrimhə tuk narmamə. Nar a rhuvə rapita yame narmamə ye kantri piəpiə tukhamhə.”‡

*Pita rimini mə in reinein Yesu
(Mat 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)*

¹⁵ Yermamə min kirik kape Yesu, hae pris rirkun huvə in. Kini iriu Saemon Pita karakwasig kin Yesu, mhavən ipakə tuk nimə kape hae pris.

† **18:9:** Ruini məkneikin ye Jon 17:12. **18:11:** Mat 20:22

‡ **18:14:** Kaefas ruini ta nəgkiarien e ye Jon 11:49-51.

16 Mærig Pita to rîpəh nîvəniēn imə, mamərer əmə ye kwəruə. Mærig yermamə a kape Yesu yame hae pris rîrkun huvə in, rîsi-pən imə, mîtərhav-pə ye kwəruə, maməgkiar kəskəh kimi piraovîn yame ramərer tuk kwəruə, kini reighan kin Pita mə tukrîvən imə. 17 Məkneikîn pian a yame ramərer tuk kwəruə rarha-pən məm Pita, maiyoh in mîmə, “Eh. ?Ik mîn yermamə kîrik kape Yesu?”

Mærig Pita rîmə, “Nîkam. Pəh nien mə yo yermamə kîrik kafan.”

18 Kini nîpîg a, nîpîg kape nokieiyen. Kini yor wok mînə kape hae pris, mîne mobael mînə kîmnasarkəp. Kini Pita ramərer iriə miriə, masərkəp.

*Hae pris raməgkiar kimi Yesu
(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)*

19 Ye nîpîg a, hae pris rîmnaiyoh Yesu kin narmamə mînə kafan, mîne naha nhagin yame In ramhajoun.

20 Kini Yesu rîni-pən tukun mə, “Yo yîmnamni-ərhav kafak nəgkiariēn ye nîmri narmamə ye tokrei tanə. Nîpîg m-fam, yakamhajoun narmamə ye nîmə kape nofuginien, mîne apa ye Nîmə Ehuə kape Kughen, ikin nəmə Isrel kasofugin ikin. Yakpəh nerkwaigien kin nar kîrik. 21 ?Rhawor nakamaiyoh məkneikîn Yo? Rhuvə pîk mə takvən maiyoh-pən narmamə yamə mîne kîmnasərig kafak nəgkiariēn. Iriə kharkun huvə narîmnar yame yakməni-pən tuk əriə.”

22 Yesu rəgkiar məknaikîn, mobael kîrik yame ramərer tuk Nîmə Ehuə kape Kughen ramərer ipakə tukun, marar mærip nîkapîn, mîmə,

“Nəgkiarien e nakamni-pən tuk hae pris rīpəh nəmhenien.”§

²³ Kini Yesu rīni-pən tukun mə, “? Rhawor e yakamni əmə nəgkiarien yamə mine kisatuatuk kini nakamərip nīkapik tukun? Tukmə nakasəm mə yakməni nar kirik rīpəh nəmhenien, hani.”

²⁴ Məkneikin Anas rher-pən Yesu rīvən məm hae pris e Kaeafas. Kīpəh nīrisin-ta-hanə-yen nərəus ye kwermīn mir.

*Pita ramni mīn mə reinein Yesu
(Mat 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)*

²⁵ Kini Saemon Pita ramərkəp hanə, kini kisaiyoh-pən in mhamə, “Eh. Ik mīn e ik yermamə kirik kafan uə?”

Mərig Pita rīmə, “Nīkam. Pəh nien mə yo yermamə kirik kafan.”

²⁶ Məkneikin, yorwok kirik kape hae pris, in kwənərəus kirik kape kwən a yame Pita rīmnərəru-ta nīmətīrgīn, rīmīni-pən tukun mə, “Rīkik raməsik mə yīmnəm əmiru mīn apa yerki nəsimien.”

²⁷ Mərig Pita rīmīni-pən tukun mīmə, “Pəh nien mə yo.”

Əmə məkneikin, man rəkakə.

*Yesu rərəer ye nīmri Paelat
(Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5)*

²⁸ Kini yenpīg-enpīg əgkap, kharaptərəkin Yesu mhatərhav ye nīmə kape Kaeafas, mhavən ipakə tuk nīmə kape Paelat. Paelat in gavman kape Rom, pəh nien mə yemə Isrel kirik. Kini nəmehuə

§ **18:22:** Khamə Yesu ramni hah hae pris, makapir loa ye Eks 22:28 yame ramni mə, “Takpəh nīni-hah-yen Kughen mine nəmehuə mīnə kapəmīə.” **18:27:** Jon 13:38

kape nāmə Isrel kasəri-pən loa kapəriə, mhapəh nhavəniēn ye nəkwaī nimə kape yermamə yame pəh nien mə yemə Isrel, tamə kisəmkimik, miseinein nənien nəviginien kape Pasova. ²⁹ To khapəh nhavəniēn imei Paelat, Paelat rītərhav-pə, maiyoh əriə mīmə, “?Naksəm-pən naha nhagin rahas ye kwən e?”

³⁰ Kini iriə khani-pən tukun mhamə, “To rīmə kwən e rīpəh norien nar has, to yakhapəh nhakirien mhauə kimik.”

³¹ Mərig Paelat rini-pən tuk əriə mīmə, “Nīkam. Rhuvə mə takhakir in mhavən. Rhuvə mə kimīə səkir norien kafan rəri-pən natuakəmien kapəmīə, mhavəhsi-pən narpinien kimin.”

Mərig iriə kimnhani-pən tukun mhamə, “Mərig loa kape nāmə Rom ramni mə nāmehuə əmə kape Rom kharkun nhavəhsi-pəniēn narpinien kimi yermamə mə tukraməkeikei mīmha.” ³² (Apa kupan, Yesu rīmīni mə In tukrimhə məknakin; kini narimnar mīnə a rītərhav-pə mor nəgkiarīen kafan ruə mor nəfrakisien kin).*

³³ Məkneikin Paelat rīvən mīn imə, mokrən kin Yesu mə tukruə mərəer ye nīmrin, kini raiyoh In mīmə, “?Rhawor? ?Ik king kape nāmə Isrel uə?”

³⁴ Kini Yesu raiyoh In mīmə, “?Nərigien en kafam nakamni, uə narmamə kamhani-pre tuk ik?”

³⁵ Kini Paelat rīmīni-pən tukun mīmə, “!Ah! Pəh nien mə yo yemə Isrel kirik. Narmamə imam ikin

18:28: Jon 11:55 * **18:32:** Yesu rīmīni mə tuksəsik in ye nai kamarkwao kin. (Ɛm-ru Jon 3:14; 8:28; 12:32-33). Tukmə nāmə Rom khamə tukhavəhsi-pən narpinien kimi yermamə mə tukraməkeike mīmha, khavəhsi-haktə in ye nai kamarkwao kin. Mərig nāmə Isrel to khapəh nisorien məknakin. **18:33:** Mat 2:2; Luk 23:2-3

əmə minə jif pris minə kafam, iriə kimiseighan-pə kin Ik ye kwermik. ?Naha e nimnor?"

³⁶ Kini Yesu rimə, "Narmaruyen kafak ripəh nəmhenien kin narmaruyen kape tokrei tanə əmə. To ripimə narmaruyen kafak in kape tokrei tanə e, kafak narmamə minə kipihaoh mobael minə tuk Yo, misərer əswasig kin nəmehuə kape nəmə Isrel mə tukhapəh nharaptəəkienien Yo. Mərig narmaruyen kafak ror pisin ye narmaruyen kape tokrei tanə."

³⁷ Kini Paelat rini-pən tukun mə, "İnta. Ik nakamni mə Ik king kirik."

Kini Yesu rimə, "Tukmə ik nakamni mə Yo king, nəfrah. Yo yimnarha-pə ye tokrei tanə tuk nar kirikianə əmə, mə jakərer-ərhav mamni-ərhav nəfrakisien. Kini narmamə yamə minə kisorkeikei mə tuksərig nəfrakisien tukasəkeikei misərig nəgkiarien kafak."

³⁸ Mərig Paelat rini-pən tukun mimə, "?Naha e nhagin nəfrakisien?"

Paelat rimivəhsi-pən narpinien kimi Yesu mə tukraməkeikei mimhə

(Mat 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25)

Kini Paelat ritərhav minə minə məm nəmehuə kape nəmə Isrel, mini-pən tuk əriə mimə, "Yo yakpəh nəmien norien has kirik ye kwən e, yame ramni mə rimnakapir loa. ³⁹ Mərig ye norien kapəmiə, ye newk minə fam, ye nipig kape Pasova, yakamrisin yermamə kwənkwan kirikianə ye kalabus. ?Kini rhawor ye nərigien kapəmiə? ?Nakhmə jakrisin king e kape nəmə Isrel uə?"

18:36: Luk 17:21; Jon 6:51

18:37: Jon 3:32; 8:47

18:38: Luk

23:4

⁴⁰ Kini iriə kisokrən apomh mhamə, “!Nikam! Takpəh nirisinien. !Risın Barabas!” (Barabas e rimikwasig kin narmamə tiksın mamhauh mobael kape gavman).

19

¹ Kini Paelat reighan-pən kin Yesu ye kwermi mobael minə, kini iriə kisərkis-ərkis In. ² Kini kharik nərəus kirik yame ror nhirin, mhakuh kəvəvhao kin, yame ramsigovin kəvəvhao kape king, kini mhaukrai-pən ye kapən kapə. Misarkaoh-pən kin kot əvhao kirik yame ramsigovin kot kape king. ³ Kini masərer tukun, misarh iakei iran, mamhani mhamə, “Ik e king kape nəmə Isrel. Kimawə yakamhavəhsi-pre nisaiyen kimik.” Kini misarar misərip nikapin.

⁴ Kini Paelat risi-pən imə mitərhav mini-ərhav mimə, “Eh. Narmamə. Yakamkir ye-rhav kwən e mə kimia taksəm mə yakpəh nəm-pənien nar has kirik iran.”

⁵ Kini Yesu risi-pən imə mitərhav. Məvəvhao kin kəvəvhao yame kimnor kin nərəus yame ror nirhin, markaoh kin kot kape king, kini Paelat rini-pən tuk əriə mimə, “Səm-ru, kwən e ramuə.”

⁶ Mərig jif pris minə mine mobael yamə mine kasarha tuk Nimə Ehuə kape Kughen kimisarha-pən misəm, masokrən apomh mamhani mhamə, “!Əsik-pən ye nai kamarkwao kin! !Əsik-pən ye nai kamarkwao kin!”

Kini Paelat rimini-pən tuk əriə mə, “Nikam. Kimia atuatur hakir mhavən, misəsik-pən In ye nai

kamarkwao kin. Mərig Yo yakpəh nəm-pəniən nar has kirik iran.”

⁷ Mərig iriə khamə, “Kapəməwə loa ramni mə In tukraməkeikei mīmḥə, meinai In ramni mə In Ji Kughen.”

⁸ Paelat rimmərig nəgkiariən a, riḡin pik. ⁹ Kini marar mivən mīn imə, maiyoh Yesu mīmə, “?Ik yemə hiə?”

Mərig Yesu ripəh nhorpinien nəgkiariən kafan. ¹⁰ Kini Paelat rini-pən tukun mīmə, “?Rhawor e nakpəh nhorpinien nəgkiariən kafak? ?Nakirkun uə nīkam mə yakavəh nehuəyen tuk nirisinien Ik uə tuk nəsik-pəniən Ik ye nai kamarkwao kin?”

¹¹ Kini Yesu rini-pən tukun mīmə, “To Kughen ripipəh nivəhsi-preyen nehuəyen kimik, to nakpipəh nivəhyen nehuəyen tuk nəkirien Yo. Mərig hae pris rimməighan-pə kin Yo ye kwermim. Ror pən, Kughen tukrini mə in rimmor ta təvhagə has kirik rehuə rapita yame ik nimnor.”

¹² Kini ririkakun ye nipig a, Paelat rorkeikei mə tukririsin Yesu. Mərig nəmehuə minə kape nəmə Isrel kisokrən apomh mhamə, “Tukmə nakrisin kwən en ramvən, pəh nien mə ik yermamə əfrakis kirik kape King Sisa, meinai tukmə yermamə kirik ramni mīmə in king, in tikmir kape Sisa.”

¹³ Paelat rimmərig nəgkiariən a, kini mikir Yesu miratərhav. Mivən ye kwənmhan kirik kamni kimə Kapiet Ətən-ətən Ikin. (Ye nəgkiariən kape nəmə Isrel, kamni kimə Gabata). Kini məkwətə-pən ye jea kape nəkirien nəgkiariən. ¹⁴ Ipakə yerkwēiha, ye nipig kape nor-əpnəpənəyen ye

nəviginien kape Pasova. Kini Paelat rini-pən tuk nəmehuə kape nəmə Isrel mīmə, “!Kapəmiə e king!”

¹⁵ Mərig iriə kasokr-apomh mamhani mhamə, “!Hakir ye-rhav! !Hakir ye-rhav! !Əsik-pən In ye nai kamarkwao kin!”

Kini Paelat rini-pən tuk əriə mīmə, “?Nəfrah? ? Kimiə naksorkeikei mə jakarkwətərək-in-pən king kapəmiə ye nai kamarkwao kin uə?”

Kini jif pris minə khamə, “Sisa pişin əmə in king kapəməwə.”

¹⁶ Kini Paelat rimneighan-pən kin Yesu rivən ye kwermiriə, mə mobael minə kape Rom tuk-sarkwətərək-in-pən In ye nai kamarkwao kin.

Mobael minə kimisəsik haktə Yesu ye nai kamarkwao kin

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

Kini kharəh Yesu mhavən. ¹⁷ In atuk rinamrəh nai kamarkwao kin, mhatərhav mhavən ikin kirik, kamni kimə Kerhə irə jir. (Ye nəgkiarieren kape nəmə Isrel, kamni kimə Golgota). ¹⁸ Ye kwənmhaan atuatur a in a, kimisarkwətərək-in haktə Yesu ikin ye nai kamarkwao kin. Misarkwətərək-in min yermamə kiraru. Kirik ye nikarin matuk; kirik ye mawor. Kini Yesu rimnəker ye kwerkwan.

¹⁹ Kini Paelat rini, kirai ta nəgkiarieren kirik, karkwətərək-in haktə ye nai kamarkwao kin. Nəgkiarieren a ramni mə, “Yesu, Yemə Nasaret. In King kape nəmə Isrel.” ²⁰ Kini nəmə Isrel khapsaah kimisəvheikin nəgkiarieren a, meinai ikin

19:14: Jon 19:19,21-22
19:14,21

19:17: Luk 14:27

19:19: Jon

a, kimisarkwətərəkɪn haktə Yesu ikɪn, ipakə əmə tuk taon. Kini nəgkiarien a kimirai ye nəgkiarien kape nəmə Isrel, mine ye nəgkiarien kape nəmə Rom, mine ye nəgkiarien kape nəmə Gris. ²¹ Kini jif pris minə kape nəmə Isrel kimnhavən mhani-pən tuk Paelat mhamə, “Takpəh nɪraiyeɪn mə ‘In e king kape Isrel.’ Rhuvə mə takrai mə, ‘Kwən e in ramni mə in king kape nəmə Isrel.’ ”

²² Mərig Paelat rɪmə, “Nɪkam. Yakwərai, yakwərai.”

Mobael minə kimisəwhai neipən kape Yesu

²³ Kini nɪpɪg mobael minə kwəsək wətərəkɪn-pən ta Yesu ye nai kamarkwao kɪn, kini mhəpɪk kafan narɪmɪnar, kini misəwhai narɪmɪnar misətu nɪmrɪn kuas, meinai iriə kuas. Mərig kimnhəpəh nisəwhaiyeɪn kot apomh kafan. Nɪpərin əmə, yame kɪpəh nɪjirien. ²⁴ Mhəni-pən tuk əriə minə mhamə, “To khəpəh niseikusien. Pəh kisəsik daes tukun. Yermamə yame rapita, kafan e kot.” Nar e rɪtərhəv-pə mor nəgkiarien ye nəkwək wə kape Kughen ruə mor nəfrakisien kɪn, yame ramni mə, “Iriə tukhəpɪk ta kafak neipən misəwhai irəriə minə.

Kini misarukɪn daes tukun.” (Sam 22:18) Ror məkneikɪn, mobael minə kimisor əfrakis məknakɪn.

Yesu mine kafan mamə

²⁵ Kini nɪpɪraovɪn kuas kimnasərer ipakə tuk nai kamarkwao kɪn kape Yesu. Iriə e: Mamə kape Yesu, mine piauni, mine Meri kirik min, yame in piraovɪn kape Kleopas, mine Meri pisin kirik,

yame in pian Magdala. ²⁶ Kini Yesu rarha-pən məm kafan mamə, mine yermamə kirik kafan yame in rorkeikei pik, kawərer ipakə tukun, kini rini-pən tuk kafan mamə mə, “Pian əpə, kafam en kwajikovə.” ²⁷ Mini-pən tuk kwən a mimə, “Kafam en mamə.” Kini ririkakun ye nipig a, yermamə a kape Yesu raməm huvə pian a rəmhen kin mamə atuaturuk kafan.

*Yesu rimamhə
(Mat 27:45-56; Mak 14:33-41; Luk 23:44-49)*

²⁸ Kini kwasig ikin ye narimnar minə a, Yesu ruirkun mə In rinərkin wok yame rimauə tukun mə tukror. Kini mimə “Yaknəkwakwə.” Rimini məkneikin mə tukror nəgkiarien kirik ye Nəkwəkəwə kape Kughen tukruə mor nəfrakisien kin.*

²⁹ Kini kwaji besin kirik aikin ramkwətə, kwəvipən ta waen əkwahir iran. Kini iriə kharəh neipən kirik, miseires waen kin, misarkis-pən ye nai kirik kamni kimə ‘hisop’ mhavəh-si haktə mhavəhsipən ipakə tuk tikiher Yesu, mə tukrinim. ³⁰ Kini rəpaih əsigəvin waen, mini mimə, “Rinor infamien.”

Kini rivaag-əhu, meighan-pən kin nimraghien kafan, kini mimhə.

Mobael kirik rimnhai nikar Yesu

³¹ Ruauə ye nipig kape napnəpenəyen, tukəni rikwamirkin, Sabat. (Sabat a in nipig ehuə kirik). Kini nəmehuə kape nəmə Isrel kimnhapəh nisorkeikeiyen mə niprai yermamə tukraməker

19:25: Luk 8:2; Jon 20:1,18 * **19:28:** Əm-ru profesi kirik ye Ol Sam 69:21. **19:28:** Jon 17:4 **19:30:** Luk 12:50; Jon 4:34; 17:4

ye nai kamarkwao kin meriaji-pən Sabat. Ror pən, iriə tiksın kimnhavən misaiyoh Paelat mhamə tukrher-pən kin mobael minə khavən mishoprir-hoprir nihurisir, pəh irisir tukrhimhə aihuaa əmə. Kini nəmə Isrel tukharəh-si ta nıprairisir ye nai kamarkwao kin. ³² Kini mobael minə kimisəkupən mishoprir-hoprir nihu yermamə mir e kawəker ipakə tuk Yesu. ³³ Mhauə ipakə tuk Yesu, misəm mə In ruamhə ta, mhapəh nishopririen nihun. ³⁴ Mərig iriə kirik rimnhai əmə nıkarın kin kwenhao. Əmə aikin, nitawın mine nunu iran, iriu kwis kimıwaiyu miratərhav ye nıkarın. ³⁵ (Kini kwən kirik rinamərer ipakə tukun, məm narimnar minə e kin nimrin. Kini mamni-ərhav nəgkiarien yamə mine raməfrakis. Mamrai-pən ye nəkwəkwə e mə kimıə min takhani nəfrakisien iran). ³⁶ Narimnar minə e kimnhatərhav-pə misor nəgkiarien kirik ye Nəkwəkwə kape Kughen ruauə mor nəfrakisien kin, yame ramni mə,

“To iriə khapəh nishopir-pirien nıkəkrin kirik.”
(Eks 12:46; Nam 9:12; Sam 34:20) ³⁷ Kini nəgkiarien kirik min ye Nəkwəkwə kape Kughen ramni mə,

“Iriə tuksarha-pən misəm yermamə yame kimıshai.” *(Sek 12:10)*

Josef yemə Aramatia, mine Nikodimas, kimıwerkwaig kin nıprai Yesu

(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

³⁸ Kini ai, yemə Aramatia kirik, nhagin e Josef, in yermamə kirik kape Yesu. Mərig ramerkwaig kin mə tukpəh nirkunien mə in yermamə

19:34: Sek 12:10; 1 Jon 5:6-8; Rev 1:7 **19:36:** Jon 19: 24,28,37

19:37: Rev 1:7

kafan, meinai ramg'in k'in nəmehuə kape nəmə Isrel. Kini in rimavən məm Paelat, maiyoh in mə tukreighaan k'in nīprai Yesu. Kini Paelat reighan k'in, kini Josef rīvən mīrəhsi-əhu.

³⁹ Kini Nikodimas e kupan rimavən yenpig məm Yesu, in rikwasig k'in Josef. Mamrur nītip kīrik rukwar k'in monar pien pien mir e 'mir' mine 'alos.' Nītip a rīpam rəmhen k'in toti fo kilo†.

⁴⁰ Kini iriu kīrərəhsi-ta nīprai Yesu, mīrəuvrig k'in neipən kīrik e 'linen.' Kini mīwor-pən monar pien pien ye nīpran, raməri-pən əmə norien kape nəmə Isrel tuk nīnimien yermamə. ⁴¹ Kini ikin a kīmiruk haktə Yesu ikin, ipakə tuk nəsīmien kīrik. Ye kwənmhaan a, kīmnəpnəpeinə ta ye nīpəg kapier tuk nīnimien yermamə, mərig kīpəh hanə nīnim-pənien yermamə kīrik aikin. ⁴² Meinai tukəni rikwamer k'in, Sabat kape nəmə Isrel, Josef mine Nikodimas kwhai mīren nar, mīrəmə tukrīnim aihuaa əmə. Kini nīpəg kapier a yame kamnim yermamə ikin ipakə əmə. Ror pən, iriu kwərəhu-pən nīprai Yesu aikin.

20

Yesu ramragh min

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12)

¹ Ye Sande, yenpig-enpig əgkap, rampigpig hanə, Meri e pian Magdala rimavən ye nəpag kapier, k'in məm mə kapier ehua yame kīmukrai əswasig-pən nīpəg kapier k'in, kīnəsok ta k'in. ² Məkneikin,

19:38: Jon 7:13 † **19:39:** Nəgkiarīen kape nəmə Gris ramni "wan hundred litrai;" rəmhen k'in toti fo kilo. **19:39:** Jon 3:1-2; 7:50 **20:1:** Luk 8:2; Jon 19:25

raiyu, mīrerīg mīvən tuk Saemon Pita mine yermamə mīn kīrik kape Yesu, yame Yesu rorkeikei pik in. Kini mīni-pən tuk əriu mīmə, “Yermamə kīrik ruirəhsi-ərhav nīprai Yesu Yermaru ye nīpəg kapier. Kini yakeinein mə rīmnərəhu hiə nīpran.”

³ Kini Pita mine yermamə kīrik mīn kape Yesu, kīmīratərhav mīravən mə tukwəm nəpag kapier.

⁴ Kīmīwaiyu pik mīravən, mərīg kwərə mir a kīrik rīmnaiyu məkupan mapitan kīn Pita, mīvən ye nəpag kapier. ⁵ Kini mamrəmīr, mīvaag-pən imə, məm neipən huvə mīnə e kamni kīmə ‘linen,’ yame kīmuvrīg Yesu kīn kəkupən ramswiīn. Mərīg rīpəh nīvənien imə.

⁶ Kini Saemon Pita rarə muə mīn, kini mauru-pən apa ye nīpəg kapier, məm neipən mīnə a ramswiīn.

⁷ Kini məm mīn neipən yame kīmuvrīg kapən kapə Yesu kīn kupan. Neipən a, rīpəh nəmīr-pənien tuk neipən tīksīn yame kīmuvrīg Yesu kīn; mərīg kīmnarpəvīn-arpəvīn huvə, kukrai-pən iki-pīsin.

⁸ Kini ai yermamə kape Yesu yame rīmnaiyu məkupan ye Pita, in mīn rīmnauru-pən ye nīpəg kapier, məm narīmnar mīnə a, mamni nəfrakīsien mə Yesu rīmīmragh mīn ye nīmhəyen. ⁹ (Ye nīpīg a, irīu kīrapəh nīrarkun-hanə-yen nīprai nəgkiarīen ye Nəkəkəkə kape Kughen yame ramni mə Yesu tukraməkeikei mamragh mīn ye nīmhəyen).*

*Meri e pian Magdala rīmnəkupan məm Yesu
(Mak 16:9-11)*

¹⁰ Kini yermamə mir e kape Yesu kīmīrarerīg mīravən iməriu ikīn, ¹¹ mərīg Meri in rīmnərər

* **20:9:** Profesi e raməmīr ye Ol Sam 16:10 mine Aes 53:11. **20:9:** Luk 24:25-27,46; Jon 2:22; Wok 2:24-28

ipakə tuk nīpəg kapier mamasək. Mamasək əmə məkneikīn, məmrəmīr, mīvaag-pən ye nəpag kapier, ¹² məm agelo mir kīraru apa imə. Neipən kapəriu rhawən pīk. Iriu kaokwətə aikīn kīmnərəhu-pən nīprai Yesu ikin. Kīrik ramkwətə-pən a kīmirəhu kapən kapə rīvən pən ikin; kini kīrik ramkwətə-pən a kīmnərəhu nīhun rīvən pən ikin.

¹³ Kini iriu kwaiyoh Meri mīrəmə, “Pian əpə. ? Nakamasək tuk naha?” Kini in rīni-pən tuk əriu mīmə, “Kwərəhsi-ta nīprai Yermaru kafak, kini yakneinein mə kīmirəhu-pən hiə.”

¹⁴ Ruīni-ta nəgkiarīen a, marar, marha-pən məm Yesu ramərer aikīn. Məriḡ in rīpəh nīrkunien mə Yesu. ¹⁵ Kini Yesu raiyoh in mīmə, “Pian əpə. ? Nakamasək tuk naha? ?Nakamarha-kīn pa?”

Məriḡ Meri, rīkin raməsīk mə ta mə yəsīm kīrik, rīni-pən tukun mīmə, “Yemehuə. Tukmə ik nīmīrəh nīpran, mərəhu ikin pukaa, hajoun kīn yo pəh yakvən mīrəh.”

¹⁶ Kini Yesu rīni-pən tukun mə, “Meri.” Məkneikīn Meri rarha-pən, məm, mokrən apomh mīmə, “Raboni.” (Ye nəgkiarīen kape nəmə Isrel, nīpran rīmə, “Yhajoun kafak”).

¹⁷ Kini Yesu rīni-pən tukun mə, “Takpəh nīrapīen Yo, meinai yakpəh hanə nīvənien tuk kafak Tatə Kughen. Məriḡ ik, yuvən, məm naorahik mīnə mīni-əsahpən tuk əriə mə Yo yaknamreriḡ-pən apa ye rao ye neai tuk kafak Tatə, kini In mīn kapəmīə Tatə. In Kughen kafak, kini In mīn kapəmīə Kughen.”

¹⁸ Kini Meri pian Magdala rīmavən məm nar-mamə kape Yesu mīnə, mīni-pən tuk əriə mīmə, “!

Nəmə minə əpə! Yımnəm Yermaru.” Kını məvsao kın naha nhagin yame Yesu rımını-pən tukun.

*Narmamə kape Yesu minə kimisəm In
(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)*

¹⁹ Ye Sande, yenaiyu, narmamə kape Yesu minə kimisofugin əriə minə apa ye nimə kırık, kını misətapig tim tim, meinai kimnhagin kın nəmehuə minə kape nəmə Isrel. Məkneikin, Yesu rımauə mərəer ye kwerkwan irəriə, kını mını-pən tuk əriə mə, “Nəmərınuyen tukramarə tuk əmiə.” ²⁰ Kını mhajoun kwermın kın əriə, mine nıkarın. Kimisəm Yesu Yermaru, rıkirıə ragien pık.

²¹ Kını Yesu rını-pən mın tuk əriə mə, “Nəmərınuyen tukramarə tuk əmiə. Kafak Tata rımnher-pə kın Yo, kını ye norien kırıkianə əmə mın, Yo yakamher-ərhav kın əmiə mə takhatərav mhavən ikın minə ye tanımtanə.” ²² Rımını ta nəgkiarın e, mher əpu əriə, mımə, “Havəh Nanmın kape Kughen. ²³ Tukmə nakharısın narmamə tuk təvhagə has kapəriə, Kughen mın tukrıvəh-si ta narpınien kapəriə. Kını tukmə nakhapəh nharısınien narmamə tuk təvhagə has kapəriə, Kughen tukrıpəh nıvəhsi-tayen narpınien kapəriə.”

Tomas rımnəm Yesu kın nımrın

²⁴ Kını yermamə kırık ye narmamə twelef kape Yesu, nhagin e Tomas. Kamokrən kın in kımə Didimas. In rımırkək yenıpig Yesu rımatərhav-pə

20:19: Jon 20:21,26; Jon 14:27; 16:33 **20:20:** Jon 16:19-22

20:21: Mat 28:19; Jon 3:17; 17:18; 20:19,26 **20:22:** Esik 37:9;

Jon 7:39; Wok 2:38; 8:15-17; 19:2; Gal 3:2 **20:23:** Mat 16:19; 18:18

tuk əriə. ²⁵ Kini in minə tıksin kimnhani-pən tukun mhamə, “Eh. Yimisəm Yesu Yermaru.”

Mərig Tomas rini-pən tuk əriə mə, “Tukmə yakəm tamhek nil kin nımrik mırıp, kini mırıp tamhek kwenhao ye nıkarın, mıpini nəfrakisien iran. Mərig tukmə yakpəh nəmien, to yakpəh nıniyen nəfrakisien iran.”

²⁶ Kini nəhuakien kirikianə ruə mivən, narmamə kape Yesu minə kimnasəkwətə kwis iriə Tomas ye nəkwai nimə kirik. Misətapig tim tim pawk, mərig Yesu ritərhav-pə mərer ye kwerkwan irəriə mımə, “Nəmərinyen tukramarə tuk əmiə.” ²⁷ Kini mını-pən tuk Tomas mımə, “Yuə mırıp tamhek nil ye kwermik. Mırıp tamhek kwenhao ye nıkarik kin kwermim. Ni əmə nəfrakisien irak. Nərigien kafam tukripəh norien kiraru.”

²⁸ Kini Tomas rini-pən tukun mə, “Ik kafak Yermaru, mine Ik kafak Kughen.”

²⁹ Kini Yesu rini-pən tukun mə, “Ik nımini nəfrakisien irak meinai ik nımnəm Yo. Mərig yamə mine khapəh nisəmien Yo, mamhani nəfrakisien irak, iriə tukasarə ye nihuvəyen əfrakis.”

Kimirai nəkwəkwə e kimə narmamə tukshatətə əfrakis ye Yesu

³⁰ Yesu rımnor nımtətien minə rıpsaah ye nımri kafan narmamə, yame kimnəpəh nıraiye ye nəkwəkwə e. ³¹ Mərig kimirai narımnar ye nəkwəkwə e mə kimiə takhani nəfrakisien mə Yesu in Kristo, mine in Ji Kughen. Kimirai nəkwəkwə

e mə kimiə takhani nəfrakisien iran, mamhavəh nımraghien rerin.

21

Yesu rımnor nımtätien kırık, kafan narmamə mınə khavi kəmam rıpsaah

¹ Kwasıg ikin ye narımnar mınə e, Yesu rıtərhav-pə mın tuk kafan narmamə mınə apa ye nıkar-kar tahik apa Lugun Galili.* Kını mamor əpu In. ² Ye nıpıg a, narmamə mınə kape Yesu kımnasəriwək kırıkianə. Saemon Pita, mınə Tomas e kamokrən kın kımə Didimas, mınə Nataniel e yemə Galili, rukwanu kafan kamni kımə Kena, mınə ji Sebedi mir, mınə yermamə mir kırıaru mın kape Yesu. ³ Saemon Pita rını-pən tuk əriə mə, “Yo yakamvən jakaruk kın net.”

Kını khamə, “İnta. Pəh kıtawə khavən.” Kını iriə fam kımısəsok pırə ye bot kırık. Mısaruk kın net a mısəriaji reraan. Məriğ khapəh nhaviyen kəmam kırık.

⁴ Kını rınamraan, Yesu ruə mamərer i-fiak; məriğ kafan narmamə mınə khapəh nharkunien mə Yesu.

⁵ Kını In raiyoh əriə mə, “Ah. ?Nakhavi kəmam kırık, uə?”

Məriğ iriə khamə, “Nıkam. Kəmam rıkək.”

⁶ Kını In rını-pən mın tuk əriə mımə, “İntə. Sarko-pən ru kın net e ye matuk, mhavi kəmam tıksın.” Məkneikin, kısarko-pən kın net, mhapık kəmam rıpsaah, rıpsaah, to khapəh nhavi-haktəyen net.

20:31: Jon 3:15; 19:35 * **21:1:** Lugun Galili, nhag pısın kırık e Lugun Tiberias. **21:1:** Jon 21:14; Jon 20:19,26 **21:3:** Luk 5:5

21:4: Luk 24:16; Jon 20:14 **21:6:** Luk 5:4-7

⁷ Kɪni yermamə yame Yesu rorkeikei pɪk in, rɪni-pən tuk Pita mɪmə, “Eh. Yermamə e in en, Yesu Yermaru.” Pita rərig nəgkiarien a, mətəut aihuaa əmə, (meinai ye nɪpɪg a rɪmnamaiyu kopiə kopiə) meiwaiyu ye bot, meiai məsok fiak. ⁸ Kɪni narmamə kape Yesu mɪnə kɪmnhavi fiak bot, mɪsəkəkɪn fiak net yame rukwar kɪn kəmam, meinai bot ramərer ipakə əmə tuk nɪməkəkɪr, rəmhen kɪn wan hundred meta.† ⁹ Kɪni mɪsəkəkɪn fiak mɪsəm kher nap, kɪni kwənəmtarhe nap ramuək. Kɪni mɪsəm kɪmnapir kəmam kɪrik. Kɪni bred mɪn apaikɪn.

¹⁰ Kɪni Yesu rɪni-pən tuk əriə mɪmə, “Hapɪk kəmam tɪksɪn yamə mɪne nɪmnhavi, mhapɪk mhauə.”

¹¹ Kɪni Saemon Pita rɪmavən ye bot, kɪni məukəkɪn net məsok fiak. Net a rukwar kɪn kəmam ehua mɪnə, iriə m-fam wan hundred fifti tri. Net a rukwar pawk kɪn kəmam, mərig rɪmɪpəh neikus-eikusien. ¹² Kɪni Yesu rɪni-pən tuk əriə mɪmə, “Hauə, pəh kɪsəvɪgɪn kwis.”

Kɪni iriə kɪrik rɪkɪn rɪpəh nəsɪkɪen mə tukraiyoH In mə, “?Ik pa?” meinai iriə m-fam kwənharkun ta mə In Yesu Yermaru. ¹³ Kɪni Yesu rɪmɪvəh bred mɪvəh-si-pən kɪmi əriə, mɪvəh-si pən mɪn kəmam.

¹⁴ Nɪpɪg Yesu rɪmamhə mamragh mɪn, kɪni in a nɪpɪg yame ror kɪsɪsər kɪn yame In rɪmatərhav-pə tuk kafan narmamə mɪnə.

Yesu rɪmɪvəhsi-haktə nərigien kape Pita, meinai in apa kupan, rɪmɪni m-kɪsɪsər mə reinein Yesu

† **21:8:** Nəgkiarien kape Gris ramni “kiubit tu hundred,” rəmhen kɪn wan hundred meta. **21:14:** Jon 20:1,19,26

15 Kĩmĩsəvĩgĩn ta, kĩni Yesu raiyoh Saemon Pita mĩmə, “Saemon, ji Jon. ?Norkeikeiyen kafam tuk Yo rapita norkeikeiyen kape narmamə mĩnə tĩksĩn, uə?”

Kĩni Pita rĩni-pən tukun mĩmə, “Ɔwəh. Yermaru, Ik nakĩrkun ta mə yakorkeikei pĩk Ik.”

Kĩni Yesu rĩni-pən tukun mĩmə, “Inta. Ik takaməvĩgĩn kwaji sipsip mĩnə kafak.” 16 Kĩni marar mĩyoh mĩn in mĩmə, “Saemon, ji Jon. ?Nakorkeikei Yo?”

Kĩni in rĩni-pən tuk Yesu mĩmə, “Ɔwəh Yermaru. Ik nakĩrkun mə yakorkeikei pĩk Ik.”

Kĩni Yesu rĩni-pən tukun mĩmə, “Inta. Takamarha huvə tuk kafak sipsip mĩnə.” 17 Kĩni marar mĩyoh mĩn yame ror kĩsisər kĩn mĩmə, “Saemon, ji Jon. ?Ik nakorkeikei Yo?”

Kĩni Pita, rĩkĩn rəmhə, meinai Yesu rĩmnaiyoh in m-kĩsisər mĩmə, “?Ik nakorkeikei Yo?” Kĩni rĩni-pən tukun mĩmə, “Yermaru. Ik nakĩrkun narĩmnar m-fam. Ik nakĩrkun mə yo yakorkeikei ik.”

Kĩni Yesu rĩni-pən tukun mĩmə, “Ita. Ik takaməvĩgĩn kafak sipsip mĩnə.”

Yesu rĩmĩni-ərhav mə tukhopni Pita

18 Kĩni Yesu rĩrĩpĩn nəgkĩarien mĩni-pən tuk Pita mĩmə, “Yakamni-pre əfrakĩs tuk ik mə, apa kupan, nĩpĩg nĩmnamatamaruə, nĩmĩvəhĩsi-pən atuk kafam neipən, mameriwək, mamvən aikĩn mĩnə fam yame ik nakorkeikei mə takvən ikĩn. Mərig tukmə naknəhuaru, takhuatuk kĩn kwermĩm, kĩni yarmə kĩrik tukrĩvəhĩsi-pre atuə kĩn kafam

21:15: Mat 26:33-35; Jon 13:37-38 21:16: Esik 34:2; Mat 2:6; Jon 10:11; Wok 20:28; 1 Pita 5:2-3 21:17: Jon 13:38

neipən, kini mikir ik nakravən aikin ik nakpəh norkeikeiyen mə takvən ikin.”

¹⁹ Nəgkiarinen e Yesu rimməkupan mamni-ərhav nımhəyen kape Pita, kini kafan nımhəyen in tukrivəh-si haktə nhag Kughen.

Kini Yesu rimmnarar mini-pən tukun mə, “Ita, kwasig kin Yo.”

Yesu mine yermamə yame Yesu rorkeikei pik

²⁰ Kwəriwək miravən, kini Pita rarar marhapən məm yermamə kirik kape Yesu, yame Yesu rorkeikei pik, ramkwasig kin əriu. (Kwən a in a, yame apa kupan, ye nipig kape Pasova, rımneiwaiyu mini-pən tuk Yesu mımə, “Yermaru. ? Pa nhagin tukreighaan-pən kin Ik ye kwermi tikmir minə kafam?”)‡ ²¹ Nipig Pita rimməm yermamə e kape Yesu, kini raiyoh Yesu mımə, “Yermaru. ?Rhawor ye kwən e?”

²² Kini Yesu rımını-pən tukun mə, “Tukmə Yo yakorkeikei mə in tukramragh əmə mamrırpın meriaji jakrerig-pə min, ik to nakpəh nətərig-pikien tukun. Mərig ik, takaməkeikei mikwasig kin Yo.”

²³ Yesu rımını-pən məknakin tuk Pita, kini nəvsaoyen kirik rəvirh-əvirh ye nəməhuak minə mə yermamə a kape Yesu tukripəh nımhəyen. Mərig pəh nien mə Yesu rımını mə tukripəh nımhəyen. Rımını-pən əmə tuk Pita mımə, “Tukmə Yo yakorkeikei mə in tukramragh əmə mamrırpın meriaji jakrerig-pə min, ik to nakpəh nətərig-pikien tukun.”

21:19: Jon 13:36; 2 Pita 1:14 ‡ **21:20:** Jon rımını nəgkiarinen e ye Jon 13:23, 25. **21:22:** Jon 21:19; Mat 4:19; 16:24

²⁴ Yermamə e kape Yesu, in yermamə kirikianə əmə yame ramni-ərhav narimnar minə e, kini mirai-pən narimnar minə e ye nəkwəkwə e. Kini kitawə kharkun mə nəgkiarien minə e kasəfrakis.

Nəgkiarien infamien kape nəkwəkwə e

²⁵ Kini Yesu rimnor narimnar ripsaah min. Tukmə narmamə khamə tukharai fam narimnar yame In rimnor, nəgkiarien ripsaah, tukreriaji nəkwəkwə ripsaah ripsaah ripsaah. Kwənmhan ye tokrei tanə e to riphəh nəmhenien tuk nətə-pəniən nəkwəkwə minə e aikin.

**Nəkʷəkʷə imərhakə kape kughen: nirpenien
vi
The New Testament in the Southwest Tanna Language
of Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue sud-ouest Tanna
de Vanuatu**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Southwest Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tanna, Southwest

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

ad9e16d0-33ca-5cbe-ad05-46d1635fa22b